

MAGYAR POSTA

MEGJELENIK ÉVENKINT T I Z S Z E R
ELŐFIZETÉSI ÁR ÉVI 8 PENGŐ
MŰSZAKI MELLÉKLETTEL 12 PENGŐ

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL
I. KER., KRISZTINA-KÖRUT 12. SZÁM
BUDAI POSTAPALOTA IV. EM. 426.

TELEFON: AUT. 50—5—97. — MŰSZAKI ÜGYEKBE 35—3—51.

SZERKESZTI ÉS KIADJA A M. KIR. POSTAVEZÉRIGAZGATÓSÁG MEGBIZÁSÁBÓL
A M. KIR. POSTA JOGÁSZ- ÉS MÉRNÖK TISZTVISELŐI ORSZAGOS EGYESÜLETÉNEK
SZERKESZTŐ-BIZOTTSÁGA.

FŐSZERKESZTŐ: D r. F O R S T E R K Á R O L Y M. KIR. POSTAFŐIGAZGATÓ

FELELŐS SZERKESZTŐ:

D r. N A G Y S Á N D O R

M. KIR. POSTAIGAZGATÓ

TÁRSSZERKESZTŐ:

R Á K O S I G Y Ö R G Y

M. KIR. POSTAFŐMÉRNÖK

Dr. báró Szalay Gábor.

Irta: TERSZTYÁNSZKY ÁKOS.

1900. július 12-én a régi Nagymagyarország virágzó, világhírű postájának jogász személyzete egy lelkes, ifjú tisztviselővel gyarapodott. Szalay Gábor, az akkori vezérigazgató Szalay Péter unokaöccse e napon tett esküt, mint újonnan kinevezett postafogalmazó.

Még nem régen köztünk szolgáltak ama kartársaink, akik mint idősebb tisztviselők szemtanúi voltak annak, hogy a fiatal 22 éves postafogalmazó kezdettől fogva milyen lelkesedéssel, szorgalommal látott neki munkájának. A „vezérigazgató unokaöccse” soha e címen nem kért és nem engedett magával kivételt tenni. Azzal a mindenre kiterjedő gonddal, amelyet később a legmagasabb állásban sem hagyott el, tanulta végig a posta kezelési szolgálatát. Nagy segítségére volt tanulmányaiiban szinte páratlan emlékező tehetsége.

Német, francia és angol nyelvismereténél fogva, — amely abban a korban még igen ritka kivétel volt — hamar a postavezérigazgatóság nemzetközi osztályába jutott. A posta nemzetközi ügyeinek intézése maradt azután egész hivatali pályáján át a kedvelt munkaköre. Itt érezte magát igazán otthon.

A sors meg is adta neki jutalmul azt, ami előtte egy vezérigazgatónak, sőt egy más magas posta tisztviselőnek sem

jutott osztályrészül: négy Egyetemes Postakongresszuson, ú. m. Madridban, Stockholmban, Londonban és Kairóban képviselte mint kormánykiküldött a magyar államot. Igen nagy továbbá azoknak a kisebb-nagyobb nemzetközi posta-értekezleteknek száma, amelyeken a magyar posta képviselőjében résztvett.

Nemzetközi szereplésével szívélyes és lekötelező modorával tiszteletet és megbecsülést szerzett a magyar postának és általa hazánknek a világ nemzetközi postásainak mondhatni egy családot alkotó testületében. Ennek sokszor vette hasznát a magyar posta. Hány esetben történt meg, hogy valami nehéz és ügyiratban alig megindokolható kényes kérdésben egy baráti levélváltással egy-két hét alatt sikerült a magyar álláspontot diadalra juttatni! Ez a győzelem pedig sokszor jelentett a magyar postának lényeges eredményt.

A hivatalnoki sors 1925-ben elszólította kedvelt nemzetközi ügyeinek közvetlen intézésétől. Először a személyzeti ügyosztálynak, majd az A/főosztálynak vezetésével bízták meg, végül 1928-ban a Kormányzó Úr Ó Főméltósága a nyugdíjba vonuló Demény Károly utódjául postavezérigazgatóvá nevezte ki.

Az őt jellemző kötelességtudással látott nagy feladatának. A mai posta hatalmas, széles munkaterülete problémáinak tökéletes megoldása igen nehéz feladat. Az egész világ-gazdaság recseg-ropog; nem évekre, de sokszor hónapokra előre alig lehet tervezni. A legtisztább és legbecsületesebb szándék, a legjobb tudás sem biztosítja ma a teljes sikert. Különösen nehéz feladat az ilyen hatalmas intézmény személyi ügyeinek intézése a mai „leépítési” korszakban.

Mindennek dacára jó szívének sugallatát követve és elődjének nyomdokain haladva, a posta szociális működése terén soha el nem évülő érdemeket szerzett.

A postás kari egyesületek részére berendezett Benczur-utcai székházat, továbbá a hévizi, zirci és balatonalmádi üdülöházakat az egész magyar tisztviselő társadalom példaként emlegeti. A betegségi biztosító intézet új központi rendelőjével szintén mérföldekkel előztük meg a többi állami alkalmazottakat.

Mindezeknek az építkezéseknek terveit, berendezéseit a legaprólékosabb gondnal vizsgálta felül. Művészi érzékével, jó meglátásaival sok kitűnő gondolatot adott a szakembereknek.

Dr. báró Szalay Gábor.

A már említett nemzetközi szolgálaton kívül lelkéhez legközelebb állt a postabélyegmúzeum és általában a magyar postabélyegek ügye. Az 1930-ban megnyílt postamúzeum ma Európa legmodernebb ilyen intézménye. Itt is a berendezések legaprólékosabb terveit is személyesen vizsgálta felül és sok esetben maga dolgozta át. A korábban egyhangú magyar postabélyegek helyett az ő vezérigazgatósága alatt kiadásra kerülő új bélyegsorozat ma már az egész világ bélyeggyűjtői előtt büszkén hirdeti a magyar posta művészi ízlését.

Szalay Gábor nevéhez fűződik „A Magyar Királyi Posta Szabályzatai” című gyűjteményes műnek megindulása is. Kilencc kötet jelent meg e sorozatból és a postaalkalmazottak és a közönség tájékoztatására szolgál.

Maradandó emléket alkotott magának azáltal is, hogy hosszú és nehéz küzdelem után sikerült megszereznie a posta jogi képviselőjének saját személyzettel való ellátását.

A magyar királyi posta ama műszaki alkotásai közül, amelyek az ő vezérigazgatóságához fűződnek, a legkiemelkedőbb a budapesti távbeszélő hálózat automatizálása és a magyar hírszóró rádió felállítása s kifejlesztése. Mindkettővel sok nagy és gazdag államnak lettünk méltó versenytársa. De a többi műszaki alkotások is, amelyek közül még az egyes nagyobb vidéki távbeszélő hálózatok automatizálását, a távkábel további kiépítését említjük, mind azt bizonyítják, hogy Szalay Gábor áldozatos szeretettel karolta fel a technika vívmányait, hogy azáltal hazánk gazdasági és kulturális színvonalát emelje.

35 évi, honi és nemzetközi megbecsülés, de nehéz munkát és különösen az utóbbi évtizedben sok gondot, lelki tusát jelentő hivatalnoki pályájának végéhez ért államtitkár-vezérigazgatónk.

1935 július 12-én, eskütételének 35 éves évfordulóján vett nyugalombavonulásakor búcsút a személyzettől.

Az egyik nagy filozófus az emberi civilizációt égő, lobogó fáklyához hasonlítja, amelyet az arra elhivatottak a sors által kimért idő alatt magasra messze világítóan tartanak, hogy jól vezethessék az emberiséget.

Dr. báró Szalay Gábor, a magyar posta fáklyáját nehéz, viharos időben becsülettel őrizte és tartotta magasan.

Nádasi Tersztyánszky Ákos.

Régi patinás név, kiváló szakember, tiszta jellem, éles logikájú agyvelő, nemesen érző meleg szív, a rövid jellemzése annak a férfiúnak, kit Kormányzó Úr Ö Főméltósága 1935. július hó 17-én kelt elhatározásával a Kereskedelemügyi m. kir. Miniszter Úr előterjesztésére a m. kir. posta vezérigazgatói székébe ültetett.

A „Magyar Posta” örömmel és meleg szeretettel üdvözli őt új szolgálati helyén, a kipróbált munkatársat, ki valamenynyünk szeme előtt már igen sokszor tanuságot tett vezetői elhivatottságáról!

Sem a magyar posta személyzetének, sem pedig a „Magyar Posta” olvasóközönségének nem kell őt bemutatni, mert itt élt és itt dolgozott közöttünk, velünk küzdötte át azokat a földrengéses viharokat, melyek ezeréves hazánkat megcsonkították, nemzetünk élőfáját megtépázták és azok közzé tartozott, kik a földresújtott értékeket igyekeztek megmenteni, hogy azok nemzetünk szebb jövőjének biztos alapjául szolgálhassanak.

A XX-ik század, mely a technikai vívmányok révén az emberiség fejlődését az előző korokban el nem képzelhető ütemben vitte előre, őt már a mérnöki pályán találta. Már ifjúkorában megérezte, hogy hazáját, nemzetét legeredményesebben úgy szolgálhatja, ha beáll azoknak a sorába, kik reális tanulmányokkal, komoly munkával igyekeznek élethivatásukat teljesíteni. Azok közzé a névtelen napszámosok közzé, kiknek nevét nem kapja szárnyra a hír és a dicsőség, akik becsületos munkájuk gyümölcsét más ellenértékkal nem

mérhetik, mint kizárólag azzal a bírálattal, mit a közvélemény állapít meg arról az intézményről, melynek érdekében élete munkásságát feláldozza.

Korunk összetétele, akár a nemzetek, akár az egyedek élete szempontjából nézzük, igen bonyolult. Ma igazán elmondhatjuk, hogy a „forgandóság járma alatt nyögünk”. Régi intézmények megszűntek, újak születtek. Viszont vannak olyan szervek, melyek jókor megértették az idők szavát, az elődök bölcsessége és tisztességes munkája révén összegyűjtött tőkét átmentették, melyből mint melegágyból hajtottak ki az új, a modern élet legfontosabb szervei.

Ezek közzé tartozik a magyar kir. posta is.

Tersztyánszky Ákos új vezérigazgatónk mind a mult tőke gyűjtésében, mind annak átmentésében, valamint a mai kor igényeinek megfelelő új postai és hírközlési berendezések megteremtésében tevékeny részt vett.

Amily egyszerű ezen tény megállapítása, épp oly súlyos és terhes annak végrehajtása.

Szemünk előtt zajlott le a békebeli időszakban kifejtett munkássága. A rendes hivatali munkája mellett tanult, dolgozott, anyagi áldozatokat sem kímélve, mint szorgalmas méh hozta haza Európa több államából, majd Amerikából azokat a tapasztalatokat, melyek szakirodalomban sehol nem jelennek meg. Mikor a világháború vihara zúgott ránk, ott láttuk a viharban berendezéseink mellett, egészségét nem kímélve, csakhogy a magyar néven, a magyar posta jó hírnevén csorba ne essen.

A vesztett háború zürzavaros idejében, majd a gazdasági összeroppanás alatt és után az építő munkából veszi ki a részét. Olyan kitartásról, munkakészségről tesz tanuságot, hogy csakhamar a budapesti távíró és távbeszélő igazgatóság élén bontakozik ki vezetésre alkalmas egyénisége.

Nádasi Tersztyánszky Akos.

Lühnsdorff Károly rajza.

A kedvezőtlen közgazdasági helyzet dacára, megtalálta nemcsak a gondjaira bízott intézmény gazdaságos fejlesztésének a módját, hanem az ott foglalkoztatott alkalmazottak anyagi boldogulásának és előmenetelének útját is egyengette. A kis emberek gondját és baját is megértő lelke és jó szíve annál közelebb hozta őt minden alkalmazotthoz, mentül magasabb polcra állította felsőbbsege.

Már mint a B. főosztály vezetője megismerte a posta egész személyzetét, annak minden fájdalmát, keservét, bizonyon hisszük és reméljük, hogy úgy mint a múltban, a jövőben is siker fogja áldásos működését koronázni.

A „Magyar Posta” szerkesztőbizottságának 3 éven át elnöke is volt és mivel így közvetlen közelből lehattunk szerencsések széles látókörét, bölcs vezetését és irányítását tapasztalni, annak sikeres eredményéről olvasóközönségünk és a nagy nyilvánosság meg is győződhetett, a legnagyobb bizalommal és szeretettel köszöntjük őt új méltóságában!

Örömmel üdvözöljük az ő kipróbált, munkában megedzett széles látókörét és vezetésre elhivatott személyét a mai nyomasztóan feszült időkben.

Bizalommal, odaadással és törhetetlen ragaszkodással követjük irányítását, fáradhatatlan munkával és teljes energiával fogjuk végezni feladatainkat, hogy kitűzött céljait a magyar posta és annak egész személyzete érdekében mielőbb megvalósíthassa.

A magyarok Istene vezérelje a vezéri polcon, mi követni fogjuk!

Megjegyzések a posta és a vasút egyesítésének kérdéséhez.

Irta: Dr. RUTTNER BÉLA okl. közgazda, m. kir. postasegédtitkár.

Observations sur la fusion des postes et des chemins de fer de Hongrie.

Par M. le Dr. Béla Ruttner, économiste dipl., aide-secrétaire des postes r. h.

Un journal quotidien de Budapest a soulevé la question de fusion des postes et des chemins de fer. En tâchant de répliquer à l'article de ce journal, l'auteur traite le problème de la fusion de ces deux institutions d'État. Il relève les erreurs principales de l'article et expose les divers points de vue qui pourraient être discutés à ce sujet. Après avoir établi la discrimination entre les sphères d'activité et les organismes des deux exploitations et faisant ressortir l'influence exercée par l'une sur l'autre en ce qui concerne leur politique financière et économique, il en arrive à cette conclusion que la fusion des deux établissements se heurte à des difficultés.

Egyik budapesti napilap tudósítása nyomán, az utóbbi időben igen sok szó esett a posta és a vasút egyesítésének kérdéseiről. Az egyesítésre a cikk szerint részben átfogó közlekedéspolitikai elgondolások megvalósítása, részben a modern üzemgazdálkodás egyik legfontosabb feltétele, a racionalizálás szolgálná a közvetlen okot, hogy ilymódon „a közcélú közlekedési intézmények forgalmi szolgálatában egymással ellenmondásban levő, egymás hatáskörébe ütköző vagy pedig egymással párhuzamosan futó, vagyis hasonló feladatot teljesítő külön-külön szolgálati ágak ne szerepelhessenek.“

A gondolat tetszetős, sőt több ennél, helyes is. A közlekedés gazdaságossága nagyobb bünt nem ismer, mint párhuzamos irányban több azonos specifikus energiájú közlekedési eszköznek fenntartását akkor, amidőn a forgalom lebonyolítására egy közlekedési eszköz is elegendő. Tiltja ezt a forgalomnak híres Sax-féle integrációs törvénye,¹⁾ amelynek mellőzése, illetőleg nem ismerése az újkori postahálózat kiépítésének idejében, de sokszorosan hatványozott mértékben a vasútépítések kezdeti korszakában számtalan hatalmas vállalat összeomlását és ezzel mérhetetlen nemzeti vagyonok megsemmisülését eredményezte. Valóban, közlekedéspolitikai szempontból a legfontosabb és legsürgősebb intézkedés: a párhuzamos berendezések megszüntetése volna, ha ezek tényleg fennállának. De vajjon elképzelhető-e, hogy elődeink minden tapasztalatot és minden általánosan elismert elméleti megállapítást mellőzve, ilyen párhuzamos berendezéseket létesítettek, vagy ilyenek megépítését engedélyezték? Ezt bizony nem lehet elképzelni. Még ha akár a posta, akár a vasút meg is kísérelte volna egymás hatáskörébe ütköző, vagy ugyanannak a feladatnak az ellátására szolgáló párhuzamos, azonos célt szolgáló berendezések létesítését, az ország közlekedési politikáját legfelsőbb fokon irányító kereskedelemügyi m. kir. miniszter ezt feltétlenül megakadályozta volna. De hát a postának és a vasútnak párhuzamos, azonos célt szolgáló berendezései nem voltak és nincsenek ma sem. A cikk ugyan „többek közt“ megemlíti, hogy „ma az a helyzet, hogy az államnak az egész országra kiterjedően két táviró és két

¹⁾ Dr. Emil Sax: Die Verkehrsmittel in Volks- und Staatswirtschaft, I. k. 67. és köv. old.

távbeszélő hálózata működik, a vasúté és a postáé, és pedig túlnyomó nagy részben a vasúti vonalak mentén felállított oszlopokra szerelve, tehát együtt, egy helyben, és ezt az együtt futó két nagy hálózatot ma két külön államüzemi szolgálat, a vasút és a posta kezelik és pedig külön-külön erre a célra szervezett nagy személyzettel és technikai berendezésekkel“, ez azonban a cikkíró tévedése. Tagadhatatlan, hogy a vasút is rendelkezik távíró-, távbeszélő- és villamosjelző berendezésekkel, azonban csak azért, mert ezekre üzembiztonsági szempontból feltétlenül szüksége van. Közforgalom céljait ezek a berendezések épűgy nem szolgálják, mint a posta által köz- vagy magánérdekből engedélyezett egyéb távíró-, távbeszélő- és villamosjelző berendezések sem, mert a közhasználatra kizárólag a postai berendezések hivatottak. Nincsen tehát két azonos feladatot ellátó távíró- és távbeszélő-hálózat, aminthogy a gazdaságosság érvényesül abban is, hogy a vasúti távíróhálózatot is a posta tartja fenn. Éppen a távíróberendezésekkel kapcsolatban mutathatunk rá a két nagy intézet a köz céljait mindig szem előtt tartó együttműködésének egyik jelenségére is. Amint már említettem, a közforgalmat a posta távíróhálózata bonyolítja le. Hogy azonban a távíró igénybevétele a közönség részére megkönnyíttessék, a postavezérigazgatóság, mint a kereskedelemügyi minisztérium illetékes szakosztálya, azokat a vasúti távíróhivatalokat, amelyeknél az csak a legkevésbé is indokolt, magántávíratok kezelésére is felhatalmazta.

A két nagy közlekedési ág működésében tehát a gazdaságosság és az egységes közlekedéspolitikai elgondolás eddig is érvényesült. Így tulajdonképpen önmaguktól összeomlanak azok az indokok, amelyek a gazdaságosság legteljesebb érvényrejuttatása érdekében a cikk szerint szükségesnek vélt intézkedések kiinduló alapját képezik.

Magából a cikkből teljes világossággal az sem tűnik ki, hogy a cikkíró a két közlekedési intézmény teljes egyesítésére, hogy a cikk szavaival éljek, „a Mávnak és a postának közös üzemmé, közös vállalattá alakulására“, vagy a posta és a Máv vezetésének egységesítésére, avagy a legteljesebb együttműködés biztosítására gondol-e. Kétségtelenül csak annyit lehet megállapítani, hogy a cikkíró szemei előtt a felsorolt megoldási lehetőségek valamelyikének megvalósítása lebeghetett. Éppen ezért szükségesnek látszik, hogy mindhárom kérdéssel — ha vázlatosan is, — mind elméleti, mind gyakorlati szempontból külön is foglalkozzak s ilymódon megkíséreljem annak a megállapítását, hogy azok mennyiben hajthatók végre, végrehajtásuk milyen következménnyel járna, melyek az együttműködés területei és lehetőségei, s végül, hogy általános közlekedéspolitikai és közgazdasági szempontból milyen rendezés volna kívánatos.

Megemlítem, hogy a cikkben felvetett kérdések azok előtt, akik a külföldi szakirodalmat figyelemmel kísérték, nem ismeretlenek. Új gondolatnak talán csak a teljes egyesítés kérdését lehet tekinteni, valószínűleg azért, mert ez a megvalósítás lehetőségétől olyan távol áll, hogy abban az esetben, ha fel is merült, mint kivihetlent, mindjárt el is vetették. A másik két elgondolás, a vezetés egységesítésének, valamint az együttműködés lehetőségének kérdése, nem új. Ezekkel a német szakirodalom a német kereskedelmi és iparkamarák emlékirata

alapján mind postai, mind vasutas részről már foglalkozott, éppen ezért ezeknél a kérdéseknél a szakirodalom állásfoglalását is ismertetni fogom.

A felvetett megoldásokra vonatkozó megjegyzéseimet három csoportba foglalom össze, aszerint, amint azok

I. a posta és a vasút teljes egyesítésére,

II. a posta és a vasút vezetésének egységesítésére és végül

III. az együttműködés területeire és lehetőségeire vonatkoznak.

Ebben a cikkben csak az I. kérdéssel foglalkozom.

I. A teljes egyesítés kérdése.²⁾

A gazdasági és kulturális élet fejlődésével előbb fokozódtak, majd specializálódtak a közlekedési eszközökkel szemben támasztott igények is. A szükségleteknek ez a különválása a közlekedési eszközök szükségyszerű differenciálódására vezetett, mert gazdasági kényszerűségből mindegyik annak a feladatnak legtökéletesebb ellátására törekedett, amelyekre specifikus energiája³⁾ már eleve képesítette. Így vált ki a postából még az elmúlt évszázadban a személy- és áruszállítás, sőt abból a törekvésből, hogy a hírszállítás minél gyorsabbá váljék, fejlődött ki a távíró, távbeszélő és legújabban a rádió is.

Ez a folyamat ma sem áll. A közlekedéssel szemben támasztott igények ma is fokozódnak, ma is specializálódnak és kényszerítik az embereket, hogy a régi közlekedési eszközöket a kívánt irányban tökéletesítsék, sőt arra is, hogy újakat találjanak fel, amelyek alkalmasak lesznek a felszaporodott új igények kielégítésére. A közlekedési politika feladata, hogy az új közlekedési eszközöket az ország közlekedési rendszerébe beállítsa, fejlődésük és gazdaságos működésük alapfeltételeit biztosítsa, a verseny lehetőségét, ha ezt az illető közlekedési eszköz specifikus energiája már természetesen nem határolta volna el, kiküszöbölje, és végül, hogy gondosan örködjék a felett, hogy a már meglévő régebbi közlekedési eszközökbe fektetett hatalmas tőkék az újabb közlekedési eszközök működése révén az ország pótolhatatlan kárára veszendőbe ne menjenek.

Minden közlekedés helyváltoztatással, minden helyváltoztatás idő-

²⁾ Alapmunkák: Dr. Neumann Károly: Közlekedéspolitikai jegyzetek;

Dr. Emil Sax: Die Verkehrsmittel in Volks- und Staatswirtschaft I—III. kötet.

Dr. R. van der Borcht: Das Verkehrswesen.

Dr. Josef Gruntzel: Verkehrspolitik.

³⁾ A specifikus energia-elméletet dr. Neumann Károly állította fel. E szerint a közlekedési eszközök azoknak a céloknak megfelelően differenciálódnak, amelyeknek elvégzésére a legalkalmasabbak. Ha pedig a közlekedési eszközök különféle célokra használhatók, a pályának a hajtóerőhöz, a járóműhöz való alkalmazkodása útján igyekeznek a különböző célok elérését lehetővé tenni. A különböző célok elérésének szükségége által okozott differenciálódás a közlekedési eszközöket egy vagy több különleges cél szolgálatába állítja. Ha az egyes eszközök által elérhető összteljesítményt energiamegnyilvánulásnak tekintjük, joggal mondhatjuk, hogy az egyes közlekedési céloknak más-más közlekedési energia felel meg. A közlekedési eszközök működése az eszköz szempontjából a leggazdaságosabb akkor, ha azok egész berendezése és minden tényezőjének együttműködése olyan, hogy minden egyes közlekedési eszköz a maga specifikus energiáját a lehető legteljesebb mértékben érvényesítheti.

Dr. Neumann Károly: Közlekedéspolitikai jegyzetek.

Dr. Hollós József: Postapolitika, 17. oldal.

beli és térbeli akadályok leküzdésével jár, amely viszont a legkezdetlegesebb közlekedést kivéve, műszaki berendezéseket tesz szükségessé. Minthogy viszont minden közlekedési eszköznek más és más a feladatköre, természetes, hogy az időbeli és térbeli akadályok leküzdése mind-egyiknél más és más berendezéseket igényel. A különböző feladatkörök és az ennek következtében különböző berendezések irányt szabnak egy közlekedési eszköz egész működésére és gazdasági felépítésére, ezek pedig meghatározzák az érdekelt közlekedési eszköz vagy vállalat szervezetét, gazdasági, díjszabási, pénzügyi és hálózatépítési politikáját.

Két különböző közlekedési eszköznel tehát már a feladatkörök különbözőségéből kifolyólag olyan sokirányú eltérés jelentkezik, amely az egyesítést lehetetlenné teszi.

Már ami most a postát és a vasutat illeti, mindkettő a közlekedés szolgálatában áll, de ezen az átfogó fogalmon belül mindegyik teljesen különböző feladatot, az egyik a személy- és áru fuvarozást, a másik a hírszállítást és a mindennapi élet csomagforgalmát, továbbá a hírközvetítést hivatott ellátni. Természetszerűleg ennek megfelelően a berendezések is különbözők. Legszembetűnőbb ez a távírónál, távbeszélőnél és a rádiónál, úgyannyira, hogy ezekkel részletesebben nem is foglalkozom. A további fejtegetések tehát elsősorban a postára vonatkoznak, a hírközvetítő eszközökre csak akkor, ha ezeket külön felemlítem.

A posta felületes szemlélete azt a látszatot keltheti, hogy önálló berendezései nincsenek, minthogy a szállítást tulajdonképpen a vasút teljesíti. Ez a nézet a postát még mindig csak mint levélpóstát és csomagokat kezelő intézetet látja s figyelmen kívül hagyja azt a széleskörű bankszerű és egyéb tevékenységet, amelyet az egész országra kiterjedő hálózata révén csak a posta képes ellátni. (Postautalvány, postatakarékpénztári és csekkszolgálat, postai utánvételi és megbízási szolgálat, pénzforgalom lebonyolítása.) Ezek a szolgálatok, de a levélpostai és csomagszolgálat is külön berendezéseket tesznek szükségessé. A szállítás ugyanis a szolgálatnak csak egy része, igen jelentékeny szerepet játszik azonban az anyag gyűjtése és kézbesítése is.

Való igaz, hogy a posta ma már nem közlekedési eszköz, hanem közlekedési intézet, minthogy saját közlekedési eszközei viszonylag jelentéktelenek. De viszont a posta specifikus energiája éppen abban rejlik, hogy mindig a célnak legmegfelelőbb közlekedési eszközt veheti igénybe. Azt már a gazdaságosság elve is megköveteli, hogy minden hírszállítás annak a közlekedési eszköznek a segélyével bonyolítottassék le, amelynek felhasználásával a legnagyobb hatást a viszonylag legkisebb költséggel lehet elérni. A posta tehát a vasutat, ott ahol vasút van és igénybevétele gazdaságos, felhasználja, de nem csak a vasutat veszi igénybe, hanem minden alkalmas szárazföldi, vízi és légi közlekedési eszközt is. A posta által igénybevett idegen közlekedési eszközök azonban csak szállítanak, a szolgálatot a hírszállítás különleges természete, az útközi feldolgozás szükségessége miatt a posta túlnyomórészt maga látja el, sőt ahol alkalmas közlekedési eszköz nincs, ezt maga is létesíti.

A postát tehát a többi közlekedési eszköz csak eredményeiben érdekli, független tőlük, de ez a függetlensége szükséges is, mert ha a posta pl. a vasúttal egyesítették, a szállítási szolgálat természetsszerű-

leg a vasút felé irányulna, ezzel pedig a hírszállítás gazdaságossága és gyorsasága veszélyeztetve volna. Különös jelentőséggel bír ez akkor, ha a közúti és a légi közlekedés erős fejlődését figyelembe vesszük.

Nézzük most meg, hogy a feladatkörök és ezzel együtt a berendezések különbözősége a posta és a vasút szervezetét, hálózatépítési, díjszabási és pénzügyi politikáját mennyiben befolyásolja.

A vasút működésének alapját műszaki berendezései, vagyis a pálya, a járómű és a hajtóerő, ezeknek egymáshoz való viszonya, valamint a kisegítő (biztonsági és egyéb) berendezések képezik. Egy vasút jósága tehát túlnyomórészt berendezéseinek tökéletességétől függ.

A posta céljainak elérésére minden közlekedési eszközt igénybe vesz és így fejlettségét egyrészt az összes közlekedési eszközök fejlettsége, másrészt azonban az határozza meg, hogy az egyes közlekedési eszközöket hogyan, mily módon és mennyire tudja gazdaságosan szolgáltatába állítani. A posta kifogástalan működése tehát szervezetének minél tökéletesebb kiépítettségén múlik.⁴⁾ A helyes szervezet mind-egyik közlekedési eszköznél a legfontosabb kérdések közé tartozik, de sehol annyira, mint a hírszolgálati intézeteknél, amelyeknél ez a szervezet iránti törekvés már régen ledöntötte az országhatárokat és az egész világra kiterjedő nemzetközi szabályozást tett szükségessé. Ez érthető is. A hírszolgálatnál az egyes végrehajtó szervek és az összhálózat, valamint annak minden egyes tagja között sokkal élénkebb és szorosabb kapcsolatok állanak fenn, mint más közlekedési eszköz-nél. Nemcsak azért, mert a hírszolgálati intézetek részére a legmesszebbmenő üzemközpontosítás szigorú gazdasági kényszerűség, hanem azért is, mert a hálózat minden egyes szerve mind a saját körzetére, mind az összhálózatra egyforma jelentőségű. Ez annak a különleges közlekedési feladatnak a sajátossága, amelynek szolgálatában a hírszállító és hírközvetítő intézetek állanak. Hogy valamely község például postai összeköttetéssel rendelkezik-e, avagy sem, nemcsak annak a községnek és közvetlen környékének lakossága részére fontos, hanem mindazok részére, bárhol lakjanak is, akik azzal a községgel, illetőleg lakosságával leveleznek. Ezek a kölcsönös és a forgalom emelkedésével állandóan fokozódó kapcsolatok mind az igazgatásban, mind a berendezésekben, a kezelésben, a hálózatépítésben, a díjszabásokban, szóval az egész üzemben a legmesszebbmenő egységességet követelik meg. A monopolisztikus állami kezelés és a nemzetközi szabályozás ennek a szükségyszerűen egységességre való törekvésnek a következménye.

Láthatjuk tehát, hogy a két nagy közlekedési intézet szervezésében egészen más szempontok érvényesülnek. Vonatkozik ez mind a központi igazgatásra, mind a középfokú ellenőrző és igazgatási szervekre, mind a végrehajtási szolgálat legapróbb egységeire. Amellett az egyes szervek elhelyezése is egészen más. A vasúti szervezet egységei természetesen a vasúti hálózat mentén helyezkednek el, míg a postai szervek ezenfelül még az ország közúti hálózatára is támaszkodnak. A középfokú igazgatási és ellenőrzési szervek működési területének meg-

⁴⁾ Dr. Sax Emil (idézett mű II. kötet, 360., 378. és 394. old.) mondja, hogy az egységes szolgálat sehol sem játszik oly nagy szerepet, mint a hírszállításnál.

állapításánál a posta az ország közigazgatási beosztását veszi figyelembe, minthogy ezek a szervek közigazgatási teendőket is végeznek. A vasút közép fokú szerveinek elhelyezése a vasút építési hosszához igazodik, annak figyelembevételével, hogy egy üzletvezetőség felügyelete alatt a forgalom sűrűségétől függően legfeljebb 2000 km. vasút állhat.⁵⁾

Van azonban a szervezeti kérdésnek még egy oldala. A posta (távíró, távbeszélő, rádió) ugyanis nemcsak egy tökéletesen kiépített szervezetet képvisel, hanem maga is egy még sokkal hatalmasabb szervezetnek, a világ hírszolgálati szervezetének egy része, amelynek többi, külön-külön önálló szervezetet képező egységeivel ép oly élénk, szoros, egymásba fonódó kapcsolatban áll, mint amilyenről saját szervezetén belül az előbb már említést tettem. Ma már a vasút is nemzetközi szervezet tagja. Ez a szervezet azonban a hírszolgálat nemzetközi szervezetétől céljainak és feladatainak megfelelően teljesen különálló. Amellett működése területileg korlátolt, mert az egyes világrészeket övező tengerekkel, vagyis viszonylag rövidebb távolságon megszakad, tehát ott, ahol a hírszolgálat igazi jelentősége tulajdonképpen csak kezdődik.

A rendszeres, mindenki által és állandóan igénybevehető hírszolgálat nagy kulturális és közgazdasági jelentősége szükségessé teszi, hogy a posta (távíró, távbeszélő) hálózat az ország minden lakott helyére elérjen. El kell tehát érnie oda is, ahol a posta belátható időn belül nemcsak hogy jövedelmet nem remélhet, de a gyenge forgalom és a berendezések költségei miatt az egyes közlekedési teljesítményekért fizetendő díjak még önköltségeit sem fedezik.⁶⁾ A posta állami, monopolisztikus jellege azonban a hálózatnak ezt a legkiterjedtebb kiépítését mégis lehetővé teszi, mert az elsőrendű szükségletet kielégítő hírszolgálati hálózatnak sok olyan forgalmas vonala van, amelyeknek többjövendelméből a ráfizetéses vonalak hiányait pótolhatja. A posta hálózatát ennek az alapelvnek a figyelembevételével részben a vasúti és a közúti hálózat segítségével, részben önálló távíró és távbeszélő hálózat alkotásával az egész országra ki is építette.⁷⁾ A monopolisztikus helyzet a hálózat gazdaságosabb kiépítését és használatát teszi lehetővé, mert a közvetlen vonalak elfoglaltsága esetén a forgalmat kerülő úton is le lehet bonyolítani, ami abban az esetben, ha a hálózat több vállalat között oszolna meg, nem volna gazdaságos. Ennek egy további következménye az is, hogy az összhálózat építése takarékosabban oldható meg. Míg ugyanis egyébként minden egyes vonalat a legsűrűbb igénybevétel figyelembevételével kellene megalkotni, a monopolisztikus helyzet következtében elég, ha a megfelelően sűrű hálózat egyes vonalai csak átlagforgalom lebonyolítására felelnek meg, mert a rendkívüli forgalom a mellékvonalakon át is levezethető. Természetes, hogy ez a megoldás a berendezési költségeket lényegesen csökkenti.

⁵⁾ Dr. Sax Emil: i. m. III. k. 184. old.

⁶⁾ Az ország 3410 községéből az 1933. évvégi adatok alapján 2707 községben volt postahivatal vagy postaügynökség. A többi községek nagy részét tanyai gyűjtő és kézbesítő járatok, valamint faluzó levélhordó-járatok hálózta be.

⁷⁾ A postai utak hossza az 1934. évi adatok szerint 20.359 kilométer, a távíróvonalak hossza 8857 kilométer, a távbeszélő vonalak hossza 25.190 km volt, míg a Máv. tulajdonában és kezelésében lévő vasútak építési hossza a Máv. 1933/34. évi üzleti jelentése szerint 1934 június hó 30-án 7.649 km volt.

A vasúti hálózat kiépítésénél szükségszerűen teljesen más alapfeltételek és szempontok érvényesülnek. A műszaki berendezések ugyanis olyan hatalmas tőkét vesznek igénybe, amelynek előteremtése még rendes gazdasági viszonyok között is súlyos gondot okozott. Ennek következtében az egyes államok képtelenek voltak az egész vasúti hálózatot egyedül kiépíteni és így erre a feladatra különböző kedvezmények nyújtásával a magántőkét ösztönözték. Az államvasúti rendszer tehát sehol sem valósulhatott meg és még ma is, amidőn a magánvasutak megváltása, vagy legalább is állami kezelésbe vétele már igen előrehaladt, még mindig vannak magánvasutak. A vasútépítés által igényelt hatalmas tőke egy másik következményt is vont maga után, nevezetesen, hogy a hálózat csak fokozatosan, a rendelkezésre álló tőkével párhuzamosan épülhetett ki. Egységesen átgondolt hálózat megvalósítása ennél fogva szinte lehetetlenné vált, mert az eredeti elgondolást a felhasználható tőke nagyságától függően az idők folyamán többször is módosítani kellett. Van még egy harmadik következmény is. Az egyes közlekedési teljesítményekért beszedendő díjakat mindig a forgalom sűrűsége szabja meg, tehát a befektetett hatalmas tőkének megtérülését csak hosszú idő után és kellő forgalomsűrűség mellett lehet remélni. Ezért a hálózat kiépítése csak lassan haladhatott előre, és ez nem eléggé intenzív gazdasági életünkkel kapcsolatos viszonylagos gyengébb forgalom miatt még ma sem olyan sűrű, amint azt egyéb körülmények indokolnák.

A szükséges műszaki berendezésekkel képviselt álló tőke természetesen visszahat a díjszabásra is.

A közlekedés költségei ugyanis általános és különleges költségek-ből alakulnak, amelyekből az általános költségek az összes közlekedési teljesítmények lebonyolítására szükséges berendezésekre vonatkoznak, míg a különleges költségek az egy közlekedési teljesítménnyel kapcsolatban felmerülő kiadásokat foglalják magukban. Minden közlekedési teljesítmény tehát két költségtételt foglal magában, és pedig egyrészt az általános költségeknek az egy teljesítményre eső hányadát, másrészt az egy aktus lebonyolításával felmerülő költségeket. Az általános költségeknek az egy közlekedési teljesítményre eső hányada annál kisebb, minél több teljesítményre lehet azt elosztani. Ebből következik, hogy a díjszabás megállapításánál a berendezések élettartamát és a forgalom sűrűségét figyelembe kell venni. Lényegileg ez a kiinduló pontja mind a postai, mind a vasúti díjszabások megállapításának. Az azonos kiindulási alap mellett azonban a befektetett tőkék nagysága közötti óriási különbségre való tekintettel a díjszabások felépítése egészen más rendszer szerint történik.

A vasútnál az egy közlekedési teljesítményre eső költség még sűrűbb forgalom mellett is viszonylag magas. Ezek a költségek tökéletesebb, tehát hosszabb élettartamú berendezések létesítésével csökkenthetők, bár a tökéletesebb berendezések a megépítésnél nagyobb tőkét igényelnek. E magas költségek, kapcsolatban a szállított áruk sokféleségével, egyszerű, a díjakat kiegyenlítő (nivelláló) díjszabások felállítását lehetetlenné teszik, mert igen sok áru még az általános költségeknek rá eső hányadát sem birná el. A vasútnál tehát értékdíjszabást kell felállítani, amelynél a szállított áruk egyéni értéke mellett a súlyt, az

elfoglalt ürtartalmat, a távolságot és a szállítás gyorsaságát is figyelembe kell venni.

Lényegesen más a helyzet a postánál. A befektetett tőke viszonylag kicsi, a tulajdonképpeni főüzletágot képviselő levélpostai forgalom pedig magas. Az egy közlekedési teljesítményre, vagyis egy levélpostai küldeményre eső általános költség tehát oly csekély, hogy nem is lehet mérni és a díjakban szinte ki sem lehet fejezni. Az egyes levélpostai küldemények között fennálló végtelenül csekély költségkülönbséget átlagos kezelést és nivelláló díjszabás alkalmazását teszi szükségessé, amelynek alkalmazási lehetősége a forgalom emelkedésével és ezzel az egy teljesítményre eső költségek még erőteljesebb összezsugorodásával fokozódik. A levélpostai díjszabási rendszer természetesen befofolyást gyakorol a többi postai üzletág díjszabására is, mert ezek jóformán ugyanazokkal a berendezésekkel, ugyanazzal a személyzettel mintegy mellékesen láttatnak el.

Valamely közlekedési intézet díjszabási politikája azonban azonos annak pénzügyi politikájával is, mert a díjszabások mikénti megállapítása határozza meg azokat a bevételeket, amelyek az intézet működéséhez szükségesek. Minthogy pedig a vasúti díjszabások a nyilvános vállalat pénzügyi elvén (iparelv)⁸⁾ a postai díjszabások (a távíró és távbeszélő kivételével) viszont a nyilvános intézet pénzügyi elvén (illetékelv) épülnek fel, a posta és a vasút eltérő pénzügyi politikája már adva van.

Igen nehézkes lenne az állami üzemek két legnagyobb, az üzemek összköltségvetésének körülbelül 86%-át kitevő, költségvetésének egybeolvasztása azért is, mert ez az üzemvitel, a kalkuláció és a jövedelmezőség kiszámítása szempontjából igen sok nehézséget okozna. A posta igen szétágazó és sokféle üzletági (posta, távíró, távbeszélő, rádió, postatakarék- és csekk-üzletág, pénzforgalom, különféle pénzügyi és egyéb értékcikkek árusítása) ezt már ma is rendkívüli módon megnehezítik.

Az előadottak alapján leszűrődött véleményem szerint tehát a két nagy közlekedési intézet egyesítése közzgazdasági szempontból egyáltalában nem kívánatos, mert az eltérő feladatkörök, műszaki berendezések, kezelési rendszerek és módok a gyakorlatban is csak zavart, fennakadást, hibákat és lassúbb működést eredményeznének.

Mind a posta, mind a vasút alkalmazottaiktól széleskörű ismereteket követelnek. Ezek az ismeretek a posta különféle üzletági és a technika állandó fejlődése következtében már ma is oly szétágazók, hogy tökéletes elsajátításuk szinte lehetetlen. A széles ismeretterület miatt külön is egész embert kívánó vasúti ismeretek elsajátítása feltétlenül a postai szakképzettség rovására esne.

Végül még néhány szót a posta és a vasút jogi természetében lévő különbségekről.⁹⁾

A posta állami felségjog alapján működik, amely meghatározott küldeményeknek kizárólagos joggal történő szállításában nyilvánul

⁸⁾ Dr. R. van der Borcht i. m. 611., 624. old.

Dr. Emil Sax: i. m. I. k. 164., II. k. 483. és III. k. 59. és köv. old.

Dr. Hollós József: Postapolitika, 154. old.

⁹⁾ Dr. Tordy Géza ismertetése alapján.

meg. (L. az 1850. évi postapátenst.) Az 1888. évi XXXI. törvénycikk viszont a közhasználatú távíró és távbeszélő berendezéseket, majd az 1925. évi IX. törvénycikk alapján kiadott 9.557/1927. K. M. számú rendelet a rádiót is az állam fenntartott jogai közé sorozta. E szolgálatok ellátása tehát törvényes rendelkezések értelmében állami kizárólagos, illetőleg fenntartott jog, amelyet ugyancsak törvényes rendelkezés, az 1848. évi III. törvénycikk értelmében a m. kir. minisztérium gyakorol. A postának ily módon az államtól külön álló jogi személyisége nincs.

A vasútépítés és a vasút üzletben tartása fuvarozási, vagyis kereskedelmi tevékenység, amely mint ilyen, a kereskedelmi törvény hatálya alá tartozik. Az államvasutak tehát cégbejegyzésre kötelezett állami (kereskedelmi) vállalat, önálló szervezettel bíró jogi személy, amely felett az állam a minisztérium útján csak a főfelügyeletet és az ellenőrzést gyakorolja.

A II. és III. csoportra vonatkozó megjegyzéseket egy következő cikkben foglalom össze.

A magyarországi posták helyzete az osztrák igazgatástól való elválás idején.

Irta: Dr. CSÓSZ ANNA m. kir. postaellenőrnő.

La situation des postes hongroises au temps de sa séparation des postes autrichiennes.

Par Mlle le Dr. Anne Csósz, controlleur des postes r. h.

L'auteur fait connaître la situation des postes hongroises en 1867. Elle décrit le travail d'organisation accompli par M. Etienne Gorove ministre d'agriculture, d'industrie et de commerce et expose les différentes difficultés qui ont empêché le travail d'accommodation et d'organisation poursuivi par l'administration centrale. L'auteur fait ressortir qu'à ce temps les frais de transport par roulage consommaient le $\frac{3}{5}$ des revenus postales.

Ensuite elle fait connaître l'insuffisance de l'enseignement professionnel à ce temps et traite l'ordonnance de M. Gorove par laquelle l'inspection des bureaux de poste a été réglée d'une manière uniforme sur tout le territoire du pays. Elle fait encore mention des principales propositions du directeur Mathieu Brielmayer au sujet d'amélioration du service.

Az 1867-iki kiegyezés és az alkotmányos kormányrendszer visszaállítása után a közélet minden vonatkozásában nagy fellendülés indult meg. A lelkek felszabadultak a nyomasztó, majdnem két évtizedig tartó abszolutizmus alól, amelynek politikai viszonyai akadályozták, hogy a fejlődésben a Nyugattal együtt haladjunk. Elmaradottságunkat kellett most minden irányban pótolni.

A szellemi, gazdasági és az ezekkel együttjáró kereskedelmi élet fellendülése a posta fejlődésére is nagy hatással volt. Ez a fellendülés azonban a postát meglehetősen készületlenül találta, pedig nagy feladatokat kellett megoldania. A szervezetét úgy kellett kiépíteni és reformokkal kiegészíteni, hogy működése a kor követelményeinek megfelelő legyen. Népszerűvé kellett tenni, hogy a nagy közönség minél széle-

sebb rétegben vegye igénybe és így a nagyobb forgalom emelje a bevételeket, hogy a szükséges beruházásokra fedezet legyen, s ami legfontosabb elsősorban magyarrá kellett tenni a postát. Azt a postát, amely eddig, az egy két ideiglenes helyzetet — mint a Rákóczi-féle posták, a szabadságharc alatti posták, stb. — leszámítva, tulajdonképpen a szó szoros értelmében soha sem volt magyar. Ez annál nehezebb feladat volt, mert a földművelés, ipar és kereskedelmi minisztériumnak, amely alá a posta ekkor tartozott, mind szervezeti, mind tarifális vonatkozású ügyekben alkalmazkodni kellett az osztrák kereskedelmi minisztériummal 1867. évi április 2-án a magyar posta különválása alkalmából kötött egyezséghez. Ennek értelmében az addigi postaszabályok mindkét félre kötelezően érvényben maradnak. A nemzetközi viszonylatban pedig a magyar minisztériumnak ezen egyezség alapján egyáltalán nem volt hatásköre, mert a külfölddel szemben a tárgyalás joga az osztrák kereskedelmi minisztériumot illette. A megegyezésen pedig — legalább egyelőre — nem lehetett részt ütni.

Még folytak az osztrák igazgatással az átvételre vonatkozó tárgyalások, mikor Gorove István földművelés, ipar és kereskedelmi miniszter már megkezdte a szervező munkát, hogy az elválás az osztrák postától lehetőleg zökkenés nélkül történjék. Gorove egyébként egész minisztersége alatt, — sajnos, hogy 2 évnél alig tartott tovább, — nagy érdeklődéssel kísérte a posta minden ténykedését, s még nem egészen nagy fontosságú ügyekben is magának tartotta fenn a döntést. Olyan mértékben, hogy Gervaynak is, — aki, mint köztudomású, az említett minisztériumban, országos főpostaigazgató címmel, a postaosztálynak volt a vezetője, — szervezeti ügyekben fogalmazott ügyiratait a minisztérium elnöki ügyiratainak approbálója adja ki, sőt igen gyakran és sokat javított Gervay fogalmazványain.

Gorove első teendőjének tekintette, hogy a minisztérium kebelében a postaosztályt külön központi vezetéssel szervezze meg. Ezzel vette meg alapját a később mind nagyobb hatáskörrel felruházott posta- és távirda vezérigazgatóságnak.

Ennek elérésére kedvező alkalmul kínálkozott az 1868-iki költségvetés tervezetének visszaadása, melyet I. Ferenc József nagyobb takarékoszággal való összeállítás miatt küldött vissza. A királyhoz intézett erre vonatkozó előterjesztésében Gorove rámutat arra, hogy a földművelés, ipar és kereskedelmi minisztérium költségvetésének kiadási tétele, viszonyítva a volt cs. és kir. kereskedelmi minisztérium költségvetéséhez, csak látszólag magasabb, mint a quota alapján kellene lenni, mert magában foglalja a posta és távirda központi vezetésének 60.270 forintot kitevő költségét is, mely a cs. és kir. kereskedelmi minisztérium költségvetésében nem szerepelt, mert ott ezen költségeket külön kezelték és a posta és távirda jövedelméből fedezték.

A látszat megszüntetése céljából kéri, hogy a posta és távirda központi vezetésének költségeit a minisztérium költségvetéséből kiszakíthassa s azokat a bécsihez hasonló módon a posta és távirda bevételeiből fedezhesse.

Gorove előterjesztéséből megtudjuk azt is, hogy 1867 május 1-én a magyar igazgatáshoz átkerült a birodalom 3035 postaállomásából 1101, a 318 távirda állomása közül pedig 137. És pedig 7, névszerint:

pesti, pozsonyi, soproni, kassai, nagyváradi és nagyszombati igazgatósági kerületekbe osztva.

Érdekes az okfejtés, amellyel Gorove a magyar posta és távirda külön költségvetését indokolja. Szemben azzal az osztrák felfogással, hogy a magyar posta különválása több költséggel jár, mintha az egész birodalom posta és távirda ügyeit Bécsből központilag irányítják, rámutat arra, hogy a magyar posta és távirda különválása megtakarítást jelent. Ugyanis a magyar posta és távirda központi igazgatás költségei a volt cs. és kir. posta és távirda központi vezetés összes költségéhez, a 221.900 forinthez, az átvett hivatalok aránya alapján a fentemlített 60.270 forint helyett 72.000 forintra emelkedhetne. A közel 12.000 forint megtakarítás onnan ered, hogy: „... a posta központi vezetése Bécsben 40 hivatalnokot, nálam csak 11-et igényel; tehát a már szintén érintett arány mellett kétszer kevesebbet; a bécsi központi posta számvevőségénél van 113 hivatalnok, nálam csak 19, holott $\frac{1}{3}$ arány szerint 37-nek kellene lenni; ...¹⁾

Gorove tehát reális szám adatokkal igazolja a megtakarítást, melyet főként a személyzet gazdaságos és eredményes kihasználásával ér el. Ezt a szellemet bizonyítja az alábbi hatásos indokolása is:

„... Én a kiadások csekélységét pótolni akarom magán hazafias erők igénybevétele által s azon hitben vagyok, hogy ez erők a közügy érdekében fölhívandó közreműködést megtagadni nem fogják, mert különben bevallani volnék kénytelen, hogy a praeliminált összeg csekély voltánál fogva, alig lennék képes kielégítő eredményt felmutatni.“¹⁾

Az önálló magyar posta és távirda központi igazgatás megszervezése után a magyar posta szervezetének további kiépítése következett. És pedig a postaszakszámvevőség, járási iroda, gazdasági hivatal, mozgópostafőnökség felállítása. Ezek igazgatása ugyanis a különválási egyezség szerint — egyelőre — továbbra is a bécsi szervek hatáskörében maradt.

Mielőtt azonban ezeknek megszervezését ismertetnénk, legalább általánosságban ismerkedjünk meg, milyenek voltak a magyar igazgatás alá került posta viszonyai, milyen nehézségek akadályozták a központi vezetés és szervezés munkáját.

Legsúlyosabbak a személyzeti nehézségek, melyek nagyrészt a régi rendszer következményei. A központi irányításnak nagy akadálya, hogy a postaigazgatóságok közigazgatási személyzete csaknem kizárólag német. Hogy csak egy példát említsünk, a soproni postaigazgatóság 1867 május 9-én kelt 1577/1867. számú felterjesztésében arra kér engedélyt a minisztériumtól, hogy jelentéseit német nyelven tehesse, mert az igazgatóságnál csak egy ember van, aki a magyar nyelvet szóban és írásban bírja, valamint a hivatalos nyelvhasználatot is ismeri. A minisztérium kénytelen beleegyezni, hogy nevezett igazgatóság jelentéseit egyelőre németül tegye, azonban az engedélyt a következő kikötéssel adja meg:

„... Ezen kivételes engedelem azonban csak azon hivatalnokokra alkalmazandó, kik magyar nyelven éppen nem, vagy nem annyira járatosak, hogy ezen nyelven fogalmazhatnának.

¹⁾ L: Orsz. Lev. Földmív. Ip. és Ker. Min. eln. Ü. 1867 : 39. szám.

Egyébiránt azok is kötelességüknek tartják, hogy maguknak e nyelvbéli jártasságot a legrövidebb idő alatt megszerezzék, és képesek legyenek ez irányban is tisztí hivatásuknak tökéletesen megfelelni...²⁾

A helyzet, a pesti igazgatóság kivételével, — ahol mégis volt pár magyarul tudó tisztviselő, — a többi igazgatóságnál sem kedvezőbb.

Az igazgatósági számviteli osztályoknál pedig — ugyancsak a pesti kivételével, — egyáltalán nincs magyarul tudó tisztviselő, miért is a minisztérium engedélyt ad, hogy a többi igazgatóságnál a számadási könyveket 1868. év végéig még német nyelven vezessék.

A kezelő személyzetnél a magyar nyelv ismeretének hiányán kívül az is nehézséget okoz, hogy soknak nincs megfelelő előképzettsége és a gyakorlati kiképzése sem kielégítő.

Itt is sok a német, ugyanis eddig a magyar elemek — a kor felfogásának megfelelően, — távortartották magukat a postaszolgálattól, mert bizonyos megbélyegzést (schwarz-gelb) jelentett, ha magyar ember az abszolutizmus alatt állami hivatalt vállalt.

Továbbá anyagilag sem volt vonzó a postaszolgálat, viszont igen terhes, a tisztviselőket úgyszólván nap-nap mellett kora reggeltől késő estig foglalkoztatják. Végül a társadalmi tekintélyük is kicsiny.

Ezek következtében azok közül, akik postaszolgálatba léptek, sokan inkább csak átmeneti foglalkozásnak tekintették azt, alapos szakismeretet nem szereztek, s amint alkalom kínálkozott, előnyösebb szolgálatot és jobb előmenetelt ígérő állásra, a postát otthagyták. Az igazgatóságok tehát nem válogathatják meg nagyon a jelentkezőket, hanem sok esetben kénytelenek eltekinteni a végzettségtől és gyenge képességekkel bíró egyéneket is alkalmaznak.

Megfelelő magyar személyzetnek a postaszolgálatba való felvételét az is hátráltatja, hogy a kiszolgált katonák az állami állások betöltésénél előnyben részesültek, még pedig az egész birodalom katonái. Még évek múlva is küld át a bécsi hadügyminisztérium postaszolgálatra jelentkező német és cseh kiszolgált katonák kérvényét azon átirattal, hogy kérelmüket kedvezően intézzék el.

A postamestereknél még több nehézség volt. Ezt részben az okozta, hogy a postamestereknek úgyszólván semmi előképzettséjük nincsen. Tőlük csupán írni-olvasni tudást követeltek. A szellemi képzettség helyett arra fektették ezeknél a fősúlyt, hogy anyagilag megbízhatók legyenek, s lehetőleg ingatlan vagyonnal rendelkezzenek. Ebből kifolyólag a postamesterek nagy része még azt a minimális szellemi és műveltségi fokot sem érte el, ami más, legalacsonyabb fokozatú közszerületi alkalmazottnál megvolt.

Meg kell érteni, hogy a műveltebb, tehát igényesebb egyének a postamesteri állás elnyerésére nem törekedtek, mert rendszeren még az első osztályú postamesteri jövedelem sem elég ahhoz, hogy abból az illető megélhessen. A fizetés minimuma ekkor az első osztályú postamestereknél évi 200 frt volt, amihez 10—15% hivatali átalány járt. Azonban a postamesterek közel 50%-ának a fizetése évi 120—160 frt között mozog, de van évi 80, sőt 60 frt járandóság is. Anyagilag

²⁾ L.: Orsz. Lev. Földmív. Ip. és Ker. Min. ü. 1867 : 1320. szám.

nem volt kedvezőbb helyzetük az ekkor már igen kis számú, — éppen ezért itt most figyelmen kívül hagyott, — „gyökjogú“ postahivataloknak sem, melyek fizetés helyett portórészesedést kaptak.

A fenti illetményeket még a XVIII. század elején, az akkori viszonyok alapján állapították meg és azokat, — jóllehet időközben a forgalom növekedett, a kezelés több ágra oszlott s nagyobb szaktudást kívánt, — a változott viszonyoknak megfelelően nem rendezték.

Gyakran előfordul ezért még 1869—1870-ben, sőt később is, hogy a postamesteri állásokra nincs jelentkező, vagy a kinevezett postamester lemond, mert a helyi viszonyok tanulmányozása után látja, hogy a megállapított fizetés oly csekély, hogy arra rá kellene fizetnie, nem-hogy abból jövedelme lenne.

Erre jellemző eset 1868-ban Újkécske postamesterének lemondása, melyet azzal indokol, hogy postamesteri járandóságából képtelen a postakezelést ellátni. Érdekes az erre vonatkozó jelentése, amelyben többek között a következőket írja: „... beláthatja azt a nagytekintetű magy. kir. Postaigazgatóság, hogy két embert, három lovat 1 frt 36¹/₁₀ kr. napi költségből kitartani teljes lehetetlenség, s csak ennek lehetősége esetében maradna fáradságom jutalmazására: 100 frt; én pedig csekély hivataloskodással foglalkozó egyének között sem ismerek 100 frt (évi) fizetéssel ellátott hivatalnokot széles e Hazában...“³⁾

Ilyen körülmények között a postamesteri állások legnagyobb része nem nyújtott megélhetést, ezért gyakran neveznek ki postamesterré más foglalkozású egyéneket, olyanokat, akiknek állásuk is bizonyos anyagi garanciát jelent, így polgármestert, jegyzőt, tanítót, stb. Ezek azonban egyszerre a két hivatalt nem tudják kifogástalanul ellátni és a postamesteri teendőket általában elhanyagolják.

A fizetésemelésnek egvebeken kívül nagy akadálya, hogy a posta jövedelméből igen sokat felemésztt a tengelyen való szállítás. Ezt látjuk az 1867-iki költségvetésből is, melynek 2,551.500 forintot kitevő kiadási tételei a következő szállítási költségeket mutatják:

„... Postaszállítási költség postautakon	1,359.000 frt.
Előfogatokra	23.000 frt.
Kocsikenőcs	110 frt.
Ostorpénz	16.150 frt.
Biztonsági kíséret	25.340 frt...“ ⁴⁾
Összesen	1,423.600 frt.,

tehát a jövedelemnek közel $\frac{3}{5}$ részét a tengelyen való szállítás emészette fel.

Pedig a tengelyen való szállítás a postához fűzött kívánalmakat már nem tudta kielégíteni, mert hosszú időt vett igénybe, nem is volt biztonságos: nagyon gyakoriak voltak a postarablások, melyek a postának sok anyagi és emberáldozatába kerültek.

A tengelyen való szállítást lehetetlen volt megfelelőbbé tenni, mert

³⁾ L.: Postamuseum Levéltára D—6.

⁴⁾ L.: Orsz. Lev. Földmív. Ip. és Ker. Min.ü.1867 : 5397.szám.

a rossz utak leküzdhetetlen akadályai. Sok helyen járhatatlanok a postautak, ilyenkor járatlan utakon, sőt szántóföldeken közlekedtek a postakocsik. Emiatt sok előfogatra volt szükség, ami a szállítási költségeket tetemesen megnövelte.

Vasúti szállítás eddig, 1863-tól, csak a Pest—Bécs vonalon volt be rendezve, továbbá Pozsony és Nagyszombat között.

E nehézségek következményeire mutat rá Brielmayer Máté, a pesti postaigazgatóság vezetője abban a jelentésében, melyet 1867 május 25-én a minisztériumhoz intézett. A vasúti szállításra való áttérést sürgősnek és elkerülhetetlennek tartja, mert a növekvő forgalom olyan anyagtorlódást okoz, hogy szinte elháríthatatlan akadályok vannak a tengelyen való szállításnál, mert: „... százakra megy a levélsomagok száma, melyeket a pesti postahivatal az egyes postavonalakon útnak indítani kénytelen, s illetőleg amelyek a vonal mentében összekerülnek s átveendőek vagy átadandók, mi ismét a postavezetők szolgálatát annyira szaporítja, hogy azok teendőiket a kellő pontossággal ellátni nem képesek ...“⁵⁾

Útközben ezért igen sok az időveszteség, ami a járatok késését okozza. A járatok összeköttetéseket szinte lehetetlen úgy rendezni, hogy azok egybevágóak legyenek.

Javaslatba hozza, hogy legalább a már meglevő Pest—Kassa, Pest—Temesvár és a Buda—Pragerhof vasútvonalakon rendezzenek be mozgópostákat.

A vasúton történő szállításra való áttérés azonban csak lassan lehetett előre. Ennek legfőbb okai voltak: A posta költségvetése nem bírta el a mozgópostakocsik beszerzését és az egyéb szükséges beruházásokat. Továbbá pedig és legfőképpen az a körülmény, hogy a mozgópostákat ekkor még Bécsből irányítják, tehát emiatt sem lehetett megvalósítani addig, míg a magyar területen levő mozgóposták át nem kerültek a magyar igazgatáshoz. Ez pedig a posta átvételétől közel egy év múlva, csak 1868 február 15-én következett be.

További nehézség, hogy a kezelésben nem volt egyöntetűség, nagy összevisszaság uralkodott, sok volt az önkényes kezelési szokás és szabálymagyarázat.

Az érvényben levő postaszabályok ekkor még nem voltak összefoglalva, s azokat az 1838 óta megjelent Rendelvényi lapokban, a megjelenésük sorrendjében lehetett csak feltalálni. A Rendelvényi lapok azonban csak kevés hivatalnál voltak meg teljes évfolyamokban. Ha új postahivatal nyílt meg, az csak az előző évi Rendelvényi lapokat kapta meg s így nem ismerhette a korábban megjelent, de még érvényes szabályokat. Voltak ugyan tisztii, postavezetői, levélhordói, stb. utasítások, de ezek nem nyújtottak áttekintést a posta egész kezeléséről, részben régiiek is voltak, így pl. az 1838-ban kiadott szekérposta-utasítást használták.

Az elméleti ismeretek helyett ez időben a fősúlyt a gyakorlati kiképzésre fordították. A jelentkező gyakornokoknak az összes ismereteket 3 havi — fizetés nélküli — próbaszolgálaton kellett elsajátítani. Ennek eltelte után, ha a hivatali főnöke javasolta, vizsgára bocsátották.

⁵⁾ L. Orsz. Lev. Földmív. Ip. és Ker. Min. ü. 1868 : 1327. szám.

A vizsgabizottság az igazgatóság kebelében működött, s általában 4 tagból állott, melynek rendesen tagja volt az igazgatóság székhelyén levő állami (kincstári) hivatal főnöke is.

A leendő postamesterek és kiadók postamesteri hivatalnál tanultak s azután bocsátották őket vizsgára.

A postamesterek legtöbbször szintén az igazgatóságnál vizsgáztak, de előfordult az is, hogy egy másik postamester előtt. Ilyen esetben az igazgatóság a vizsgakérdéseket zárt borítékban olyan utasítással küldte el a vizsgabiztos postamesterhez, hogy azt a postamester a vizsgázó jelenlétében bontsa fel. A postamesterjelöltnek a vizsgabiztos postamester felügyelete mellett írásban kellett a kérdésekre felelni. Ezután a vizsgajegyzőkönyvet az igazgatósághoz terjesztették fel, ahol azt megbírálták és ha a feleletek nagyrésze kielégítő volt, az illetőt postamesterré képesítettnek nyilvánították.

A kiadójelölteknel gyakrabban fordult elő, hogy nem az igazgatóságnál, hanem a legközelebb eső állami (kincstári) hivatalnál a főnök vagy postamesteri hivatalnál a postamester előtt vizsgáztak. A postamester előtti vizsga itt is a fent ismertetett módon történt.⁶⁾

A vizsga anyaga a ránk maradt vizsgajegyzőkönyvek tanúsága szerint csak a tiszti vizsgáknál volt némileg egyöntetű. A postamesteri és kiadói vizsgáknál a helyi viszonyokra voltak elsősorban tekintettel. Pl. utasszállításra s általában szállításra vonatkozó kérdéseket annak adtak, aki olyan hivatalnál teljesített szolgálatot, ahol azok előfordultak.

A kiképzésnek ez a módja azonban a fejlődő forgalom következtében nem bizonyult megfelelőnek. Különösen érezhetőek voltak a hiányos képzésnek következményei a földrajzi ismereteknél. Addig ugyanis, míg a postának csak egy vagy két kezelési ága (levél és kocsiposta) volt és a küldemények irányításához általában csak azt a postavonalat kellett ismerni, melyen a postahivatal feküdt, valahogy ellátták hiányos képzettség és fogyatékos földrajzi ismeretek mellett is a postaszolgálatot. De ekkor már a postakezelés több ágra oszlott és nagyobb szaktudást kívánt. Továbbá új postahivatalok felállításával, a forgalom növekedésével a rovatolási összeköttetések megszorodtak és több irányúak lettek, ezért legalább a fontosabb postavonalakat ismerni kellett, tehát az irányítást alaposabb földrajzi ismeretek nélkül már nem lehetett ellátni.

Eddig nem volt rendszeres hivatalvizsgálat sem, a postahivatalokat éveken keresztül nem rovincsolták. Erre vonatkozólag Brielmayer Máté pesti postaigazgatónak 1867-ben a hivatalvizsgálatokról tett jelentéséből tudjuk, hogy: „... 1850-ig a felügyelet céljából teendő vizsgálati utak csak fennső jóváhagyás vagy utasítás folytán és rendszeren bizonyos előkészületek után foganatosítottak, s ez által az eredmény nagyobb része kockázattal volt. Az 1850-iki felügyeleti rendszer a francia mintára készült és nem illett a fennálló a porosz mintát követő igazgatási rendszerhez...“⁷⁾

A nagy vonásokban ismertetett viszonyokba kellett már most rendet és szervezettséget teremteni, amelynek keresztülvitele nehéz fel-

⁶⁾ L.: Postamúzeum Levéltár B. VII.—8. és B. VII.—9.sz.

⁷⁾ L.: Orsz. Lev. Földmív. Ip. és Ker. Min. 1867 : 19978. sz.

adat elé állította a postaügyek legfőbb vezetőit. Munkájukat megnehezítette az a körülmény is, hogy az igazgatóságoknál még a német szellem uralkodott és nehezen helyezkednek bele a kiegyezéssel megváltozott viszonyokba. Ebből kifolyólag előfordult, hogy a minisztérium rendeleteit nem vették figyelembe és annak megkerülésével közvetlenül a még egyelőre Bécsben maradt igazgatási szervekhez fordultak.

A minisztériumnak a rendet teremtő és szervező munkához mindenekelőtt a postaviszonyok pontos ismeretére volt szüksége. E célból Gorove már 1867 június 15-én kelt 2931/657.—1867. számú rendeletével megbízottakat küldött ki a kerületek megvizsgálására. Csak a pesti és pozsonyi kerületben bízta meg a vizsgálattal az ottani igazgatóságok vezetőjét, a többi kerületbe pedig másokat, nemcsak igazgatósági tisztviselőket küldött ki biztosokul. Ennek az volt az oka, hogy a biztosoktól kívánt feltételeknek, nevezetesen, hogy az illetők tudjanak magyarul, alapos szakismerettel rendelkezzenek, s a magyar központi igazgatás szempontjából is megbízhatók legyenek, csak kevés postaalkalmazott felelt meg. Érdekes itt felemlíteni, hogy a kassai kerület megvizsgálására a pesti kerületből egy postamestert, Duronelli Lajost, Miskolcra küldte ki.

A vizsgálat lefolyásáról és a tett intézkedésekről felvett jegyzőkönyvet a megbízottaknak jelentés kíséretében közvetlenül Gorove miniszterhez kellett felterjeszteni.

A megbízottak, — bár azokat az igazgatóságokkal egyetértő eljárásra utasítják, — az igazgatóságokat is ellenőrizték: abban a mértékben, hogy a hivataloknál talált állapotokról tett jelentésükből egyúttal az igazgatóságok működésére is lehetett következtetni.

Hogy Gorove e hivatalvizsgálatokkal valóban az igazgatóságok működését is ellenőrizni akarta, bizonyítja az is, hogy az igazgatóságok ellen, ahol a jelentésekből mulasztást állapít meg, nagy eréllyel és szigorúsággal járt el.

A vizsgálatokról beérkezett jelentések közül figyelemre méltó Brielmayer Máté pesti postaigazgató jelentése azért is, mert az állapotok megjavítására nagyfontosságú és sok tekintetben ma is érvényben levő intézkedésekre tesz javaslatokat.

Lényegesebb javaslatai a következők:

A szakismeret megszerzése és a képzettség alaposabbá tétele céljából felveti a postatanfolyam felállításának szükségességét. Ezt a tanfolyamot a technikai akadémiáknál gondolja létesíteni, ahol a közlekedési ismereteket sajátítanak el. De addig is, amíg ezt a tanfolyamot megszervezik, legalább azt követeljük meg, hogy a tisztviselők a földrajzot ismerjék, mert e téren lehetetlen állapot uralkodik. A gyakorlókoknak a segédeszközöket tegyék könnyen hozzáférhetővé. A szakkérdésekről tartsanak megbeszéléseket s rendezzenek felolvasásokat. Elismeri, hogy ezeknek vezetéséhez nehéz alkalmas képzett egyéneket találni, de mégis meg kell valósítani, mert ezzel felkeltik a szakkérdések iránt az érdeklődést s előmozdítják a helyes kezelést.

A postakezelési szabályokat és egyéb utasításokat adják ki rendszeres összefoglaló munkában, mert e nélkül egyöntetű kezelést el sem lehet képzelni.

Az anyagi helyzet javítása mulhatatlanul szükséges, mert ezzel

nemcsak a jobb elemek kapnak kedvet a postaszolgálatra, de mi még ennél is fontosabb, a személyzet megszabadul a növekvő drágaság által okozott nyomasztó helyzetéből s a szolgálatot jobb kedvvel és nagyobb buzgalommal látja el.

A postamestereket lássák el hivatalból a szükséges segédeszközökkel, helységnévtárral, térképekkel, stb., mert igen csekély jövedelmükből ezeket beszerezni nem tudják.

Rendes postahivatalt csak ott állítsanak fel, ahol a jövedelem elegendő a fenntartáshoz, másutt inkább csak mezei postákat rendezzenek be.

A mozgóposták valamennyi meglévő vasutvonalon rendeztessenek be, de ne csak levél, hanem szekérpostára is.

Az eddigi minősítést változtassák meg. A „rossz“, „jó“, „legjobb“ általános jelzők helyett a minősítések az egyének jellemére és képességére adjanak néhány szóval felvilágosítást, amely tartalmazza az illető jó és rossz tulajdonságait egyaránt.

A fegyelmi eljárást úgy szervezzék át, hogy az eddigi inquisitorius jelleg helyett inkább a javítást szolgálja. Az előzetes vizsgálat után emeljenek kellően indokolt vádat, a vádlevelet adják ki egész terjedelmében a vádlottnak, aki köteles bizonyos határidőn belül végső védíratot benyújtani.

Mindennél fontosabbnak tartja azonban a felügyeleti rendszer állandóvá tételét, mert enélkül az igazgatóságok eredményes munkát nem végezhetnek.

Gyakorlati és nagyhorderejű javaslatainak bővebb kidolgozására és az életbe való átültetésére Brielmayernek nem volt alkalmá, mert azokat a minisztérium kellő figyelemre nem méltatta és később a pesti igazgatóság éléről a pozsonyi igazgatósághoz helyezte át.

Brielmayer fent leírt elgondolásai és javaslatai — mint tudjuk, — csak a későbbi fejlődésben és a változott viszonyoknak megfelelően valósultak meg.

(Folytatjuk.)

A szegedi „Mészárosposták“ története 1610-től 1686-ig.

Irta: Dr. KATONA LÁSZLÓ m. kir. posta posta segédtitkár.

Histoire des postes des bouchers de Szeged de 1610 à 1686.

Par M. le Dr. Ladislas Katona commis-rédacteur des postes r. h.

L'auteur décrit, à la base de 53 documents turcs conservés dans les archives du monastère des Franciscains à Szeged, le service postal des bouchers de Szeged de 1610 à 1686.

Aucun membre de la guilde de bouchers indépendante n'accepte pas l'office de magistrat de la ville. Pour cette raison il y a un désaccord continuel entre le magistrat de la ville et les membres de la guilde. Redseb le pacha turc de la ville prend parti pour le magistrat et défend à plusieurs bouchers d'exercer leur métier. Cette restriction a failli cesser leur service postal.

Comme suit de l'ordonnance du pacha le nombre des gâcheurs accroissait et ils causaient un dommage considérable à la guilde. Pour faire cesser définitivement leur fonctionnement la guilde se livre à de nouvelles luttes.

Le nombre des 35 membres de la guilde, qui remplissaient le service postal diminuait constamment à cause des hostilités entre les Hongrois, Allemands et Turcs, de manière que vers 1670 ils n'étaient plus que 7 ou 8.

L'exécution du service postal devient de plus en plus difficile et en 1686 la reprise de Buda met soudainement fin à ce service.

Amint az előzőekben¹⁾ már említettük, a városbírói tisztség viselését, bár az a török hódoltság korában nagy tisztesség volt, senki sem tartotta kívánatosnak.²⁾ A szegedi mészáros céh bíróját postai szolgálatuk miatt török állami szolgálatban állónak tekintették s mint ilyen, a basák előtt nagy tiszteletnek örvendett. Helyesen gondolta tehát Szeged városának agyonsanyargatott polgársága, hogy ha a mészáros céh bírója lenne egyúttal a város bírója is, kevesebb adót és terhet róna rájuk a török.

A városbírói tisztség vállalása ellen a mészáros céh tiltakozik s a folytonosan megújuló zaklatás és erőszakoskodás elkerülése, illetőleg megszüntetése érdekében a basák segítségét veszi igénybe.

Az egri basa, Juszuf Ben Muhammed, 1624. év április havának 28-ik napján a szegedi Redseb basához címzett rendeletet bocsátott ki, melyben meghagyta az érdekelteknek, hogy *„ameddig a szegedi mészárosok a Végek dolgában s a kincstár ügyeiben küldött leveleket és fényes rendeleteket pontosan szállítják, saját bírójukon kívül a városi polgárok bírái őket semmiféle teher reájuk róvásával ne nyomorgassák.“*

Rendeletében egyúttal megtiltotta, hogy a szegedi mészáros céh tagjai közül bárkit is városbíróvá tegyenek. A rendkívüli adók fizetése alól mentesüljenek, sőt *„mivel szolgálatuk másokénál nagyobb, védelemben és oltalomban részesüljenek.“*

A város bírái azonban nem engednek s ez esetben a szegedi kádi ítélezésében inkább a városi bírák felé hajlik. A mészáros céh újabb küldöttséget meneszt Egerbe a beglerbéghez s ugyanezen év augusztus havának 25-ik napján két fényes rendeletet hoznak a szegedi kádinak. Ő azonban az új rendeletben foglaltaknak nem tesz eleget s nem hajlandó újabb ítéletet hozni. Válaszul erre a mészáros céh kebeléből, tetzésük ellenére választott bíró a községi ügyekkel nem törődik. A város lakossága ezért állandóan zaklatja őt s igyekezik a községi teendők ellátására szorítani.

Redseb basa szintén a mészáros céh ellen fordult, azonban Ibrahim egri basa továbbra is védelmezi hűséges hírhordozóit s érdekükben újabb levelet ír Redseb basának.

„A szegedi levélhordó és kalauzkodó mészárosok hozzám jövén, eként nyilatkoztak: Mi ezelőtt 33-an voltunk, s mint kalauzok és levélhordók különböző vidékekre járván, közülünk a kemény télben egyik elhalt, másiknak keze-lába elfagyott, míg némelyek a tatárok és átkozott hajduk által megölettek, úgy hogy ezidő szerint csak 13-an vagyunk.“

Most meg a városi lakosság néhányunkat mesterségétől meg akar fosztani, pedig miután az elhalt mészárosok özvegyei sem a kalauzko-

¹⁾ L. a Magyar Posta 1935. évi 6. számát (255. oldal).

²⁾ L. Takács Sándor: Régi Idők — Régi Emberek c. m. 255. l.

dást, sem a levélhordást nem teljesítik, minden ilyen szolgálat csak mi-reánk néz.

S bár vannak kezeink között fényes rendeletek a végre, hogy a város bírái bennünket semminémű kivetéssel ne terheljenek, s tőlünk egy oszporát se vehessenek, mégis most a városi szolgálatok fejébe 50 pénzt követelnek, s néhányat közülünk a mesterség folytatásától is el akarnak tiltani.

Mi ugyan 15—20 év óta üzzük mesterségünket, de — ha a város 3-at, vagy 4-et ennek gyakorlásától megfoszt, — elhatároztuk, hogy a mészároskodással felhagyunk s ahányan vagyunk, annyifelé széledünk.“

Amint a levélből látjuk, eddig 20 embert vesztett a szegedi mészáros céh postai szolgálatának hűséges teljesítése közben. Keserves dolog lehetett télen méteres hóban, befagyott mocsarak és járhatatlan nádasok között az alföldi vihartól üzve-hajtva, a dermesztő hidegben Budára vagy Egerbe lovagolni, s hűségesen hordozni a basák sürgős leveleit.

A következő évszázadban is a hasonló gyakori kemény idő folytán Szegedre sokszor hetekig nem érkezett meg a pesti posta, mert a nagy hófúvás miatt a hires örkényi vagy szatymazi váltó postaállomáson vesztegelt.

Igy történhetett meg a szegedi mészáros postásoknak a nagy hidegben való elhalálózása, vagy jobb esetben kezük-lábuk elfagyása.

Hűsz mészáros postás özvegyének és gyermekeinek eltartása az egyre romló viszonyok mellett súlyos feladatot és anyagi terhet rótt a céh tagjaira. Évről-évre kevesebb a vágómarha s bármennyit összehajtottak, a török sereg mind felélte. Ennélfogva nehéz a mesterség gyakorlása.

Mozgolódnak a környékbeli pusztákon és falvakban lévő szabad hajduk is. Csapatokba verődve nemcsak a város környékét pusztították el, hanem valóságos hadjáratot viseltek a Szeged várában élő törökök ellen. Ha útközben elfogták a basa levelét vivő mészáros postást, az „átkozott hajduk“ kérdés nélkül megölték. Bár az idő viszontagságai, a folytonos futárszolgálat által edzett, bátor fellépésű mészárospostás se igen hagyta magát. Mielőtt a céh kötelékébe felvették, a remekelésnél gyakran egy csapásra ölte meg az ökröt s egy hasonló ütés a kóborló és kiéhezett szabad hajdunak is elegendő volt.

Szeged városának választott bírái és esküdtjei tanácsulésen foglalkoztak a mészáros céh és a város bírái között a bíróválasztás és adófizetés miatt keletkezett elfajult viszálykodással.

Elhatározták, hogy ha a céh nem hajlandó eddigi független és különálló helyzetét feladni, 3—4 tagját mesterségük további gyakorlásától eltiltják. A határozatot közölték a céh bírájával.

Erre a céh Redseb basánál próbálkozott az eddigi pecsétes rendelet és szultáni fermánok felmutatása által régebbi jogállását és függetlenségét biztosítani. Sajnos, a basa is a város bíráinak előterjesztését fogadta el, s kényszeríteni akarta a céhet, az eddig kiadott rendeletekben lévő mentességek ellenére, a városbírói tisztség elfogadására. A céh tagjait pedig a mesterségüktől való eltiltással fenyegette.

A céh tagjai a szegedi basával szemben, annak erőszakossága foly-

tán, nem folytathatták a meddő harcot. Inkább Eger várába mennek a janicsárok híres agájához.

Itt a mészáros céh küldöttsége elpanaszolta, hogy őket Redseb basa „a törvény ellenére háborgatja“ s velük ok nélkül, méltatlanul bánik. A céh egyik tagját a mesterségétől is eltiltotta.

Az egri janicsáraga kérelmükre levelet íratott a Szegeden székelő Redseb basának.

Levelében utasítja a basát, hogy az érdemes céh tagjait ok nélkül ne háborgassa s minden intézkedésében az eddigi szokásokhoz alkalmazkodjék. *„Azon általad eltiltott mészárosnak, ha ez előtte is üzte ezen mesterségét, megengedd, hogy ismét közéjük állhasson.“*

A mészáros céh küldöttsége igaz ügyük érdekében Huszein egri agát is felkérte, hogy Redseb basánál közbenjárjon. Előadták, hogy *szándékukban van a mészáros mesterséget és a levélhordást teljesen felhagyni s a városból szerte széledni. A postai szolgálat folytonosságáról pedig Redseb basa gondoskodik.*

„Szívesen lesznek ők is városi adófizető polgárok, csak a mesterségüket ne kelljen folytatni . . .“ — mondták.

Egyúttal panaszképpen előterjesztették azt a sérelmes eljárását, hogy a közülük választott bírót egyszersmind a város bírójává is tette.

Továbbá az egri divántól már régebben küldetett Szegedre egy rendelet, melyben meghagyták, hogy *„akik ezelőtt mészárosok valának, mesterségüket ezután is serénységgel folytassák.“*

A békétlenkedésre hajló Redseb basa azonban másképp cselekedett, mert tovább sanyargatta szegényeket. *„Noha 35-ből csak 15-en maradtunk, ennyiönközül is el akarja hagyni nehánnyal mesterségét“* . . . — így szóltak a szegedi mészárosok.

Huszein egri aga a szegedi effendi gyűlésnek címzett levelében kioktatja az akadékoskodó Redseb basát, hogy *„az adók és rendkívüli terhek hordozását, vagy más adókat — tehát mindkettőt együtt követelni nem lehet.“*

Hiszen a szegedi mészárosok a postai szolgálat teljesítése mellett, nem képesek a rendkívüli közterheket is teljesíteni.

Mesterségüktől való eltiltással pedig „nem illik őket sanyargatni“.

Egyúttal felhívja Redseb basát, hogy az ügyben a szegedi öregektől tudakozódjon, főleg a kiszolgált öreg tisztviselőktől. *„Igy főleg Huszein és Ibrahim effendiktől és másoktól, kik ott vannak. Azt fogják felelni, hogy szegényeknek védelemre van szükségük.“*

Ugyanis a Szegeden levő és megtelepedő kiszolgált öreg török tisztviselők már megtanulták, hogy *a mészárosok a hatalmas padisah ol-talma alatt állanak s ha valaki háborgatja őket és ez a szultán fülébe jut, állomáshelye másra bízatik, ő pedig keményen lakol.*

A török nem nézte szívesen a polgárok költözködését, a mesterséget üzöket pedig védelmezte és támogatta, hogy el ne menjenek, mert ezáltal adófizetőinek száma csökkent. Ilyenkor a basa biztos és állandó jövedelme szűnőfélben volt.

Jelen esetben a basa makacssága a postai szolgálat folytonosságát is veszélyeztette, mert a levélhordozásra az igazhívók s az átkozott ellenség közül senki sem vállalkozott.

A városon kívül a szabad hajdu az úr, s az elfogott török postás

bőre karón száradt, vagy jobb esetben válaszul elküldötték a levél feladójának.

Már a postálkodó céh tagjai is elfáradtak a sok utazgatásba s amint az egri basának mondották, szívesen lennének békés adófizető városi polgárok ők is.

Az effendi törvényülés hajlandó lenne már a céhet ért sérelmet jóvátenni, csak Redseb basa tartja még magát. Azonban lassanként megbékül ökelme is, amit főleg Achmed egri janicsár aga újabb levele, illetőleg annak erélyes és szokatlan hangja idéz elő.

A szegedi mészárospostások „ezelőtt, mint mondják, 35-en valának, mostanig azonban részint természetes halál, részint útközbeni megöletés s odaveszés miatt csak 15-en maradtak meg. Szolgálatuk jutalmául a rendkívüli adók és terhek alól fel valának mentve. Ezenkívül évről-évre maguk közül, amint a sor következett, saját bírót választanak, akiknek még a törvényes iszpendzse tized és más adózás el volt engedve, amint ezt a kezükben lévő magas rendelet s fermán is bizonyítja.

Most azonban Redseb basa, a szegedi emin, törvény és szokás ellenére ezidőszerinti bírójukat a mészároságtól megfosztván, a város bírájává tette és más két társukat is mesterségük elhagyására kényszerítvén, városi adófizetőkké tette.

Emiatt az eddig végzett szolgálatukat nem teljesíthetvén, azokról végkép lemondva, városi polgárok akarnak lenni. Tehetetlenségüket és elnyomatásukat eként panaszolván, az egri diván részéről ezen tezkere íratott és küldetett el ügyükben, melynek oda érkezével igazságosan megvizsgáld, hogy a kezeik közt lévő magas rendelet és temesszük értelmében teljesítik-e szolgálataikat és fizetik-e a fejadót, tizedet, iszpendzsát és egyéb adónemeket.

Az említett eminnek pedig ne engedd, hogy e 15 mészáros közül a mesterségtől csak egyet is eltiltson, vagy választott bírójukat a városi polgárok bírájává tévén, velök méltatlanul bánják. Szóval a mészárosokat se az említett emin, se a városi polgárok által háborgattatni ne engedd.

Te pedig szegedi emin Redseb basa, ezt a 15 mészarost a kezüknél lévő magas rendeletet tekintve, valameddig szolgálatukban nem restülnek, törvényes szokás ellenére háborgatni semmi szín alatt ne merészeld.

Ujabb panasz érkezével állomásod másra fog bízni, te pedig keményen lakolandasz. Így értsd meg.

Te pedig, szegedi kádi, ezek szerint a lehető figyelemmel vigyázzván, a fentnevezettek előtt gyanuba ne keverd magad.

Kelt Egerben, 1626. esztendő május hó 7-én. Achmed basa.“

Ezt a levelet méltán nevezhetjük a mészáros postások érdekében írt levelek legbecsesebbikének.

Az egri basa udvarában drámai hatású lehetett a 15 mészárospostás végleges lemondása apáiktól örökölt s általuk oly tökéletessé tett postai szolgálatról. Achmed basa udvarával együtt ennyi jogtalanság és erőszakoskodás láttán éktelen haragra gerjedt.

Amint az egri basa leveléből látjuk, Redseb basa a mészáros céh fejét, a céh bíráját fosztotta meg mesterségétől, gondolván, hogy az a

többi céhtagra nézve elrettentő példa lesz. Két másik társát pedig városi adófizetővé tette. Erélyes és alapos intézkedés volt. *Csakhogy akit az egri basa pártfogolt, az a hódoltság alatt is üdvözült.*

Ha nem oltalmazták volna a céhet postai szolgálatainak rendkívüli megbecsülése miatt a többi török kormányzósági basák és bégek, egyszerre vége szakadt volna a messze földön megbecsült, évszázadok óta működő szegedi mészárospostáknak. A város és a céh tagjai között az évtizedek óta húzódó küzdelem és viszálykodás is azonnal véget ért volna. A mesterségétől való eltiltás pedig teljes anyagi romlást eredményezett volna. A céh azonban nem ijedt meg, bár jelen esetben léte forgott kockán. Bátor fellépésű szónoka az egész egri török kormányzóságot egyszerre maga mellé állította. Hiszen postai szolgálatuk érdekében a hatalmas szultán udvarába is ellátogattak.

Redseb basa egyebet nem tehetvén, igyekezett az Egerből kapott jótanácsokat megfogadni, mert állása és feje kedvesebb volt, mint a város bírának kétes ajándékai.

A mészárospostásokat azonban továbbra is gyűlölte, mert őt a mészárosok viszálykodása miatt az egri basa levelében megalázta.

Kétes igazságú ítéleteiért a szegedi török bírót is figyelmeztette és utasította, hogy máskor a mészárosok előtt gyanuba ne keverje magát.

Az egri basa igazságos ítélete alapján helyreállott a béke, de most már Szeged városában mindenki ellensége lett a postálkodó mészáros céhnek. Pedig éppen most kellett volna a városbíró és a basa részéről a leggondosabb támogatás és intézkedés.

Szeged városában a török kalmárok elszaporodása révén, az ipar és kereskedelem hatalmas arányokban fejlődik. A szegedi bülükbasi körlevelekben hívja Kecskemét, Cegléd, Gyöngyös, Eger, Kőrös és Jászberény népét a szegedi szentmihálynapra, vásárra, írván: *„mivel itt jó és békességes ország vagy, jövet-menet oltalomban részesítik őket. Ugyanis most nem hallatik afféle rossz hír, hogy akitől félni kellene, hanem jóhíreink hallatnak most.“*³⁾ Az ipar és kereskedelem e nagyarányú felvirágztatásával kapcsolatban a szegedi mészáros céhet újabb veszedelem fenyegeti a kezdődő kontárkodás formájában.

A város magyar és török bírója nem védte meg a céh anyagi érdekeit s a kontárok működése felett szemet hunyva, így akarta a mészáros céh által őket ért sérelmeket megtorolni. Ez kitűnő eszköznek kínálkozott a büszke és független céh önállóságának megtörésére és a behódolás előkészítésére.

A szegedi adószedő bég pedig egyenesen örült a kontárok elszaporodásának, mert újabb adóforrást fedezett fel bennük. Az egri basa levelében foglaltakat sem felejtették még el.

A kontárokat nem kötelezték a céhszabályok,⁴⁾ nem kellett nekik az elhalt mészárospostások hátramaradtjainak ellátásáról gondoskodni, sem a postai futárszolgálat folytán megfelelő mennyiségű lovat állandóan készen tartani, levélhordás közben magukat élelmezni, mert a céh nem vette be őket tagjai közé.

³⁾ Hornyik: Kecskemét Története II. 404. 1.

⁴⁾ Szádeczky Lajos: A céhek története Magyarországon.

A basának juttatott vágópénz-ajándékon kívül más nagyobb kiadásuk nem volt.

Ujabb nehéz idők következnek az érdemes céhre. Már bánják, hogy a városbírói tisztséget nem fogadták el, mert a céh és város bírása egy személy lévén, könnyebben eltilthatta volna a kontárokat s erélyesebb eszközöket is alkalmazhatott volna ellenük.

Céhgyűlésükön elhatározzák, hogy újra az egi basához mennek panaszukkal, mert a várostól és az ottani török bírótól a kontár-kérdés megoldását nem remélhették.

Kedvelt híveit most sem hagyja cserben az egi basa. Biztosítván őket további jóindulatáról és igazságosságáról, levelet íratott a szegedi szandzsák béghez és a város török bírójához.

„Afelől kívánunk benneteket értesíteni, hogy a szegedi mészáros céh az egi diván előtt a következő jelentést tette:

Céhünk ezelőtt 35 személyből állott. Buda, Temesvár, Eger és Belgrád vidékeire császári levélhordó szolgálatot teljesített.

A céh tagjai közül e terhes szolgálatuk teljesítése közben haramiák és átkozott hajduk gonoszsága miatt többen elvesztek, annyira, hogy mostanig csak 15-en maradtunk meg.

Mind amellettt pontos szolgálatunk jutalmául városunkban rajtuk kívül senkinek sem volt szabad a mészáros mesterséget folytatni, s annyival kevésbé, minthogy a Palánk kapu előtti vágószéken vágván, mind az utasokat, mind a környéket képesek valánk hússal ellátni.

Mostanig azonban ezen régi gyakorlat ellenére mások is kezdenek mesterségünkbe beavatkozni, s nem elég, hogy már emiatt is tetemesen károsodunk, hanem ezen felül a városbírák vágópénzt és rendkívüli teherviselést is követelnek tőlünk, mit lehetetlen teljesítenünk.

Ennek folytán azt is említik, hogy azelőttről oly tartalmú fényes rendeletek is vannak kezeik között, melyeknél fogva valameddig fentemlített szolgálatukban híven eljárnak, semminémű rendkívüli terhet nem lehet rájuk róni. A húsvágást pedig kizárólagos szabadalommal gyakorolják.

Kéri tehát, hogy e rendeletek érvényét helyreállító tekerét bo csásson ki a diván, mi ezennel meg is történik, erősen meghagyatván, hogy ennek megérkezével rögtön megvizsgáljátok, ha valóban fel van nak mentve szolgálataik jutalmául az adók és más rendkívüli terhek alól, nyertek-e az ország összeíróitól pecsétes rendeletet, nem vágott-e másvalaki húst ezelőtt rajtuk kívül a városban, szolgálataik pontos teljesítése mellett háborgatták-e őket a bírák egy vagy más követeléssel s az elébbi szokás ellenére engedtetett-e meg másvalakinek a húsvágás?

Ha ekkor a vizsgálat eredménye előadásukat igazolni fogja, valameddig szolgálataikat pontosan végzik, kezeik közt lévő rendeletek és ezekbe foglalt szabadalmak ellenére rájuk rendkívüli terheket rovatni se a bírák, se más valaki által ne engedjeteik.

Zabos János és Mészáros Albert nevű adófizetőket pedig, kik ezelőtt szintén mészárosok voltak s társaikkal együtt letiltatásuk óta is minden szolgálatban részt vettek, ezentűl minden méltatlanság ellen megvédjétek s háborgatni semmi szín alatt se engedjétek. Így értsétek meg. Ali. — Külső címzése: A szegedi szandsákbégnek és Kádinak.“

Az egi basa a megejtendő vizsgálatra nézve alapos utasítást adott

a szegedi tartomány élén álló bégnek és jogi véleményt a török törvénybírónak.

A további vizsgálat során a szegedi mészáros céh tagjai a pecsétes rendeletek egész sorával igazolták és bizonyították a török törvényülés előtt, hogy már régebben is felmentették őket a rendkívüli adók és közterhek viselése alól. A húsvágás kizárólagos jogát pedig még könnyebben igazolták céhszabályaik és a basák pecsétes rendeletei alapján.

Ennyi levél, rendelet és a nagyhatalmú basák jóindulatának, szívességének sorozatos megnyilvánulása a mészáros céh ellenségét, Redseb basát is más véleményre bírta.

A törvényülés jogosnak ismerte el a szegedi mészáros céh kérelmét ítéletével az őket ért méltatlanságot és a további háborgatást megszüntette. Ettől kezdve Redseb basa is szívélyesebben bánt az érdemes céhhez.

A két derék levélhordót, Zabos Jánost és Mészáros Albertet, akik mesterségüktől való eltiltás dacára is hűségesen résztvettek a céh minden szolgálatában, visszahelyezte régi jogaiba és mesterségébe.

Eltiltatásuk miatt nem szenvedtek eddig sem szükséget, mert a céh bajba jutott érdemes tagjain ősi hagyományai szerint segített, de a megszokott és kedvelt, apáiktól örökölt meserség gyakorlásától való eltiltás a legsúlyosabb büntetés volt az örökké fürge és dolgos céhtagokra nézve.

Hiszen a Palánk kapu előtti vágószéken vágván, nemcsak a várost, hanem annak egész környékét, valamint az összes átutazókat ők látták el hússal.

A basa levelében szereplő Palánk kapu és városrész alatt a mai Szeged belvárosának egy részét kell érteni. *E városrészben volt elhelyezve az 1700-as évektől kezdve⁵⁾ a régi Szeged váltópostahivatala.*

A kontárokat véglegesen csak a későbbi évek során sikerült kirtani, mert 1634. év májusában, tehát négy esztendővel később az egi basa levele után, újabb pecsétes levél érkezett Szegedre Muhammed szegedi kádinak címezve, melynek tartalma azonban a fentiekkel azonos.

Az eddig kifelé egységes céh belső életében újabb bajok keletkeznek. Felüti fejét az időközben meggazdagodott és a teljesen szegény céhtagok közötti egyenetlenség, mely igen alkalmas volt nemcsak a belső békének, hanem ebből kifolyólag a céh további fejlődésének megállítására is.

Emiatt a szegényebb sorsú céhtagok küldöttsége a következő, 1635. esztendő augusztus 15. és szeptember 13-ika között Eger várában székelő basához ment. *Előadták, hogy van közöttük néhány jobbmódú céhtag s ha valami szolgálat vettetik ki a céhre, nemhogy egy pénzzel többet adva, szegényebb társaikon segítenének, hanem még feleséges fiaik után sem fizetnek hozzájárulást.*

Ekként előterjesztett panaszukra az egi diván által rendelet küldetett el, *„melynek odaérkeztével rendeltetik, hogy a szegedi mészárosok közül mindaz, akinek házas fia van, midőn valami adó róvatik*

⁵⁾ Szeged város közigazgatási levéltára 1718-tól kezdve sok adatot tartalmaz erre nézve.

rájuk, szegényebb társaik kiméltetéséből, házas fiaiktól egy-egy mészárosra eső részt fizesse meg.

Ezenkívül semmi mást ne követeljenek.

A hirtelen meggazdagodott céhtagok kapzsiságukban még házas fiaik adórészének megfizetését is a szegényebb tagokra háritották.

Eljárásukat csak a rendkívüli nehéz időkkel tudjuk magyarázni, illetőleg menteni. Ilyen embertelen eljárás azelőtt a céh történetében sohasem fordult elő. Jelenleg senki sem tudta, mit hoz a jövő, vagy mikor jön az újabb hódító, esetleg elemi csapás, melynek jelentkezése Szeged történetében oly gyakori volt.

A gazdag céhtagoknak pedig a céh belső életében nagyobb befolyásuk volt s az emberségesebb felfogást nem engedték érvényre jutni. Amint látjuk, a hódító és zsarnoknak feltüntetett barbár töröknek sokszor érzőbb lelke és melegebb szíve volt, mint némely magyarnak.

Az átvonuló hadak élelmezése majdnem mindig a városi lakos-ságot terhelte. A mészáros céhnek az elfogyasztott húst természetesen előre kellett kiszolgáltatni, a pénzt azonban csak igen későn, vagy egyáltalán nem kapták meg.

Az 1637-ik esztendő áprilisában váratlan vendég állt a házhoz.

Régi híres mészárospostás családból származó tagja, Tehenes Miklós, levelet íratott Huszein szegedi spáhinak, melyben bejelenti, hogy visszatér szülőföldjére, Szeged városába és beáll újra a céh tagjai közé.

A költözködés engedélyezése előtt alapos vizsgálatot tartott a török, hiszen a régi iparüzési helyet tekintve, adókiesésről volt szó és megállapította, hogy Tehenes Miklós a szultán rendelete alapján már régtől fogva bejegyzett mészáros. Miután 20 évig Becskereken és Zomborban lakott, most arra kért engedélyt, hogy a kezei között lévő fényes császári parancs alapján mesterségét újra folytathassa.

Tekintve, hogy a császári adókönyvekbe mint mészáros jegyeztették be, átköltözését és előbbi mesterségének zavartalan gyakorlását engedélyezték. Természetesen oly feltétellel, hogy míg a padisah szolgálatát a szerződések értelmében híven teljesíti, senkitől semmiféle szolgálattételre se kényszeríttessék.

Teljesítette is híven a padisah, illetőleg a postaszolgálatot 7 esztendővel később történt elhalálozásáig.

Az 1640-es években újra adófizetéssel háborgatják a „böcsületes“ céhet. Panaszukra Ibrahim budai basa újabb tiltó rendeletet bocsát ki s a mészáros céh eddigi szabadalmait és kiváltságait újra megerősíti.

A következő esztendőben elhalt néhány kiváló öreg és tapasztalt mészárospostás, de ezzel szemben fiaik felcseperedtek s jelentkeztek a céh mesterénél, hogy atyjuk örökébe óhajtanak lépni. Ünnepi díszbe öltözött „az böcsületes czéh“ s amit az akkori török írások megőrizték számukra „A szegedi mészárosok tömegesen megjelenvén a törvény-ülés előtt a városi bírák jelenlétében úgy nyilatkoztak: Miután Tehenes László, Jó György és Tehenes Miklós társaink elhaltak, óhajtanánk, hogy fiaik Tehenes Balázs, Sárkány Tamás és Szücs Ferenc a kezeik között lévő császári rendelet és az ország összeíróitól az egri beglerbég-től nyert rendeleték értelmében mind a mesterségre, mind a császári szolgálatra nézve atyáik helyébe lépjenek.

Erre a kezeik között lévő rendelet és íratok megvizsgáltván, való-

ban úgy találtatott, hogy *ezek a fiaik a törvény értelmében atyáik helyé- nek betöltésére hívatvák s nevök a mészárosok névsorába a szitsilben feljegyeztetett.*“

Az igazi beiktatási ünnepség csak ezek után következett, mikor is a céh tagjai családtagjaikkal együtt összejöve, vidám, másnap reggelig tartó „lakozás“ közben ünnepelték az új tagok belépését. Örömük érthető, mert egyszerre 3 fiatal erős, veszélytől nem féltő, tehát postai szolgálatra kiválóan alkalmas tagja akadt a céhnek.

A szegedi mészáros céh újabb felvirágzás előtt áll. Tagjait csak az bántja, hogy a város polgársága újra közülök választ városbíró. Ezáltal megakadályozzák azt, hogy a céh régi szokásaik ellenére, hagyományaihoz híven tagjai közül válasszon magának céhbíró.

A céh tehát tagjai által aláírt levélben folyamodik a hatalmas szultánhoz. Folyamodásuk fő tárgyául azt az orvoslandó sérelmet említik, hogy a szegediek újra városbíró választanak tagjaik közül.

Folyamodványuk tartalma és fogalmazása rendkívül érdekes.

„Alulírottak Istentől megáldott búcsújáró helyekhez hasonló igazságos udvarhoz bényujtott őszinte alázatos folyamodványa így hangzik:

A szegedi mészárosok a padisah szolgálatában, kinek uralkodását, Allah őt kezein hordozván, az ítélet napjáig tartsa meg. A mirivánok és mirilivákhoz szóló és vallásos ügyekben írt leveleket régtől fogva télben-nyárban négy különböző vidékre szállítván, pontos szolgálataik jutalmául egyéb terhek s a város bírának bárminémű sanyargatásai alól a kezeik közt lévő fényes és hatalmas rendeletek, diváni tezkerek⁶⁾ s az új császári defter⁷⁾ értelmében kiállított rendeleteknél fogva felvannak mentve.

A városi bírák azonban a lakossággal együtt nem türhetvén, hogy ezeknek maguk közül legyen bírójuk, ami szintén kiváltságaik közé tartozott, egész mostanig tartó erőszakoskodásukkal kivitték, hogy ezek maguknak bírót nem tehettek.“

Ugylátszik városbíró uraimék mostanig tartó erőszakoskodásukkal elérték azt, hogy a céh nem választhatott külön bírót magának, mert az egyúttal nem akart a város bírója is lenni.

Éppen itt az ideje, hogy a mészáros céh sérelmeit orvosolják. Hiszen már száz esztendeje hordozzák a török kormányszolgálatban állván a basák levelezéseit és kalauzolják az igazhívők seregeit.

A céh küldöttsége felkereste egyúttal az egri basa udvarát is, hogy régi kiváltságaik visszaszerzése érdekében indított kérelmüket pártfogolja.

— *Az egri basa hét esztendő elteltével írt érdekükben a szegedi törvénytevő kádinak, hogy a „padisah szolgálatában régóta fáradozó mészáros céh a kincstár ügyeiben és másként teljesített szolgálataiért, minden teher alól fel van mentve.*

Ezentúl ne háborgattassék s rajta se a biróválasztás által, se más-képpen sérelem ne essék.

Szóval ezen rendelet értelmében kell eljárni. Kelt Egerben 1654 október hó 14-én. Kara Musztafa egri basa.

⁶⁾ Török rendelet.

⁷⁾ Adókönyv.

Musztafa egri basa tehát a mészárosok érvelését fogadta el.

A céh tehát elérte újra, hogy tagjai közül magának bírót választ-hatott. A céh bírójának jogállása azonban még nem teljes, mert céh-ügyeikbe gyakran beleavatkozik a város bírója.

A belső ügyeikbe való újabb városbírói beavatkozás nem tetszik a céhnek. 1659-ik esztendőben, újabb mészáros küldöttség megy Eger várába s panaszt emelnek a városbírák újabb háborgatása ellen.

„Jelen rendeletet előmutató szegedi mészárosok ide jövén“ — írja a basa íródeákja — „elmondják, hogy az ország összeírásakor 35-en valának, kik mészárosság folytatása mellett a hóditás és a kincstár ügyeiben Buda, Temesvár, Eger és Belgrád vidékeire küldött leveleket hordozzák, a futárokat és a moszlim seregeket kalauzolták.

Ezen szolgálat teljesítése közben részint természetes halállal, részint az átkozott hajduk gonoszsága miatt annyira megfogytak, hogy ekkorig nem maradt belőlük több 10-nél. Ily módon kötelességükben híven eljárván, számos fényes rendeletet, diváni ítéletet s kincstári felmentést nyertek.

Ezúttal innen is rendelet adatott ki nekik, melynek odaérkeztével meghagyatik, hogy a császári új defter az országösszeíróktól kapott temesszük s máshelyről nyert fényes rendeletek értelmében történjék mindennemű intézkedés. Nevezetesen, ha az illetők kötelességükben ezentúl is híven eljárnak, a defter szabta fejadójukat megfizetik, tőlük semmi se követeltessék — egyéb rajtok kívül mészáros ne lehessen.

Saját bírójuk lévén, a város ügyeikbe, dolgaikba ne avatkozzék, szóval méltatlansággal s követeléssel őket senki se nyomorgassa.

Ki ezt akarná cselekedni, meggátold s ki a szóra nem hajtana, írásban feljelentsd s el ne nézd, hogy valaki szokás és törvény ellenére az ország összeírók temesszükje és fényes rendeletek s kincstári felmentések ellen vétessen. Kelt 1659 évi október hó 19-én. Huszein egri basa. Kívül: Egri basa levele Anno Domini 1659.“

Huszein egri basa elődjéhez, Musztafához hasonlóan nagyon méltányolta a mészárospostások nehéz szolgálatát. Levelében gyönyörűen kifejtette a mészáros céh jogállását s a mondottak alapján új ítélkezésre hívta fel a török bírót.

„Egyéb rajtunk kívül mészáros ne lehessen“ — írja a basa levelében. Évtizedes sérelme volt a mészáros céh tagjainak, hogy újabban mások is foglalkoztak húsméréssel. Az új egri basa úglátszik ebbeli sérelmükre is nagy súlyt helyezett s ezentúl más nem foglalkozhatott a mészároskodással. *Megszűnt tehát a kontároknak a szegedi mészárospostás céh anyagi romlását és károsodását előmozdító tevékenysége.*

Igaz ugyan, hogy a szegedi kádi 1647-ik esztendő május havának 26-ik napján kapott már egy hasonló rendelkezést, hogy a „székállás a folyamodó mészárosokon kívül mindenkinek tiltva vagyon“, de sok érvényt ennek nem tudtak szerezni.

Ezentúl, ha valaki a céhet régi jogai és kiváltságai gyakorlásában háborgatni merészelné és a szegedi török bíró ítéletére nem hallgatna, azt írásban kell feljelenteni, illetve megnevezni. Majd egy kicsit megsütögetik az oldalát, mint a ferences barátoknak Szegeden, vagy a basa „Önagysága“ ablakával szemben karóba ültetik. Így osztották az igazságot akkor.

A török bírónak is kötelességévé teszi, hogy el ne nézze ezentúl, ha valaki „szokás“ és „fényes rendelet“ ellenére vétene. *Ez sajnos csak írott malaszt maradt mindenkor, mert nem azért hívták a szegedi török bírót „bölcs kádinak“, hogy az igazságot osztogassa. Sokszor a fényes arany az igazságot is megvakította. Városbíró uraimék pedig gyakran éltek efajta igazsággal.*

A hajduk gonoszsága folytán, amint a szegedi mészárosok panaszából láttuk, számuk hét emberrel kevesebb újra. *Közeleg tehát rövid fellendülés után az az idő, amikor a céh tagjainak csekély száma miatt újra nagy teher lesz a postai szolgálat, illetőleg a levelek hordozása. Egyelőre még van utánpótlás, de mi lesz később?*

Jelenleg a 35-ből már csak 10 postai szolgálatot teljesítő tagja van a céhnek. Három esztendő múlva 1662-ben újra elhalálozik egy céhtag s így már kilencen maradtak.

Elmenvén a szegedi várba a kádi törvényülése elé, így szóltak: *„Idők multával részint természetes halállal, részint az átkozott hajduk gonoszsága miatt megfogyván, mindössze kilencen maradtunk. Minél fogva nem felelhetvén meg a kötelességünknek, esedezünk, hogy az elhalt mészárosok fiai közül Móra András, Móra Ferenc, és Kaszab Péter közibünk állhatása iránt folyamodvány terjesztessék fel a szerencsés udvarhoz.“*

Iszmail szegedi kádi örömmel teljesíti kérelmüknek az igazságos udvarhoz való felterjesztését, mert a pusztulásnak induló érdemes céh három fiatal, munkabíró új taggal szaporodik. A végleges engedélyezés és a kiváltságok feljegyzése a magas udvartól függ.

A város bírásaival és polgárságával szemben folytatott évtizedes szívós ellenállásukat, hogy tagjaik közül a város, bírót ne válasszon, a céh taglétszámának folytonos csökkenése és ezzel erejük gyengülése folytán feladják.

Önállóságukért és független életükért folytatott majdnem évszázados küzdelem tehát a város bírának és polgárainak győzelmével végződött.

A terhes és veszélyes városbírói tisztet megadással fogadják és az 1662-ik évtől kezdve a város és a céh bírása ugyanaz.

Ebben az esztendőben *Móra Ferenc*, a későbbi időkben pedig *veje Cseperke Máté* bírászkodott. Mindketten a mészáros céh bekebelezett tagjai voltak. *Móra Ferencet és vejét Cseperke Mátét I. Lipót király érdemei elismeréseképp magyar nemességgel tüntette ki*, mert a város bírása nemcsak a törököt, a magyart, saját városát, hanem a németet is szolgálta egyforma hűséggel, de annál kevesebb lelkesedéssel. Adót is annyifelé fizettek, hogy számba sem tudták tartani.

Ebben az esztendőben a céh tagjainak száma is szaporodott egy emberrel. Ugyanis a szegedi alsóvárosban lakó mészárosok küldöttsége felkereste a szegedi kádit, hogy ugyancsak az *Alsóvárosban lakozó Sebestyén György* „*Ki mind mesterségükben jártas, mind egyéb kötelességeik teljesítésére alkalmas és arra hajlandó is, hogy közjük állhasson.*“

Számuk sajnos annyira megfogyott, hogy a postai szolgálat telje-

sítésére szinte elégtelen. Ennélfogva Sebestyén György a mondottak iránt a kádi által megkérdeztetett s midőn magát mindazokra késznek nyilvánította, a mészáros céh kebelébe felvétellett. Az 1662-ik év végével tehát csak nyolc tagja van a céhnek.

Ez év augusztusában érkezik Szegedre Dserráh khászim egrí, később budai basa levele, melyben megparancsolja a szegedi kádinak, hogy a mészáros céh dolgaiba saját bíróján kívül más bíró ne avatkozzék.

A levél kiadását valószínűleg akkor kérték, amikor a céh újra fejlődésnek indult. Sajnos, jelentőségét a céh hirtelen romlása és különállásának feladása folytán elvesztette.

A céh tagjainak száma azonban egyre fogy. Már nem hordják hetenként a basa levelezését Budára, Egerbe, Temesvárra és Belgrádba. Egy-egy levél elvitelére alig tudnak alkalmas embert kiállítani.

A sors véletlensége folytán a mészárospostások helyzetének romlásával hanyatlik a fényes török birodalom is.

Az 1686-ik esztendőben az egyesült felmentő hadak kitörnek a szultán koronájának legszebb gyöngyét, — kiverik a törököt Budavárából. A szétvert török sereg egy része hanyat-homlok menekült Pest—Soroksár—Örkény—Kecskemét—Félegyháza útvonalon Szegedre.⁸⁾ Most nem kellett a mészárospostások kalauzolása, anélkül is hazataláltak. Szeged városát még ez évben — 1686 év október 22-én szintén felszabadították a császári hadak a közel 150 éves török uralom alól.

A közel 150 esztendő óta török kormányszolgálatban álló szegedi mészárospostások postai szolgálatukat ekkor beszüntetik. Már nem kell a padisah és a basák által a kincstár és vallási ügyekben írt leveleket és fényes rendeleteket hordozni, mert a török kiszorult az országból.

A mészáros postások szolgálatát átvette a katonai, majd később az állami posta.⁹⁾

És mi lett a további sorsa az országos hírnévre emelkedett mészárospostás céhnek?

A török kiűzése és a hadimozgalmak lezajlása után a céh újra alakult. 1718-ban már négy remekelt tagja volt.¹⁰⁾ De a céh tagjai közé tartozónak tekintették a török háborúk idején teljesített szolgálataiknál fogva a régi híres magyar mészárospostások közül Józsa Ferencet, Lantos Istvánt és Mónus Pált.

Ők voltak az utolsó kiváló oszlopai a magyar mészárospostás nemzetségnek.

Régi királyaink uralkodása alatt kezdődő, messze földön híres és megbecsült szegedi mészárosposta évszázados működése és küzdelmes élettörténete ezzel véget ért.

⁸⁾ Ez volt a szegedi mészárospostások közlekedési útvonala 150 esztendőn keresztül.

⁹⁾ Szeged város közigi. levéltárában őrzött postai okmányok.

¹⁰⁾ Szeged Városi Múzeum: Céhládában talált iratok.

NEMZETKÖZI POSTASZOLGÁLATI KÉRDÉSEK

Questions concernant le service postal international.

7. Levelezőlapokra vagy értékcikkekre benyomott bélyegképek felhasználása más küldemények bérmentesítéséhez.

A magyar posta a már felragasztott, le nem bélyegzett levélbélyegeket más küldemény bérmentesítésére nem fogadja el. Nem lehet tehát ily bélyegeket a borítékról levágni s a borítékrésszel együtt más küldemény bérmentesítéséhez felhasználni. Még kevésbé lehet a levelezőlapokba vagy más értékcikkekbe benyomott bélyegképeket kivágni és más küldeményekre felragasztva küldemények bérmentesítésére felhasználni. Ugyancsak nem szabad pl. bélyegképpel ellátott üres levelezőlapot valamely küldeményhez erősíteni s a rajta levő bélyeg értékét a bérmentesítési díjba betudni.

Hasonlóképen jár el a külföldi postai igazgatások túlnyomó többsége is. Akad azonban néhány olyan igazgatás, amely a használatlan ürlapokból kivágott bélyegképeket a küldemények bérmentesítésére elfogadja, esetleg a külföldről érkezett küldeményeken a bérmentesítésnek ily módon történő lerovását nem kifogásolja.

Nagybritannia. A benyomott és kivágott bélyegképet, bármily küldeményből vágta ki, elfogadják bérmentesítésre, ha nincsenek értéktelenítve. Az ajánlási díj lerovását jelző bélyegeket azonban csupán az ajánlott küldemények bérmentesítésére lehet felhasználni. Ugyancsak érvényes bérmentesítésnek tekintik, ha a feladó egész levelezőlapot vagy más, bélyegképpel ellátott nyomtatványt ragaszt valamely küldeményre.

Az eképpen bérmentesítve külföldről érkező küldeményeket ugyancsak helyesen bérmentesítetteknek tekintik, kivéve azt az esetet, amikor a felvevő igazgatás a küldeményt portósznak jelezte.

Hasonlóan szabályozta a kérdést **Irország, Izland és Újzéland** postaigazgatása is.

Németország megengedi, hogy a díj kiegészítésére levélpostai küldeményekre levelezőlapot vagy hasonló, értékbenyomással ellátott nyomtatványokat ragasszanak. Kivágott bélyegképeket azonban nem fogad el érvényeseknek, csupán a külföldről eredő küldeményeken nem kifogásolja az ily módon való bérmentesítést. Ha azonban a felvevő igazgatás portósaknak jelzi a küldeményeket, akkor a német posta is megportózza őket.

Belgium, Franciaország és Algír nemcsak a belföldi, hanem a külföldi forgalomban is megengedi az értékcikkekkel ellátott nyomtatványoknak a küldeményekre bérmentesítés céljából való felragasztását.

Dánia a belföldi forgalomban mind az egész nyomtatványnak, mind pedig a kivágott bélyegképnek a felragasztását megengedi. A külföldről érkező ilyen küldeményeket a felvevő igazgatás szabályai szerint kezeli.

Németalföld csupán a szállítólevél nélkül kezelt levélpostai csomagok bérmentesítésére fogadja el az értékbenyomások nyomtatványokat belföldi forgalomban.

Az előbb említett igazgatásokon kívül van néhány olyan is, amely elvben nem fogadja el ugyan a kivágott bélyegképeket vagy felragasztott bélyeges nyomtatványokat, külföldről érkező küldeményeknek ily módon való bérmentesítését azonban mégsem kifogásolja, ha a felvevő igazgatás nem jelölte a küldeményeket a „T“ bélyegző alkalmazásával elégtelenül bérmentesítetteknek. Ezek az igazgatások: Svájc, Olaszország, Norvégia, Észtország, Litvánia, Danzíg, az Egyesült Államok, Japán és gyarmatai, Sziám, Etiópia és Szaudi-Arábia.

8. Csomagok fekére.

A Magyar Posta áprilisi számában az európai országoknak a fekére szedésére vonatkozó szabályait ismertettük, ezúttal az Európán kívüli államok postáinak fekére szabályairól lesz szó.

Amerika.

Argentína. Az argentinai posta nem szed fekért a csomagok után.

Brazília. A posta a feladónak a csomag érkezéséről való értesítése utáni tizedik naptól napi 180 reis (= 5 aranycentime) fekért szed.

Chile. A feladó értesítésétől számított tizedik naptól naponként 40 centavot szed. A felsőhatár csomagonként 8 peso (= 5 aranyfrank).

Curaçao (Németalföldi-Antillák). Az első kézbesítési kísérlet napjától kezdve naponként 10 centet szednek minden csomagért. A legkisebb összeg 25 cent, a legnagyobb 1 forint 50 cent.

Francia Guyana. Az ötödik naptól kezdve közönséges csomagokért 15 francia centime, értéknyilvánításos vagy utánvételes csomagokért 30 centime fekért kell fizet-

ni. A tizenötödik nap után az illeték kétszeres. A felső határ 5 aranyfrank.

Guadeloupe. Naponta csomagonként 10 francia centime a fekbér.

Haiti. A tizenegyedik naptól számítják a fekbért, amely havonként 5 frankban van megállapítva.

Kolumbia. Az első bemutatás napjától számított tizenhatodik naptól naponként 5 centavo a fekbér.

Kuba. A posta a feladó értesítése utáni huszadik naptól napi 10 centimo fekbért számít.

Martinique. Az első hónap minden napjáért 10 centime-ot, a további napokért 15 centime-ot szed.

Mexiko. A fekbér 10 kg-ig csomagonként és naponként 5 centavo (= 12.5 aranycentime), de legfeljebb 188 aranycentime; 10–20 kg-os csomagokért napi 10 centavo (= 25 aranycentime) 375 aranycentime felsőhatárral.

Paraguay. A fekbér a csomag nyilvánított értékének $\frac{1}{4}$ százaléka.

Peruh. Havonként 1 frank 25 centime fekbért szed.

Surinam. A posta az első kézbesítési kísérlettől számított ötödik naptól kezdve minden teljes napért 5 cent fekbért szed. A legkisebb összeg 10 cent, a legnagyobb 1 forint.

Venezuela. A csomagok öt napig fekbérmentesek, ezentúl a fekbér napi 5 cent.

Azsia.

Brit-India. A címzett értesítése utáni tizenegyedik naptól naponként 2 anna fekbért szednek. Postán maradó csomagoknál a fekbérmentes időt a beérkezés napjától számítják. A fekbér felső határa 2 rupia 12 anna.

Ceylon. A fekbérmentes idő a csomag érkezésétől számítva tíz nap. A fekbér napi 10 cent (100 cent = 1 rupia). A csomagok őrzésének határideje egy hónap, a fekbér legnagyobb összege 2 rupia csomagonként.

Francia-India. A csomag érkezése után hat napig nem szednek fekbért. Ezen túl a harmincadik napig naponként 12 cache, majd a hatvanadik napig napi 1 fanon, végül a hatvanadik napon túl napi 2 fanon fekbért kell fizetni. A 60 centiméternél bármely irányban hosszabb csomagokért kétszeres fekbért kell fizetni.

Irak (Mezopotámia). Nincs fekbér.

Irán (Perzsia). A csomag érkezése utáni tizenegyedik naptól naponta 10 dinár a fekbér.

Japán, Chosen és a Japántól függő többi terület. A hét napi fekbérmentes idő után még raktáron fekvő csomagokért naponta 5 sen (= 12.5 centime) fekbért kell fizetni.

Kína. A feladó értesítése utáni tizedik naptól naponta 5 cent (= 5 aranycentime) fekbért szednek. A felső határ 2 kínai piaszter (= 2 aranyfrank).

Indokína. A fekbér közönséges csomagokért napi 2 piaszter-centime, értékcsomagokért 3 piaszter-centime, de legfeljebb 2 piaszter (= 4 aranyfrank).

Macao és Timor. Naponként 2 avo fekbért szed a posta (44 avo = 1 aranyfrank).

Németalföldi-India. Fekbért csak akkor szednek, ha a feladó a csomag feladásakor kézbesíthetlenség esetére visszajelentést kér. Ha a címzett a rendeltetési hivatal helyi kézbesítőkörzetében lakik, a raktározási idő tizenöt nap. Megokolt esetben ezt a határidőt meghosszabbítják. A határidőn túl szedett fekbér hetenként 25 cent (= 50 aranycentime). A megkezdett hetekért nem számítanak fekbért.

Portugál-India. A posta csomagonként és naponként 7 reis fekbért szed. (12 reis = 1 tanga, 16 tanga = 1 rupia).

Rhodus és a Sporádok. Háromnapi fekbérmentes idő után közönséges csomagokért napi 25 centesimo, de legfeljebb 5 líra, értéknyilvánításos és utánvételes csomagokért napi 40 centesimo, de legfeljebb 8 líra a fekbér.

Sziám. Minden csomagért, amelyet a feladó értesítése után hét nap alatt nem vesznek át, naponként 5 satang fekbért szednek. A felső határ 2 baht 50 satang (100 satang = 1 baht).

Szíria és Libanon. A hatnapi fekbérmentes idő lejártával közönséges csomagokért 3.50 piaszter, értékcsomagokért pedig 6.50 piaszter fekbért kell fizetni.

Ausztrália.

Tahiti. Naponként 10 francia centime a fekbér.

Afrika.

Algír. Közönséges csomagokért a következő fekbér van megállapítva: az első három napon napi 47 centime, a negyedik napon 70.5 centime, az ötödik napon 94 centime, azontúl naponként 141 centime.

A legkisebb összeg 94 centime. Az értékcsomagok fekbére ugyanaz, mint a közönségeseké, azonfelül 1000 frank értéknnyilvánításig még 23.5 centime-ot, 1000 frankon felül minden 1000 frankért, illetőleg töredékéért 47 centime. A legkisebb fekbér 175 centime.

Angola, Portugal-Guinea, St. Thomas és Principe, Zöldfoki-szigetek. Naponként és csomagonként 1 aranycentavo fekbért szednek.

Belga-Kongó. Ha a címzett postahivatallal rendelkező helyen lakik, az értesítéstől számított ötödik nap után naponta 1 kongó-frank fekbért kell fizetnie. E fekbér felső határa 20 kongó-frank. Ha a csomag postán maradónak van címezve és oly egyénnek szól, aki postahivatallal nem bíró helyen lakik, a fekbér napi 10 kongó-centime, de legfeljebb 10 kongó-frank.

Dahomey. A beérkezés utáni hatodik naptól közönséges csomagokért napi 25 francia centime, értéknnyilvánításos és utánvételes csomagokért napi 50 francia centime fekbért kell fizetni. A fekbér felső határa 20 francia frank.

Egyiptom. Az érkezés után három nap alatt át nem vett csomagokért naponta 10 millième fekbért szednek. Értéknnyilvánításos csomagokért minden 100 egyiptomi fontért vagy töredékéért 20 millième-et kell fizetni. A felső határ 100 millième = 10 piaszter.

Eritrea, Líbia (Tripolitánia és Cyreneika). A fekbér közönséges csomagokért napi 25 centesimo s legfeljebb 5 líra; értéknnyilvánításos és utánvételes csomagokért napi 40 centesimo, de legfeljebb 8 líra. Az első négy nap fekbérmentes.

Elefántcsontpart, Senegal, Niger, Francia Guinea, Mauretánia. Az érkezéstől számított hatodik naptól kezdve napi 10 aranycentime fekbért kell fizetni. A felső határ 5 aranyfrank.

Etiópia. Ha a csomagot a címzett értesítése után tizenöt nap alatt nem veszik át, naponként 1 mehalek fekbért szed a posta (5 mehalek = 31 aranycentime).

Francia-Szomálipart, Gabun és Közép-Kongó. A beérkezés utáni negyedik naptól

napi 20 francia centime fekbért kell fizetni. A felső határ 10 francia frank.

Francia-Szudán. Az első kilencven napért napi 10 aranycentime, azon felül napi 20 aranycentime a fekbér.

Kamerun (francia igazgatás). Az érkezéstől számított tizenhatodik nap után 5 aranycentime fekbért szed a posta naponta, de legfeljebb 3 aranyfrankot.

Kanári-szigetek. Az ötödik naptól napi 10 centimo a fekbér.

Madagaszkár. Az első értesítő feladásától számított tizenhatodik nap után húsz napig napi 30 francia centime-ot kell fizetni, ezen túl pedig 50 centime-ot; a felső határ 25 francia frank.

Marokkó (francia rész). A feladó értesítésétől számított ötödik naptól a kilencedikig a napi fekbér 40 francia centime a közönséges csomagokért és 60 centime az értékcsomagokért. A tizedik nap után naponként 80 centime-ot szednek a közönséges és 120 centime-ot az értékcsomagokért. Ha a címzett postahivatallal nem rendelkező helyen lakik, a fenti határok a tizedik naptól a tizenötödikig, illetőleg a tizenhatodiktól számítanak.

Mozambik. A napi fekbér csomagonként napi 1 aranycentavo.

Réunion. Az érkezés utáni huszonegyedik naptól naponként 150 francia centime fekbért szed a posta.

Togo (francia igazgatás). A hatodik naptól kezdve közönséges csomagokért napi 25 francia centime, értéknnyilvánításos és utánvételes csomagokért 50 francia centime fekbért kell fizetni. A felső határ 20 francia frank.

Tunisz. A közönséges csomagokért az első naptól a harmadikig 25 francia centime-ot, a negyedikől a nyolcadikig 50 centime-ot szednek, míg értékcsomagokért 1 frank napi fekbért kell fizetni. A kilencedik nap után a közönséges csomagok napi fekbére napi 1 frank, az értékcsomagoké 2 frank.

Közli: Dr. Lukász Alfonz.

Forgalom és munkaegységek.

I. Forgalom.

a) Posta									
Megnevezés	Év	Hó	Ajánlott	Értékevek	Betét, kézi	Posta-		Postatakarék	
			küldemények	és érték-		utalványok	és csekk be-		
			darabszáma	dobozok	és sommás	darab-	összege	darab-	összege
			ezrekben		csomagok	száma	ezer	száma	ezer
						ezrekben	pengőbe:	ezrekben	pengőben
Feladás	1934	V. VI.	615 611	36 33	720 690	710 794	60.282 77.808	1.484 1.596	139.554 133.834
	1935	V. VI.	618 537	34 30	678 631	767 733	65.713 64.845	1.609 1.509	145.339 128.814
1934. V. havá-	több	+	3	—	—	57	5.431	125	5.785
hoz képest	kevesebb	—	—	2	42	—	—	—	—
1935. V. hóban		%	0.5	5.6	5.8	8.0	9.0	8.4	4.1
1934. VI. havá-	több	+	—	—	—	—	—	—	—
hoz képest	kevesebb	—	74	3	59	61	12.963	87	5.020
1935. VI. hóban		%	12.1	9.1	8.5	7.7	16.7	5.5	3.8
Kézbesítés	1934	V. VI.	615 612	40 37	718 693	709 758	60.803 74.860	300 320	57.100 75.757
	1935	V. VI.	630 561	39 36	668 651	765 741	66.658 64.080	289 336	54.607 63.215
1934. V. havá-	több	+	15	—	—	56	5.855	—	—
hoz képest	kevesebb	—	—	1	50	—	—	11	2.493
1935. V. hóban		%	2.4	2.5	7.0	7.9	9.6	3.7	4.4
1934. VI. havá-	több	+	—	—	—	—	—	16	—
hoz képest	kevesebb	—	51	1	42	17	10.780	—	12.542
1935. VI. hóban		%	8.3	2.7	6.1	2.2	14.4	5.0	16.6
b) Táviró									
Év	Hó	Fel-	Kéz-	Köz-	Állomások	Kezde-	Érke-	Számított helyi	Szórakoztató
		adott	besi-						
		táviratok	tett	tok	fővezetékek)	zett	zett	száma ezrekben	rend-
		darabszáma			száma	távolsági			ezések
		ezrekben				beszélgeté-			száma
						sek száma			
		ezrekben				ezrekben			
1934	V. VI.	162 167	221 224	1.482 1.483	81.174 82.231	287 313	280 304	10.738 10.679	336.046 334.478
1935	V. VI.	149 163	207 220	1.514 1.519	90.217 90.906	309 323	299 313	11.325 11.885	347.598 344.635
1934 V. havá-	több	+	—	32	9.043	22	19	58	11.552
hoz képest	kevesebb	—	13	14	—	—	—	—	—
1935 V. hóban		%	8.0	6.3	2.2	11.1	7.7	6.8	3.4
1934. VI. havá-	több	+	—	36	8.675	10	9	1.206	10.157
hoz képest	kevesebb	—	4	4	—	—	—	—	—
1935 VI. hóban		%	2.4	1.8	2.4	10.5	3.2	11.3	3.0
c) Távbeszélő*)									
d) Rádió									

*) A távbeszélőre vonatkozó adatok részletezése:

A budapesti egységes hálózatban ¹⁾							Vidéken	
Év	Hó	Köz- pon- tok	Allo- mások	Kez- demé- nye- zett	Érke- zett	Számított helyi beszélgetések száma ezekben	Központok	Allomások
		száma		távolsági beszélgeté- sek száma ezekben	s z á m a			
1934	V.	18	51.128	94	89	9.787	1.464	30.046
	VI.	18	51.773	101	96	9.675	1.465	30.458
1935	V.	21	57.179	96	87	10.304	1.493	33.038
	VI.	21	57.649	102	96	10.786	1.498	33.257
1934 V. havá- hoz képest	több + kevesebb -	3	6.051	2	—	517	29	2.992
1935 V. hóban	%	16·7	11·8	2·1	2·2	5·3	2·0	10·0
1934. VI. havá- hoz képest	több + kevesebb -	3	5.876	1	—	1.111	33	2.799
1935. VI. hóban	%	16·7	11·3	1·0	—	11·5	2·3	9·2

¹⁾ Albertfalva, Békásmegyér, Budafok, Budapest, Budatétény, Csepel, Csillaghegy, Kispest, Pestszenterzsébet, Pestújhely, Rákospalota, Tisza István kertváros, Újpest.

A június havi forgalom a múlt év júniusához viszonyítva csökkenést mutat. Ez a csökkenés az összforgalmat tekintve ugyan nem túlságosan jelentős, ha azonban az egyes nagy üzletágak forgalmát külön-külön nézzük, láthatjuk, hogy a posta forgalma igen erősen esett és ha a végeredmény még sem olyan kedvezőtlen, ezt csak a távbeszélő forgalomnak és a rádió-
nak tulajdoníthatjuk. A postaforgalom erős esését részben a szokatlanul sok (8) ünneppel és a hónap végére eső kettős ünneppel magyarázhatjuk, valószínűleg van azonban egy mélyebb és aggasztóbb ok is, amely a tavaszi fagy és jégkárokkal és az általános gazdasági helyzettel állhat összefüggésben.

A postánál minden egyes üzletág forgalma a múlt évi forgalom alatt maradt. Egyedül csak a postatakarék- és csekk-kifizetések darabszámában jelentkezik 5% os emelkedés, amely mellett annál kirívóbb a kifizetett összegnek erős, 16% os csökkenése. A darabszám emelkedése a valorizált életbiztosítások kifizetésének a következménye. Minthogy azonban ezek az összegek általában kicsik voltak, a kifizetett összegeknek csökkenő irányzatát nem befolyásolhatták. A csekk-kifizetések darabszáma és összege egyébként is állandóan csökken. Ez azonban a végeredményben még sem csökkenés, hanem eltolódás az utalványforgalomba, amely a Központi

Illetmény Hivatal munkaterületének állandó kiterjesztésével magyarázható meg. Igen erősen esett az ajánlott küldemények darabszáma is. A kimutatásban feltüntetett 537.000 ajánlott levél az eddig tapasztalt legmélyebb színvonalat képviseli.

A távbeszélőforgalom minden vonatkozásában felette áll a múlt évi forgalomnak. Ez a forgalomemelkedés elsősorban az állomásszaporulatnak a következménye. Míg azonban a helyi beszélgetések emelkedése ebben a hónapban az állomás-szaporulat emelkedésének százalékát meghaladta, addig a távolsági beszélgetések emelkedése százalékszerűen messze az állomás-szaporulat alatt maradt.

A rádióengedélyesek száma a múlt évben nyilvántartott előfizetők számánál 3% -kal magasabb, a múlt hónappal szemben azonban 2.963-mal, vagyis 0·85% -kal alacsonyabb. Feltűnő a szegedi igazgatósági kerület előfizetőinek százalékszerűen igen magas, 1·48% -os csökkenése. Az előfizetők számának alakulása a fennálló emelkedés ellenére sem olyan kedvező, mint az a múlt évben volt. Míg ugyanis az 1934. évben januártól júniusig a nyilvántartott szórakoztató vevőberendezések száma 3.669-el, vagyis 1·11% -kal emelkedett, addig a folyó évben ugyanebben az időben 931-gyel, tehát 0·27% -kal csökkent.

II.

A forgalom munkaegységeiben.

A személyzet munkaeredményének megállapítása oly módon történik, hogy a posta a végrehajtó szolgálatban végzett munkákat a rájuk fordított idő, a munka minőségének és mennyiségének figyelembe vételével munkaegységekkel értékeli, méri. A posta forgalmának lebonyolításánál végzett és egységekben kifejezett munkát a küldemények darabszámának a küldeménynemenként megállapított értékegységgel való szorzata és e szorzatok eredményének együttes összege adja. Ily módon tehát a munkaegységek a posta forgalmával kapcsolatos különböző természetű munkákat közös fogalommal fejezik ki.

A munkaegységek e természetüknél fogva igen alkalmasak az általános posta-, táviró-, távbeszélő- és rádióforgalom mérésére és összehasonlítására, de természetesen csak akkor, ha az összehasonlítási időszakban végzett munkák értékelése egyforma alapon történik. Az alábbi táblázat az egyenlő értékelés alapján megállapított munkaegységek számát tünteti fel és így a forgalom alakulásának megítélésére alkalmas.

A munkaegységekben kifejezett összeforgalom a múlt év júniusához képest 0,3%-kal csökkent. A csökkenés valószínűleg a forgalomra vonatkozó megjegyzéseknél már felsoroltuk.

Munkaegységek megoszlása	Év	Hó	Posta	Táv- író	Távbe- szélő	Rádió	Összes	Az 1935. évben az 1934. évhez képest több (+) vagy kevesebb (-) munkaegység %/o-ban*)					
			munkaegységek száma ezrekben					postá- nál	táv- író-nál	távbe- szélő- nél	rádió- nál	össze- sen	
I.	1934	V.	6.678	843	6.633	329	14.483						
		VI.	6.660	849	6.607	327	14.443						
	1935	V.	7.406	785	6.971	338	15.500	+10.9	-6.9	+5.1	+2.5	+7.0	
		VI.	6.753	853	7.280	336	15.222	+1.4	+0.5	+10.2	+2.6	+5.4	
	Vidéken	1934	V.	9.529	1.154	2.985	612	14.280					
			VI.	9.928	1.214	3.153	609	14.904					
1935	V.	9.175	1.070	3.335	636	14.216	-3.7	-7.3	+11.7	+3.9	-0.4		
	VI.	8.794	1.166	3.443	629	14.032	-11.4	-3.9	+9.2	+3.3	-5.9		
II.	1934	V.	10.592	1.409	8.491	600	21.092						
		VI.	10.795	1.451	8.539	597	21.382						
	1935	V.	10.828	1.301	8.964	627	21.720	+2.2	-7.7	+5.6	+4.3	+3.0	
		VI.	10.055	1.417	9.365	622	21.459	-6.9	-2.3	+9.7	+4.1	+0.4	
	Postamesteri hivataloknál	1934	V.	5.425	574	1.114	341	7.454					
			VI.	5.596	598	1.205	339	7.738					
1935	V.	5.555	540	1.325	347	7.767	+2.4	-6.0	+19.0	+1.9	+4.2		
	VI.	5.302	587	1.339	343	7.571	-5.3	-1.7	+11.1	+1.1	-2.2		
Postaügy- nökségeknél	1934	V.	190	14	13	—	217						
		VI.	197	14	16	—	227						
1935	V.	198	14	17	—	229	+4.4	+5.3	+23.6	—	+5.7		
	VI.	190	15	19	—	224	-3.5	+6.7	+16.1	—	-1.5		
Összesen :	1934	V.	16.207	1.997	9.618	941	28.763						
		VI.	16.588	2.063	9.760	936	29.347						
	1935	V.	16.581	1.855	10.306	974	29.716	+2.3	-7.1	+7.1	+3.4	+3.3	
		VI.	15.547	2.019	10.723	965	29.254	-6.3	-2.1	+9.9	+3.0	-0.3	

*) A % a munkaegységek pontos (ki nem kerekített) számának viszonyát jelzi.

III.

Az 1933/34. és az 1934/35. évek forgalma munkaegységeiben.

A táblázat adatai a két legutolsó költségvetési évnek munkaegységeiben kifeje-

zett forgalmát tüntetik fel. Az összeforgalom az 1933/34. költségvetési évvel szem-

ben 2,8%-os emelkedést mutat, amely eredmény a júniusi igen gyenge postaforgalom következtében a májusi forgalom

alapján megállapított 11 havi eredmény-nél kedvezőtlenebb.

Időszak	Posta	Táv- író	Távbe- szélő	Rádió	Összes	Az 1933/34 évben az 1934/35 évhez képest több (+) vagy kevesebb (-) munkaegység %-ban*.)				
	munkaegységek száma ezekben					postá- nál	táv- íronál	távbe- szélő- nél	rádió- nál	össze- sen
Az 1933/34 költségvetési év eredménye	201.187	23.643	110.268	10.901	345.999					
Az 1934/35 költségvetési év eredménye	201.112	23.203	120.003	11.447	355.765	- 0,04	- 1,9	+ 8,8	+ 5,0	+ 2,8

*) A % a munkaegységek pontos (ki nem kerekített) számának viszonyát jelzi.

ELMÉLET — GYAKORLAT.

Théorie — Pratique.

31. *Feladható-e nyomtatványként olyan könyvmegrendelőlap, amelynek előnyomott szövegéből a feladó a következő szavakat vagy szöveget kézírással húzta alá:*

Kérek:

1. keresztkötés alatt,
2. csomagban,
3. utánvétel mellett,
4. azonnalra,
5. ismételve,
6. nem szállítás esetében közvetlen értesítést,
7. két példányban

Az 1—3. esetben igen; a 4—7. esetben nem.

Az A. 1. Szab. 32. §. 2. c) pontja, illetőleg „A nyomtatványküldeményekre vonatkozó szabályok ismertetése” című füzet III. 2. c) pontja szerint könyvmegrendelőlapokon a megrendelt vagy ajánlott művek címét és példányszámát, e kiadványok árát, valamint az ár lényegéhez tartozó adatokat, továbbá a fizetés módját, a mű kiadására vonatkozó adatokat, a szerzők és kiadók nevét, úgyszintén az árjegyzék folyószámát és e szavakat „fűzve”, „kartonban” vagy „kötve” szabad bármilyen módon feltüntetni (kézírással, gépirással vagy az előnyomott szöveg aláhúzásával, esetleg törlésével vagy bekerítésével).

A „keresztkötés alatt”, illetőleg a „csomagban” szavak mint az ár meghatározásához tartozó adatok a fentiek szerint bármely módon beírhatók, vagy ha ezek az adatok elő vannak nyomtatva, aláhúzhatók.

Az „utánvétel mellett” szavak mint a fizetés módjának megjelölése szintén megengedett bejegyzés, tehát aláhúzható.

Az „azonnalra”, „ismételve”; „nem szállítás esetében közvetlen értesítést” és „két példányban kiállított számlát” szöveg a fentebb felsorolt megengedett bejegyzések keretén túlmenő személyes levelezés jellegű közlés. Minthogy ezeket a bejegyzéseket az Üzletszabályzat nem engedi meg, illetőleg mivel az A. 1. Szab. 32. §. 1/c. pontja a nyomtatott szöveg egyes részeinek személyes levelezés céljából való aláhúzását, törlését vagy bekerítését tiltja, a 4—7. alatti előnyomott szöveg aláhúzása után a könyvmegrendelőlap nyomtatványdíjszabással nem adható postára. Az ilyen meg nem engedett aláhúzásokat tartalmazó könyvmegrendelőlapot, ha annak mérete a levelezőlapokra előírt méreteket nem haladja meg, levelezőlapként, ellenesetben levélként kell kezelni (121.634/935.—IX—4. K. M. szám).

32. *Ha egy előfizető, egy másik állomással való állandó összeköttetését kéri, egy vagy két állomás után fizeti-e a megállapított tarifális díjat?*

Az állomásoknak a helyi forgalomban hivatalos órán kívül történt állandó összeköttetéséért a díjszabásszerű díjat annyit állomás után kell megfizetni, ahány állomás egymással össze van kötve.

A Tb. Ü. Sz. 55. §. 4. pont 3-ik bekezdése értelmében ugyanis az állandó összeköttetésbe hozott mindegyik állomás után a Tbd. IV. A. táblázatában meg-

állapított kapcsolási díj külön-külön esedékes. Az esedékes díjakat természetesen mindig az az előfizető fizeti, akinek érdekében az állandó összeköttetést létesítik. Ha tehát valaki pl. a tűzoltósággal vagy a rendőrséggel kér állandó összeköttetést, akkor az esedékes díjakat természetesen nem a tűzoltóság vagy a rendőrség, hanem az az előfizető fizeti, akinek érdeke, hogy a nevezett állomásokkal a hivatalos órák után is összeköttetésben álljon. (Beküldött kérdés.)

33. *A rádió kihágások miatt kiszabott pénzbüntetés megfizetésére a rendőri büntetőbíró halasztást vagy részletfizetést engedélyezhet-e?*

Igen.

A rendőri büntető eljárás egységes szabályozásáról szóló 65.000/1909. B. M. sz. rendelet (Rbsz.) 230. és 231. §§-ai, valamint a büntető igazságszolgáltatás egyes kérdéseinek szabályozásáról szóló 1928. évi X. törvénycikk (II. Bn.) 13. §-a alapján a m. kir. belügyminiszter úr 3.710/1933. B. M. kih. sz. alatt a következőket rendelte el:

„1. Az elsőfokon eljáró rendőri büntetőbíró a pénzbüntetés megfizetésére *halasztást* engedélyezhet, ez a halasztás azonban legfeljebb egy évre terjedhet.

Az elsőfokon eljáró rendőri büntetőbíró megengedheti azt is, hogy az elítélt a pénzbüntetést részletekben fizesse meg. *Részletfizetési kedvezmény* azonban csak a *legkivételesebb esetben* adható olyképen, hogy a pénzbüntetés egy évet meghaladó részletekben legyen fizethető.

2 A pénzbüntetés megfizetésére halasztás vagy részletfizetés engedélyezésének természetesen csak oly esetekben van helye, amikor az elítélt valószínűsíti, hogy a pénzbüntetésnek azonnal vagy egy összegben való megfizetése vagy behajtása magának vagy családjának vagyoni romlását vagy aránytalan megterhelését idézné elő és alaposan lehet remélni, hogy az elítélt a meghosszabbított határidőben eleget tesz fizetési kötelezettségének, illetve elvárható, hogy a részleteket pontosan megfizeti.

Mindaddig, míg az elítélt a részleteket pontosan fizeti, a pénzbüntetés végrehajtása tart s így az elévülés bekövetkezésének veszélye az egy éven túl terjedő időben sem fenyeget. A közbeeső bírói intézkedések (pl. felhívás a részletfizetés teljesítésére) az elévülést félbeszakítják. Az e tárgyban hozott elsőfokú végzések ellen az 1929. évi XXX. tc. 60. §. 3. bek. alapján halasztó hatályú felfolyamodásnak van helye.

3. Fizetési halasztást és részletfizetési kedvezményt az az elsőfokú rendőri bün-

tetőbíró adhat, aki az elsőfokú ítéletet hozta; ennek tartós akadályoztatása vagy működésének megszűnése esetén a fizetési halasztást vagy részletfizetési kedvezményt a rendőri büntetőbírósnál működő másik rendőri büntetőbíró vagy a főszolgabíró, illetve a rendőrkapitányság (rendőri kirendeltség) vezetője adhatja meg.

4. A fizetési részleteket — rendszerint hetenkint vagy havonként fizetendő — olyan összegekben kell megszabni, hogy egy-egy részlet egyszerese vagy többszöröse legyen annak az összegnek, amelyet a büntető ítélet behajthatatlanság esetére egy napi elzárásra változtatott át.

A részletfizetési kedvezményt vissza kell vonni, ha az elítélt a részletek pontos fizetését *vétkenesen* elmulasztja.

Rbsz. 231. §-a szerint ha a pénzbüntetés teljes összege be nem folyt, a hiányzó összeget az ítélet értelmében elzárásra kell átváltoztatni. A hátralékos, ki nem fizetett részösszegeket az ítélet rendelkező részében meghatározott kulcs alapján kell elzárásra átváltoztatni.

A részösszegek töredékeit elzárásra való átváltoztatásnál felfelé kell kikerekíteni, vagyis ha az elítéltet behajthatatlanság esetén 4 napi elzárásra átváltoztatandó 20 P. pénzbüntetéssel büntették és az elítélt ebből 13 P-t megfizetett, a még behajthatatlan 7 P. helyett elítéltnek az átváltoztatási kulcs szerint két teljes napi elzárást kell kitöltenie.

Az elítéltnek ugyanis a kirótt pénzbüntetés teljes összegét kell lefizetnie s ha ennek a kötelezettségének csak részben tesz eleget s a pénzbüntetés befizetetlenül maradt része az ítéletben megállapított átváltoztatási kulcsnál kevesebb, — figyelemmel arra, hogy az 1928. évi X. tc. (II. Bn.) 10. §-ának rendelkezéséhez képest az átváltoztatási kulcs egy-egy nap után állanítandó meg — kétségtelen, hogy a maradóösszeg helyett is egy napi elzárás veendő fogantatba. Az átváltoztatási kulcson alul maradó összeg visszautalásának nem lehet helye.

Részletfizetés engedélyezése esetén tehát indokolt, hogy a részletek az átváltoztatási kulccsal egyező összegben, illetve az átváltoztatási kulcs többszörösében állapíttassanak meg, mert így a lehetőséghez képest elkerülhető, hogy oly töredékösszegek merüljenek fel, amelyek elzárásra való átváltoztatás esetében a felfelé kikerekítéssel nehézséget okoznának.“ (Beküldött kérdés.)

34. *Mi a feladatuk és jogkörük a rendőri büntetőeljárásban (rádió kihágásoknál) a m. kir. rendőrség mellett a vezető ügyészi megbízottaknak?*

A m. kir. belügyminiszter 4256/1926.—IX. kih. B. M. sz. alatt kiadott rendeletének első bekezdése kiemeli, hogy a m. kir. rendőrség mellé kirendelt ügyészi megbízottak tekintetében a törvényhatósági tiszti főügyészt megillető jogokat a belügyminiszter által vezetőként kijelölt ügyészi megbízottak gyakorolják.

Feladatuk az, hogy a rendőrség hatáskörébe tartozó kihágási ügyekben (tehát a rádió kihágási ügyekben is) a rendőri büntető eljárásban az ügyészi megbízottak felett a felügyeletet és ellenőrzést gyakorolják, részükre utasításokat adjanak és ha annak szüksége merül fel, helyettük a közvád képviselőjében eljárjanak. Az 1926. évi ad/4256/1926.—IX. kih. B. M. számú 1927. évi március hó 22.-én kiadott pótrendelet a következőkben írja körül a vezető ügyészi megbízott feladatát, jogkörét, eljárásának módját.

„A m. kir. rendőrségi vezető ügyészi megbízottaknak a 4256/1926.—IX. kih. B. M. sz. rendeletben említett ellenőrzési és felügyeleti jogkörét a belügyminiszternek és az igazságügyminiszternek a rendőri büntető eljárás egységes szabályozása tárgyában kiadott 65.000/1909. B. M. sz. rendelet (Rbsz.)

22. §-ával való vonatkozásban csak azokra a kihágási ügyekre kell érteni, amelyek a m. kir. rendőrség hatáskörébe tartoznak. Következésképpen az említett jogkör nem érintheti a törvényhatósági tiszti főügyészeknek ama felügyeleti és ellenőrzési jogát, amely az önkormányzati jogkörben elbírálandó kihágási ügyeket illetően őket a Rbsz. 22. §-a alapján megilleti. A rendőri vezető ügyészi megbízottak a közvád képviselőjében eljáró ügyészekkel (ügyészi megbízottakkal) a vezető ügyészi megbízott lakóhelye szerinti rendőri hatóság útján írásban érintkeznek, vagyis ezek a rendőrhatalóságok közvetítik, továbbítják levelezéseiket és gondoskodnak a felmerülő kezelési (másolási) teendők elvégzéséről. A közvád képviselő ügyészek (ügyészi megbízottak) hasonlóképpen a m. kir. rendőrhatalóságok közvetítésével leveleznek a vezető ügyészi megbízottal. A vezető ügyészi megbízottak felügyeleti és ellenőrzési joguk gyakorlásában csak írásbeliségre szorítkozhatnak és az elsőfokú rendőri büntetőbírók felvilágosítását is igénybe vehetik, amennyiben ezt a közvád egyöntetű biztosítása, vagy más nyomós ok szükségessé teszi.“ (Beküldött kérdés.)

KÜLFÖLDI SZEMLE.

Revue étrangère.

POSTA.

Abesszínia.

Abesszínia az utóbbi hetekben az olasz érdekek révén a napi sajtón keresztül mindannyiunk érdeklődésének előterébe nyomult. Abessziniát arabul Habesz-nek, a nemzetközi postaforgalomban Etiopiának (Ethiopie) is mondják. Abesszínia kelet Afrika önálló császársága, melynek nincs tengeri kikötője, mert a Vörös Tenger től az olasz és a francia, az Indiai Óceántól pedig az angol és olasz gyarmatok zárják el. Területe 1,120.000 négyzetkilométer, lakóinak száma kereken 11,000.000. Az ország fővárosának Addis-Abebanak 100.000-nél több lakója van.

Abesszínia a csaknem egész éven át hajózható Fehér és Kék-Nilus útján természetes vízi összeköttetéssel rendelkezik Szudánnal és Egyiptommal. Júniustól—novemberig Nyugat-Abessziniában Gambella és Khartum között rendszeres gőzhajó össze-

köttetés áll fenn. A főközlekedési vonala mégis a francia kikötővárosból, Djibutiból Diredauán át Addis-Abeba-ba vezető 784 kilométeres vasútvonal, mely azonban csak 1 méteres nyomtávú, tehát keskenyvágányú. A vasúti talpfák is vasból készülnek, mert a fa anyagot a hangyák felfalják. Hetenként háromszor, csütörtök, péntek és vasárnap reggeltől este 6 óráig közlekedik ez a vasút, mert éjjel a szerelvényeknek meghatározott városokban kell éjjelezniök. Ezért azután a 784 km útat a vonat 3 nap és 2 éjjel teszi meg. A gyorsvonat éjjel is közlekedik, ezért ennek 2 éjjel és 1 nap kell az út befutására.

Abesszínia 1908. óta tagja a nemzetközi postaegyesületnek. 1912-ben járult hozzá az Értékegyezményhez, 1922-ben elfogadta a Csomag-, Utalvány-, Átutalási és Megbízási Egyezményt, végül 1930-ban a Hírlapelőfizetési Egyezményt is.

A postaforgalomra vonatkozó 1932. évi adatokat alább közöljük:

Küldemény neve	Belföldi forgalom	Külföldi forgalom	
		Kézbesítés	Felvétel
Levél	87.186	218.400	142.280
Levelezőlap	2.196	5.064	8.868
Üzletipapír	456	672	576
Nyomtatvány	6.168	868	168
Áruminta	300	2.868	1.296
Kiscsomag	468	2.100	3.984
Levélpostai küldemény összesen:	96.774	229.972	157.172
Sommáscsomag	1.427	36.614	2.581
Értéklevél	713	1.158	—
Hírlappéldány	12.000	164.000	—
Hírlapelőfizetés	450	—	—

B e v é t e l		K i a d á s	
Értékcikk	262.786	Tisztviselők	155.146
Idegen igazgatások térítése	100.000	Egyéb alkalmazottak	63.692
Egyéb bevétel	1,359.640	Szállítás	35.164
		Idegen igazgatásoknak	20.412
		Egyéb költség	1,274.460
Összesen:	1,722.426	Összesen:	1,548.874

Tiszta bevétel 173.552 abessziniai tallér.

A postahivatalok száma 20, melyek küldeményeiket részben a vasúton szállítják, de igen gyakori a gyalogküldönc, aki a reábízott postaküldeményeket vállára vetett hosszú rúd végén ülő faládjában, mindenki által messziről észrevehető módon hordja és meglehetősen gyorsan szállítja. A postaküldöncöt senki sem támadja meg szolgálatban, mert a postát szent berendezésnek tekintik. Az abesszin posta a küldemények bérmentesítésére saját levélbélyegeket használ, melyeket a császár arcképe díszít; még légipostai bélyege is van, mert 1931. július óta légiposta is közlekedik Djibuti és Addis-Abeba között. A posta legfőbb hatósága a vezérigazgatóság. (D. P. Z. 193512.)

Amerikai Egyesült Államok.

Az Amerikai Egyesült Államok postájának, 1934. márciusában végződött üzlet-évről James Farley főpostamester számolt be. Ebben az évi jelentésben többek között megállapítja a főpostamester, hogy a kézbesíthetetlen levélpostai küldemények darabszáma 7.5%-kal emelkedett. Ezekben a levelekben összesen 69.000 dollárt találtak, ebből 40.230 dollárt sikerült jogos tulajdonosainak visszakézbesíteni. A térti levelek kezelését 1933. évi folyamán az amerikai posta megváltoztatta. Eddig

központilag, Washingtonban dolgozták fel a térti leveleket. Az utolsó üzleti évben a vezetőség 966 nagyobb hivatalat tartalmazott fel bizonyos körzetből származó tértilevelek feldolgozásával. Ezzel elérte azt, hogy a térti levelek visszaérkezésüktől számított 15 nap helyett már 2 nap alatt visszakézbesíthetők feladóiknak. A kézbesíthetetlen csomagok darabszáma csökkent. Ezek közül 194.630 darabot elárvereztek és ilyen címen 46.687 dollár folyt be. A térti kezelés után kézbesített levélpostai küldemények feladótól küldeményenként 3 centet, 1935. júniusától kezdve azonban már 5 centet szed az amerikai posta a térti levelezés feldolgozásával járó munkatöbblet díjazása fejében. E díjakból a tárgyévben 161.000 dollár folyt be.

Abból a célból, hogy a kiadásokat az egész vonalon korlátozhatják, az amerikai posta különlegesen szigorított ellenőrző szolgálatot rendezett be, melyre külön ellenőrző személyzetet osztott be. Ezek a felügyelők a különleges feladatok egész sorát oldották meg: gondoskodtak az új nyugdíjelőírások szerint nyugdíjra megérett vidéki postaszemélyzet nyugdíjazásáról, a felesleges közúti és vasúti menetek megszüntetéséről, a megmaradó járatok megfelelő új berendezéséről, a postaszállítmá-nyozó vállalatokkal kötött szállítási szer-

zódések helyszíni felülvizsgálásáról s azoknak a postapénzeknek visszaszerzéséről, melyeket egyes vidéki pénzintézetek csődje miatt az elveszés veszedelme fenyegetett. A felesleges személyzet és indokolatlan hivatali berendezések megszüntetése is ezekre a felügyelőkre hárult. Megállapították, hogy vidéki postamesterek élelmiszertartalmú személyzeti csomagokkal gyakran súlyos visszaéléseket követtek el és ezen a címen 191 esetben a hibás postamestert a szolgálatból is fel kellett menteni. Általában sok postarablásról és az e címen bekövetkezett jelentékeny kincstári kárról számol be az évi jelentés. Postajövedéki kihágást 3728 esetben, ebből 591 esetben postaalkalmazott ellen indított az amerikai posta. (Schw. Pzgt. 1935:29.)

Napilapjaink is hírt adtak arról a sajátos tömegmozgalomról, amely „Eszmei Jóléti Társaság” cím alatt azzal bolondítja az emberek ezreit, hogy 1 pengő befektetéssel 15.625 pengő jövedelemhez juttatja részvevőit. E körlevelek szövege arra oktatja a címzettet, hogy az abban felsorolt hat cím közül az elsőnek küldjön postautalványon 1 pengőt, ennek nevét a vele közölt névsorból törölje és hatodiknak írja be saját nevét és címét. Azután a körlevelet másolja le hat példányban és küldje meg ismerősei közül öt újabb egyénnek. Ha a lánc sehol meg nem szakad, az ötödik fordulóban már 15.625 egyénnek kellene 1 pengőt a most belépett tag címére eljuttatni. Nálunk Pécs környékén jelentkezett ez a csalási tömegkísérlet nagyobb arányban. A külföldi szaklapok híradása szerint azonban Észak-Amerikában a múlt év folyamán a nagy gazdasági összeomlás idején és valószínűleg ettől támogatva kapott lábra és főként az egyszerűbb emberek között hódított tízezerrel híveket ez a tömegmozgalom. Ma már ott letűnőben van, mert már rájöttek, hogy sok tízezen fizettek reá hiszékenyséjükre. Amerikában a körlevél szövege aszerint, amint tehetősebb vagy kevésbé tehető emberek szerepeltek címzetteként 10 centtől 1 dollárig terjedő összeget követelt a betevőktől alapbetétnek. A szaklapok híradása szerint a leveleknek és a kis összegről szóló postautalványoknak olyan tömegével árasztották el néhány állam postahivatalát, hogy a rendszeresített személyzet ezek kézbesítését nem is tudta biztosítani. Így például Buffallo hivatalnál naponként 50–80.000 darab körlevél került kézbesítésre. Syracuse és Utica postahivataloknál a kézbesítő személyzetet duplázni kellett. Denver állam székhelyében és Coloradóban érte el a tetőpontját a postaforgalom. A szaklapok képeket közölnek,

amelyeken kézbesítők láthatók, amint zsákszámra cipelik ezeket a körleveleket. A hivatalok vezetői a főpostamesterhez fordultak e járvány ellen és beavatkozást kértek. A főpostamester postai szempontból beavatkozásra legalább is olyan értelemben, hogy az ilyen küldemények felvételét, avagy kézbesítését korlátozza, avagy betiltsa, okot fennforogni nem látott. Noha elismerte, hogy ez a lánclevél-járvány végeredményben az emberek tömegeinek megkárosítását jelenti. A hólabda küldeményekre előírt védekezés azért nem volt alkalmazható, mert hisz a hólabda-leveleknél iparcikkek meg nem engedett terjesztési módjáról van szó. Ezeknél a láncleveleknél pedig iparcikk terjesztéséről nem lehet beszélni.

Maga a köztársaság elnöke is 200-nál több lánclevelet kapott. Kiszámították, hogy abban az esetben, ha valamennyi levelet szétküldötte volna s az összes címzettek ugyancsak tovább fejlesztették volna a láncot, 10 centes alapon is másfélmillió dollárnyi nyereségre tett volna szert Rooseveltnél elnök.

Az üzlet egyébként annyira fejlődött, hogy a nyomdák külön láncleveleket nyomtak, hogy a közönséget megkíméljék a levelek írásának fáradságától.

Chicagóban táviratok formájában próbálnak gyorsan gazdagodni az emberek. A táviratban 5 dollár befizetését kérik. És csodálatos, hogy akadnak tömegesen emberek, akik eleget tesznek ennek a fölkérésnek és távirati utalvány formájában küldik meg a kért 5 dollárt abban a reményben, hogy ők is tömegesen pénzhez jutnak. Ezek a lánc-táviratok viszont Chicago táviratforgalmát duzzasztották meg példátlan mértékben. (D. P. Z. 1935:13.)

Anglia.

Az angol postahivataloknak a közönség részére fenntartott helyiségek falait és az íróasztalok írólapjait eddig egyes magáncégek hirdetményeik részére bérbevehették. Ez az üzlet évenként jelentékeny, így a legutóbbi üzletévben 41.363 font sterling jövedelmet hozott. Most az angol posta elhatározta és üzletfeleivel közölte, hogy 1936. január hó 1-től kezdve a hivatalokban magánvállalatok üzleti hirdetéseinek többé nem ad helyt, hanem ott a posta különböző üzletágainak fokozottabb igénybevételére buzdító saját hirdetményeit helyezi el. (P. N. 1935:5.)

V. György király uralkodásának ezüstjubiléuma alkalmával az angol posta nagyjelentőségű postai díjleszállításokat léptetett életbe.

Ezek közül talán a legnagyobb hord-

erejű az volt, hogy az egész brit birodalomban, az Egyesült Államokban és Egyiptomban érvényes levelezőlapok díját másfél pennyről egy pennyre szállították le.

A postacsomagok száma a háború után folytonosan növekedett s 1930-ban 160 millió körül járt már. Az érdekeltségek állandó díjleszállítási kérelmeire végül 1935 július 1-től a következő új díjszabást léptették életbe:

3 fontig	6 d
3—4 fontig	7 d
4—5 fontig	8 d
5—6 fontig	9 d
6—7 fontig	10 d
7—8 fontig	11 d
8—15 fontig	1 s

A régi díjak a következők voltak:

2 fontig	6 d
2—5 fontig	9 d
5—8 fontig	1 s
8—11 fontig	1 s 3 d

Az új csomagdíjszabás a lényeges díjleszállításon kívül a következő fontos változásokat jelenti:

a) az első súlyfokozat felemelését 2-ről 3 fontra,

b) a súlyfokozatok fontonkénti emelését, mint a háború előtti díjszabásban,

c) a felső súlyhatár felemelését 11 fontról 15-re.

Fontos újítást jelent a kilencszavas 6 penny díjú táviratfaj bevezetése.

A távbeszélő fejlődésének következményeképpen a táviratok száma 1897-től 1934-ig 79 millióról mintegy a felére csökkent. A legalább 12 szavas távirat díja viszont a háború alatt 6 pennyről 9 pennyre, majd a háború után 1 shillingre emelkedett. Az angol posta az utóbbi években a készülékeket átalakította, a táviratok kézbesítését is megjavította, azonkívül 6 penny díj lefizetése ellenében a táviratokat a többiek előtt soronkívül kezeli.

A távbeszélő-díjszabásban tavaly ősszel életbe léptetett díjmérséklés következtében a távbeszélő igénybevétele annyira megnövekedett, hogy elhatározták a vidéki távbeszélőhálózat kiterjesztését. Mindenekelőtt az összes falvakat, amelyekben postahivatal van, nyilvános távbeszélő állomással szerelik fel. Ezidőszerint ezer olyan község van, amelynek félmérföldnyi körzetben nincs nyilvános telefonállomása. (Postnachrichten 1935.6.)

Csehszlovákia.

A csehszlovák posta a vasút, de különösen a gépkocsi által támasztott verseny ellensúlyozására 1933. szeptember hó 1-től kezdve mindazoknak a feladóknak, akik havonként legalább 100 darab csomagot

adnak postára, a bérmentesítési díjából 10%-os térítést engedélyezett. Ezenkívül „Árucsomag“ címmel új és olcsó csomagfajt rendszeresített. Az „Árucsomag“-okat 10 kg súly és 500 korona értékhatárig csak bizonyos hivataloknál, szállítólevél nélkül lehet feladni és ezek a házhozkérbesítési díj alól is mentesek.

A személyszállító gépkocsi-üzemét a csehszlovák posta 1933. január 1-től kezdődőleg teljes egészében az ottani államvasutnak engedte át.

Prágában 1934. januárjában megnyílt az újjáépített csőpostaberendezés első szakasza és e berendezés népszerűsítése érdekében széles alapokon kiépített reklámhadjáratot folytat a cseh posta. (D. V. Z. (1935:21.) (k. j.)

Grönland.

Grönland dán gyarmat és a világ legnagyobb szigete 2 millió négyzetkilométer-nél is nagyobb területű. Ennek az óriási területnek azonban csak mintegy hetedrésze, a partmenti területen mentes a jégtől.

Grönland ügyeit a hajózási minisztérium alá rendelt grönlandi igazgatás intézi. Az igazgatás két „kormány megbízottja“ közül az egyik Godthaabban, a másik Godhavnban székel. Grönland nyugati partja, ezen vannak a telepek, az északi szélesség 60. és 75. foka között terül el, tehát egyenes vonalban 1560 kilométer-nél hosszabb. E hosszú tengerpart mentén számos telepen körülbelül 16.900 ember lakik. Az egyes telepeken húsztól néhány százig terjedő lélek lakik.

A főbb telepek körül ú. n. telepkörzetek alakultak. A telepkörzet előjárója köteles a hajón, csónakon, kajakon vagy szánkóval érkezett posta kézbesítéséről gondoskodni. A körzet kisebb helyeire alkalmilag szintén csónakkal, kajakkal vagy szánkóval küldi ki a postát. Ugyancsak ő gyűjti össze a környékről az anyaországba szóló postát s továbbítja olyan helyre, ahol postaszállító hajó kiköt. Ezek a hajók időről-időre felkeresik az összes jelentősebb tengerparton fekvő kikötőket. Az első hajó márciusban indul Kopenhágából. A legközelebb fekvő grönlandi kikötőig 14—18 napig tart az út. Az utolsó hajó novemberben vagy december elején tér vissza, s a rákövetkező 3—4 hónap alatt Grönlandnak nincs hajóösszeköttetése a nagyvilággal.

Az országnak észak-déli irányban való hosszú kiterjedése miatt a postaszolgálat ellátása változó. Dél-Grönland előbb lesz szabaddá a hajóforgalom számára, mint az északi rész, ahol télen a tenger a parttól több kilométernyire befagy. Az itteni kikötők csak július elejétől hajózhatók. En-

nélfogva az északgrönlandi telepek évenként csak 8—10 postaösszeköttetésre számíthatnak, ezzel szemben a déli telepek mintegy huszonötször kapnak postát évenként. A legészakabbra fekvő egy-két telep rendszerint csak egyszer kap postát évenként, mégpedig augusztusban.

Az első hajóval érkező „tavaszi postát“ telepről-telepre kutyaszánal, vagy ha ez a jégviszonyok miatt nem tud közlekedni, kajakkal szállítják északfelé. A legmagasabban fekvő helyekre május végén érkezik a posta, miután kutyaszánon vagy kajakon 1000 kilométernél hosszabb útat tett meg. Hasonló alkalmatossággal szállítják a postát a tél folyamán dél felé.

Mivel 2—3 kajak vagy kutyaszán csak kismennyiségű postai anyagot tud magával vinni, ezekkel a „járatokkal“ a csomagokat, az újságokat és a nyomtatványokat nem szállítják, csupán a leveleket. Az előbb említett küldeményeket azután a későbbi hajójáratokkal juttatják a szétosztóhelyre.

Hasonlóképpen történik a késő őszi járatokkal érkező anyag szállítása is, amikor a déli kikötőkig közlekednek még ugyan a hajók, de az északi kikötők már járhatatlanok hajók részére. Rendkívül zord tél esetén persze előfordul, hogy az őszi posta valahol elakad és csak a melegebb idő beálltával februárban kerül az északi telepekre.

Nyáron az egyes telepek között motoros hajókkal tartják fenn az összeköttetést. Ezekben a hajókon szállítják nemcsak a postát, hanem a körútjukat végző kormány megbízottakat, orvosokat és lelkészeket is. Érdekes, hogy télen jobb az összeköttetés az északi telepek között. Itt ugyanis a tenger síma jéglappá fagy össze, tehát a közlekedés különösebb nehézségek nélkül lehetséges. A déli telepeken ezzel szemben nem fagy be teljesen a tenger s a part mente úszó jéggel van tele. A telepkörzeteken belül a kézbesítést alkalomszerűen vagy a telepek saját küldőnceivel végzik, akik egyébként az árukat szállítják a távolabb fekvő lakosság részére, vagy pedig a kormány megbízottak viszik magukkal a küldeményeket hivatalos körútjukon. A régebben dívó postakajakok az utóbbi években elvesztették jelentőségüket, általánosan csak ősszel a hajóközlekedés megszűnte után használják őket.

A Grönlandba szóló küldeményeket akár a dán posta útján lehet szállítani, akár pedig a Kopenhágában székelő grönlandi igazgatásnak lehet közvetlenül átadni. A küldeményeket úgy kell bérmentesíteni, mint a Kopenhágába szóló hasonló fajú küldeményeket. A leveleknek és a 250 grammon aluli nyomtatványoknak

Grönlandba való szállításáért külön díjat nem kell fizetni. Az alábbi díjakat kell azonban megtérítenie akár a feladónak, akár ha ez elmulasztotta, a címzettnek a csomagokért és a 250 grammnál súlyosabb levélpostai küldeményekért:

	1 kilogrammig	1 K 10 öre
1—3	„	1 K 70 „
3—5	„	1 K 90 „
5—10	„	3 K 40 „

Csak nyomtatványokat tartalmazó csomagokért a következő díjak esedékesek:

	1 kilogrammig	30 öre
1—3	„	60 „
3—5	„	80 „
5—10	„	120 „

A telepek között váltott levelezést ingyen szállítják. Ezzel szemben a Grönlandból kiszállított küldeményeket dán belföldi díjszabás szerint kell bérmentesíteni. A pótdíjakra nézve ugyanazok a rendelkezések az érvényesek, mint a beszállított küldeményekre. A grönlandi igazgatás a küldeményeket a dán postának adja át és ez látja el őket keletbélyegzővel.

1933-ban körülbelül 19.500 levelet és 3.400 csomagot szállítottak Grönlandba és 17.500 levelet és 1.000 csomagot hoztak ki.

A postajáratok indulását Grönlandba a kopenhágai nagyobb napilapokban közlik. A grönlandi igazgatás egyébként 2 korona évi díjért elvállalja, hogy egy-egy grönlandi címzetthez küldendő küldemények továbbítási időpontjáról értesítse az érdekelt feladót. Azonkívül évenként közzéteszik a Grönlandba induló hajók jegyzékét.

1925 óta a hírszolgálat igen megjavult azzal, hogy mintegy tíz rádióadóállomást állítottak fel Grönlandban. Ezeknek feladata elsősorban a dán időjárásjelentő hírszolgálat kielégítése. Felállítottak még ezenkívül számos rádióvevőállomást, s ezek naponként meghatározott időben távirati és hírlaphírszolgálatot látnak el. Az állomások a vett híreket sokszorosítják s az érdekelt helybeli lakosok között terjesztik. Ugyancsak lefordítják és nyilvánosságra hozzák az összes Grönlandra vonatkozó egyéb értesítéseiket is. (L'Union Postale 1934 : 12.)

(Lukász.)

Hollandia.

A holland posta 1933. évi összforgalma közel 1%-kal haladta meg az előző évi forgalmat. Belföldi viszonylatban a holland posta a készpénzben lerótt hírlapszállítási díjakat bizonyos súlyhatárokon belül le-

szállította, ugyanakkor a csomagkártérítési összeg értékhatárát felemelte és a legtöbb külfölddel való viszonylatban szállításra elfogadható csomagok súlyhatárát 10 kg-ról 20 kg-ra emelte. (U. P. 1935 : 5.)

Jugoszlávia.

Az 1933. évről összeállított évi jelentés adatai szerint a délszláv posta 480,595.444 dinár bevételéből 270,488.274 dinár, tehát a bevételek 57%-a a postai üzletágakra esik. A kiadások 351,600.242 dinárra rúgtak. A délszláv postának 95 mozgópostája és 436 postaszállító vasúti menetje volt 1933. év folyamán berendezve. A mozgópostakocsik száma 305. Ezenkívül van a délszláv postának 172 gépkocsija és 5 motoros és 172 egyéb kerékpárja. A délszláv posta 3890 postahivatalt, közötté 637 kincstárt tartott üzemben. (L'U. P. 1935:5.)

Németország.

A német postaalkalmazottak fizetési előleget (egy havi járandóság összegét) a következő esetekben igényelhetnek: 1. Saját házasságkötésük esetében; 2. költözéskor; 3. gyermekeik kiházásítására, vagy azok önállósításánál; 4. betegség és halál esetében; 5. tűz vagy egyéb váratlan szerencsétlenség esetében, új beszerzésekre. Nem lehet igényelni előleget ház vagy földvétel céljaira, pereskedésre, elsőrendű fogyasztási cikkek, mint élelem, ruházkodás, tüzelőanyag stb. beszerzésére, nyaralásra, üdülésre stb. Az előleget 6, de legalább 12 hónap alatt vissza kell fizetni. (D. P. Z. 1935:13.)

Norvégia.

Az 1933. évről szóló jelentés szerint a norvég posta 31,269.000 korona bevétel és 29,733.000 korona kiadás mellett 1,536.000 korona többlettel zárta üzletét. A kezelt küldemények összdarábszáma kerekén 301 millió, kb. az előző évi forgalomnak megfelelő volt. (U. P. 1935:5.)

Svájc.

Dr. Furrer Reinhold 1917. óta töltötte be a svájci posta vezérigazgatói állását. Most 1935. június havában a svájci szövetség tanács a nemzetközi vasúti iroda vezetőjévé kinevezett dr. Furrer helyébe dr. Hunziger Hanst nevezte ki a svájci posta vezérigazgatójává. Dr. Hunziger a müncheni műegyetemen szerzett mérnöki oklevelet. Most 56 éves. Eddig a svájci szövetségi vasutaknál töltött be igazgatói állást. Érdekes az, hogy immár másodízben vasúti szakember kezébe jut a svájci posta legfelsőbb irányítása. T. i. dr. Furrer, a távozó svájci vezérigazgató is a szövetségi

vasutaktól jött a posta élére. (P. Ztg. 1935:27.)

A svájci kormány törvénytervezetet dolgozott ki, amely a darabárú forgalmat óhajtotta a posta, a vasút és a gépkocsi között új alapelvek szerint megosztani. A tervezet szerint az a darabárú forgalom, melyet saját gépkocsijával és saját embereivel látnak el az egyes gépkocsi vállalatok, mentesítve lett volna minden állami beavatkozástól. Hasonlóképpen szabaddá tette volna az új törvény valamennyi gépkocsi részére a darabárú fuvarozás jogát a helyi és a 12 kilométeren belüli távolsági forgalomban.

A 10 kilométeren túli távolsági forgalomban az áru fuvarozási jogért évenként, 10—30 km. határig kocsiként 20 frankos engedélyezési díjat kellett volna fizetni. 30 km-en túli távolságra az áruszállítás csak a vasutat illette volna meg, amely erre a célra 500 kocsiból álló tehergépkocsi-parkot lett volna köteles felállítani, a vasúti hálózathoz csatlakozó közúti teherszállítás ellátására.

A svájci postának a tervezet szerint kötelessége lett volna már a 10 kg-on felüli postacsomagok részére olyan zóna tarifát bevezetni, mely számol a vasút díjszabásával. De 10 kg-ig a rövidebb távolságra szóló csomagok díjszabását olcsóbbá tehette volna. A svájci alkotmány szerint megtartott népszavazás 1935. május 5-én $\frac{2}{3}$ többséggel elvetette a törvénytervezetet és így a vasút, a posta és a gépkocsiverseny kérdése Svájcban is megoldásra vár. (P. N. 1935:5.)

A postaszolgálatban eddig főként a szállító és irányító szolgálatban voltak gépi berendezések. A felvevő szolgálat gépüzemesítése terén is történtek bizonyos kísérletek a tömegmunkának gépekkel való ellátására. Ezek a kezdeményezések eddig a levélbélyeget, levelezőlapot és levélpapírt a közönség részére árusító, továbbá a készpénzbérmentesítő, végül a bélyegzőgépek munkába állításánál meg is állottak. Most a svájci szaklapok híradásai szerint egy Döbeli nevű berni mérnöknek sikerült olyan munkagépeket a posta szolgálatába állítani, amelyek egyrészt az értékcikkeknek a postahivatalok munkahelyénél való elárusításának kérdését az eddigénél tökéletesebben megoldják, de másrészt — s ez az igazi újdonság — az ajánlott és érték küldemények, csomagok és postautalványok felvételi teendőit is elvégzik. Tulajdonképpen hat újrendszerű munkagépről van szó.

Az új értékkel-árusítógép lehetővé teszi, hogy a felvevő munkahely kezelője

a közönség által kért bármely értékcikket a gép befogadó képességének határai között tetszőleges mennyiségben, biztosan, tévedésektől mentesen kiszolgáltasson. A kiszolgálás gyors és a gép számláló szerkezete az eladott értékcikkeknek nemcsak darabszámát, hanem értékösszegét is kiveti és így az eladót károsodástól óvja; egészségi szempontoknak tökéletesen megfelel és az esetleges bélyeglopásokat szinte lehetetlenné teszi. Az elárúsítót felmenti minden fejbeni számadástól és csak egyetlen esetben engedi annak károsodását, ha t. i. a gép kezelésénél helytelen értékjelzésű gombot nyomna le, avagy ha a pénz visszaadásánál saját kárára téved.

Ennél is elmésebb a felvevőszolgálattal összefüggő teendőket kiküszöbölő gépek működése. Ismeretes, hogy az ajánlott küldemények felvételénél az egyes igazgatások ezidőszerint különbözőképen egyszerűsítették az eljárást a közönség kiszolgálásának gyorsítására. A magyar, német és francia igazgatás a közönséggel állíttatja ki a feladóvevényt és a felvevő csak aláírását, a bélyegzőlenyomatot alkalmazza és a ragszámot jegyzi fel a kézvevényre. Hollandiában, Belgiumban, Angliában és Ausztriában az ajánlott küldeményeknél a magyar szelvényes felvevőkönyvnek megfelelő felvételi rend van érvényben, amelynél tudvalevően a feladóvevény kiállításával egyidejűleg történik a könyvelés. Kanadában a felvett ajánlott küldeményekről a feladó csak a ragszámot, a felvevőhivatal keletbélyegző lenyomatát és a felvevő alkalmazott kézjegyét tartalmazó szelvényt kap kézhez. Svájcban pedig az ajánlott küldemény valamennyi adatát tartalmazó feladóvevényt a felvevő alkalmazott tölti ki.

Az új rendszerű ajánlott felvevőgép a feladó által előre kiállított feladóvevényre a következő adatokat nyomja rá: ragszám, keltezés, óra-percet is beleértve, (értékleveleknél fontos adat), bérmentesítési díj, a kikötött különleges szolgálat (mint expressz, légiposta stb.) és végül a felvevő alkalmazott aláírásának klisézett mását. Ezeket az adatokat a felvevőgép az abba helyezett küldemény címlapára vagy mézgázott hátú papírtekerésre is rányomja, amely utóbbit a gép önműködően levágja és a küldeményre utólag ragasztják fel. A felvett küldemények ragszámát, bérmentesítési díját a gépben tekeresalokban elhelyezett papírlapra (felvevőkönyv) feljegyzi. Ezen a rendeltetési helyet — szükség esetében — azonban kézírással kell pótolni. Nagy előnye ennek a gépnek, hogy egyszerre háromféle, a helyi, a környékbeli és külföldre szánt levelezésnél külön-külön alkalmazható más-

más szövegű reklámbélyegzőt lehet benne elhelyezni s így a küldeményeket megfelelő propaganda bélyegzőlenyomattal láthatja el.

Az utalványfelvevőgép a nyílásába helyezett postautalványra feljegyzi a felvétel napját, a felvevő hivatal nevét, a bevételi napló tételszámát és az utalvány érdemösszegét, amely adatok egyidejűleg a gépben két példányban elhelyezett bevételi naplóban is másolópapír útján feljegyztetnek. A bevételezett utalványokat a gép egyúttal összegezi is.

A csomagok szállítóleveleit a felvevőgép számozza, lebélyegzi, bérmentesíti és ellátja a szükséges szolgálatteljesítésekkel. Ezeket az adatokat mézgázott tekerespapír útján másolatban is lenyomja és ezt a másolatot a csomagok címlapjára ragasztják fel.

Más gép a táviratok felvételével kapcsolatos teendőket végzi. E felvevő gépek több igazgatásnál kipróbálás alatt állanak. (Schw. Pzgt. 1935:28.) (k. j.)

TAVIRÓ.

Franciaország.

Mérsékelt díjszabás a sajtó részére közvetlen táviróösszeköttetések igénybevétele esetén. A f. évi április hó 26-án kiadott francia rendelet az aritmikus gépekkel, távbeszélő áramkörök igénybevételeivel lebonyolított s sajtóközlemények továbbítására használt táviró hírszolgálat számára az áramkörök igénybevételeit kedvezményes díjszabás mellett tette lehetővé. A rendelet értelmében ilyen célra a távbeszélő áramköröket a külfölddel való forgalomban a hírlapügynökségeknek és a lapoknak csak sajtóközlemények továbbítására lehet átengedni. Az áramkörök igénybevételeért a rendes távbeszélő díjszabás szerint járó díjon felül minden adott vagy vett szóért még az ugyanabban a viszonylatban a hírlaptáviratokért járó francia díjrészesedésnek az $\frac{1}{10}$ része is jár. (J. T. 1935:6.)

Új képtáviró viszonylatok megnyitása. Legújabbban Németország és Belgium között nyílt meg a képtáviró forgalom. A díj cm²-enként 12 Pfennig, táviratonként 12 márka díjminimummal.

Belgium immár a tizedik ország, amelyel Németország felveszi a képtáviró forgalmat, amelynek már a következő országokkal van képtáviró összeköttetése: Ausztriával, Vatikán várossal, Dániával, Franciaországgal, Nagybritanniával, Olaszországgal, Németalfölddel, Norvégiával és Svédországgal. Berlinnek van azonkívül közvetlen képtáviró összeköttetése New Yorkkal, Buenos Airessel és Bankokkal is.

A német-belga képtávíró viszonylaton kívül ugyancsak megnyílt a képtávíró forgalom Belgium és Franciaország közt is. (J. T. 1935 : 6.)

Nagybritannia.

Közvetlen kábeltávíró összeköttetés Washington és London közt. Az Egyesült Államok és Nagybritannia fővárosai közt, a mindjobban fejlődő gazdasági és diplomáciai hírszolgálat szükségleteire való tekintettel, közvetlen kábeltávíró összeköttetés létesült. Különleges berendezés beépítésével lehetővé vált az Atlanti oceánt átszelő kábelösszeköttetésnek a szárazföldi táviróösszeköttetésekhez oly módon való csatlakozása, hogy a Washingtonban adott táviró jelek Londonban s viszont a Londonban adottak Washingtonban közvetlenül legyenek vehetők. Az eddigi New-Yorkban történő áttáviratozást ily módon sikerült kiküszöbölni. (J. T. 1935 : 6.)

A távirási díjak mérséklése Anglia bel-földi forgalmában. Anglia bel-földi táviró forgalmában a f. évi június hó 1-én számottevő díjmérséklést léptetett életbe. A közönséges táviratok díja ettől az időponttól kezdve 9 szóig 6 penny, minden további szó díja pedig 1 penny (ezt megelőzőleg a díj 12 szóig 1 silling volt, minden további szó pedig 1 penny). Érdekes, hogy a világháborút megelőző időben a 12 szavas táviratért 6 pennyt szedtek s ezt a díjat a háború alatt emelték fel 9 penny-re, 1920-ban pedig 1 sillingre.

Az angol posta a díjleszállítástól a táviróforgalom emelkedését várja, amire annál is inkább szüksége van, mert Anglia bel-földi táviróforgalma 1934-ben az 1897. évi forgalom felére esett vissza.

Ezzel egyidejűleg az éjjeli táviratlevelek szolgálatát a brit királyság valamenyny helységével való forgalomra kiterjesztették. Eddig ezek az éjjeli táviratlevelek csak bizonyos városok közti forgalomra voltak korlátozva. (J. T. 1935 : 6.)

TÁVBESZÉLŐ.

Északamerikai Egyesült-Államok.

Amerikában ismét szaporodik a távbeszélőállomások száma. A Bell System-hez tartozó amerikai távbeszélő társaságok a f. évi január havában ismét tekintélyes állomásszaporulatot tudtak jelenteni, amely (30.100) nagyobb volt, mint az előző év január havában elért szaporulat (22.500). Ez azt a látszatot kelti, hogy a gazdasági válság, amelynek hatásaként még 1933. januárjában 121.000-el csökkent a távbeszélő állomások száma, leküzdett. Ezzel a gyarapo-

dással szemben a new yorki társaságok még 1935. január havában is 487 állomáscsökkenésről adnak számot, ami azonban az 1933. évi január havi 18.329 állomáscsökkenéshez képest már igen szerény szám s reményt nyújt a jobb jövőre. (D. V. 1935 : 22.)

Nagybritannia.

Díjleszállítás a tengerentúli távbeszélő viszonylatokban. Az angol király uralkodói jubileumának ünnepei alkalmából s azok tartamára az angol posta Angliának Délafrikával, Ausztráliával, Újzélanddal, Britindióval, Észak és Délrhodéziával való távbeszélő viszonylataiban a beszélgetések díját a felére szállította le. Ez a díjmérséklés ugyan az ünnepek befejeztével, vagyis a f. é. május hó 31-ével lejárt, a beszélgetések díját azonban még sem emelték fel a régi színvonalra, hanem új, a régieknél jóval mérsékelt díjakat léptettek érvénybe ezekben a viszonylatokban a f. évi június hó 1-től számítandó érvényre. Az új díjak a következők: Az Anglia és Délafrika, Brit India és Ausztrália közti forgalomban az első három percért 4 font 10 s, minden további percért 1 font 10 s, az Újzélanddal való forgalomban az első három percért 5 font 2 s, minden további percét 1 font 14 s, Északrhodéziával való forgalomban 5 font 5 s és 1 font 15 s, Délrhodéziával való forgalomban pedig 4 font 19 s és 1 font 13 s. Az említett országokkal való forgalomban Új Zéland kivételével szombaton még e díjknál is mérsékeltébbek vannak érvényben.

Az Egyesült Államokkal való forgalomban az éjjeli órákban kb. 30%-os díjmérséklést rendszeresítettek. (J. T. 1935 : 6.)

A távbeszélgetések sűrűsége száma terén Kanada vitte el a pálmát. Ottawai közlés szerint az ottani statisztikai adatok szerint Kanadában az elmúlt évben egy lakosra átlag 214 távbeszélgetés jutott. Ez az átlagszám az országok által eddig elért szám közt a legmagasabb, mert az Egyesült Államokban egy év alatt egy lakos átlag csak 191.4 beszélgetést, Dániában 158.7 beszélgetést, Svédországban pedig csak 137.4 beszélgetést folytat. (J. T. 1935 : 6.)

A távbeszélő fejlődése az utolsó 10 év alatt annyira haladt, hogy a távközlési üzemek forgalmában a túlsúlyt a távbeszélő ragadta magához az egész világon. A világgazdasági válság ugyan e fejlődést meglassíthatta, azt azonban megállítani nem tudta. Az automatikus berendezések nagyszerűsége, a kábeltechnika tökéletesedése, a forgalmi zavarok és várakozási idők minimálisra való csökkenése, a nyilvános távbeszélő állomások számának erős:

megnövekedése, úgyszintén a távbeszélő díjszabás általános olcsóbbodása a távbeszélőt az egész világon mindennapos szükségletté tették, mondhatni mindenki számára. Ezt néhány szám bizonyítja a legjobban: 1924-ben a távbeszélő nemzetközi tanácsadó bizottságának (C. C. I. F.) megalapításában 19 ország igazgatása vett részt, 1934-ben a bizottság budapesti értekezletén 37 országhoz tartozó igazgatás és magántársaság képviseltette magát, köztük Kína és Japán is. 1924-ben 28 igazgatás közt 160 nemzetközi távbeszélő összeköttetés volt üzemben, ezzel szemben 1934-ben 72 igazgatás közt 2700 nemzetközi távbeszélő összeköttetésen bonyolították le a forgalmat. 1924-ben még a nemzetközi távbeszélő összeköttetések nagyrészt csak szomszédos vagy egymáshoz közelfekvő országokat kötöttek össze egymással, a várakozási idők hosszúak voltak, az érthetőség többnyire gyenge és hiányos, s igen sok forgalmi zavarral küzdő légvezeték volt a hálózatokban. Ezzel szemben napjainkban mondhatni bármelyik európai lakos bármelyik európai lakossal igen jó érthetőség mellett érintkezhetik egymással s a beszélgetésének várakozási ideje átlagban nem több 15 percnél. Azonkívül számos tengerentúli országgal, sőt a tengeren járó hajókkal is megvan a távbeszélőn való érintkezés lehetősége. Nem túlzás, ha azt állítjuk, hogy a Föld távbeszélő előfizetőinek 92%-a kölcsönösen érintkezhetik már egymással távbeszélő útján. (D. V. 1935 : 22.)

RADIÓ.

A rádióműsorszóró a béke szolgálatában.
A Nemzetek szövetségének vezértitkársága kidolgoztatta a rádióműsorszórónak a béke érdekében való alkalmazását szabályozó nemzetközi egyezmény tervezetét (Convention internationale concernant l'emploi de la radiodiffusion dans l'intérêt de la paix). A tervezetet a nemzetek szövetségének vezértitkársága véleményezés végett megküldötte a nemzetek szövetsége tagállamainak, amelyek véleményeiket már közölték is a vezértitkársággal. Az egyezmény-tervezet abból az alapgondolatból indul ki, hogy a rádióműsorszórót, amely a népek kölcsönös megértésének legjobb ápolójául használható fel, nem szabad a nemzetközi jó egyetértés érdekei ellen működtetni.

Az egyezménytervezet legfontosabb határozatai az 1-6. cikkeken foglaltaknak, amelyeknek tartalma a következő:

1. cikk. A magas szerződő felek megtiltják, előforduló esetben pedig azonnal beszüntetetik területeiken azokat a leadá-

sokat, amelyek más állam területén élő lakosságot e terület belső békéje vagy annak biztonsága ellen izgatják.

2. cikk. A magas szerződő felek figyelemmel lesznek arra, hogy a területükön működő adóállomások leadásai ne izgassanak sem háborúra, sem olyan cselekedetekre, amelyek háborúra vezethetnek.

3. cikk. A magas szerződő felek megtiltanak területükön minden olyan leadást, amely állításaival a jó nemzetközi egyetértést ronthatja s amelynek valótlanágáról a rádióműsorszóró felelős személyeinek tudomással kellett vagy kellene bírnia.

Rajta lesznek, hogy a jó nemzetközi egyetértésnek ártó ilyen valótlan állításokat a leghatásosabb módon azonnal helyreigazítsák még abban az esetben is, ha a valótlanág csak a leadás után derülne ki.

4. cikk. A magas szerződő felek kötelezik magukat, hogy különösen válságos időben területükön a nemzetközi viszonylatokra vonatkozó ellenőrzött közlemények leadásáról fognak gondoskodni.

5. cikk. A magas szerződő felek egymásnak rendelkezésére bocsátják azokat a híreket, amelyek a rádióműsorszóró különböző szolgálatai számára megkönnyítik a más népek civilizációjára és életviszonyainak jobb megismertetésére, valamint a béke művének kölcsönös megszervezésére vonatkozó szerződések megismerését s az ilyen tárgyú leadások fejlesztésére alkalmasak.

6. cikk. A magas szerződő felek kötelezik magukat, hogy a fenti megállapodásoknak megfelelő rendelettel fogják a területükön működő rádióműsorszóró vállalatok tevékenységét előírni s azokat e szabályok betartására kötelezni. (J. T. 1935 : 6.)

A rádióműsorszóró előfizetőinek száma egyes országokban a legújabb adatok szerint a következő:

Algír	35.844
Németország	6.734.745
Ausztria	537.841
Olaszország	422.000
Belgium	639.320
Bulgária	9.000
Dánia	550.863
Egyiptom	32.349
Franciaország	1.957.841
Nagybritannia	7.092.596
Irország	54.025
Görögország	5.000
Jugoszlávia	62.375
Magyarország	344.635
Japán	1.979.096
Finnország	123.815
Lettország	71.154

Danzig	26.462	Mexikó	500.000
Izland	9.357	Palestina	5.900
Litvánia	21.800	Philippini szigetek	20.929
Németalföld	909.127	Sziám	24.202
Norvégia	172.355	Szíria és Libanon	2.070
Spanyolország	170.000	Újfundland	2.632
Portugália	30.937	Délafrikai Unio	104.517
Lengyelország	422.777		Dr. H. F.
Törökország	6.930	Anglia.	
Svájc	375.632	Anglia rádióelőfizetőinek száma 6 mil-	
Szovjetország	2.000.000	lió 979.785-re emelkedett és bizonyos, hogy	
Csehszlovákország	744.277	hamarosan eléri a hétmilliót. A British	
Marokkó	22.349	Broadcasting Corporation máris felké-	
Ausztrália	654.848	sült, hogy méltó fogadtatásban részesítse	
Újzéländ	155.579	a hétmilliomodik rádióelőfizetőt. Alkalmat	
Hongkong	4.201	adnak neki, hogy a stúdióból beszéljen	
Britindia	16.250	6,999.999 társához, emlékérmét s ami a leg-	
Németalföldi India	17.950	csábítóbb: finom, nagyteljesítményű vevő-	
Indokína	966	készüléket kap ajándékba a rádiótársaság-	
Kenya	1.152	tól. (World Radio). (A hétmilliomodik	
Maláj államok	2.526	előfizető időközben már beérkezett. (Szerk.)	
Mandsukuo	12.384		H. O.

HIREK.

Nouvelles.

Kitüntetés. Kormányzó Úr Ófömléto-sága, dr. báró Szalay Gábor államtitkári címmel felruházott postavezérigazgatónak értékes és eredményes szolgálata elismerésül nyugalomba vonulása alkalmával a II. oszt. érdemkeresztet a csillaggal adományozta. A kitüntetéshez szívünk egész melegével gratulálunk.

Petainek József ny. posta műszakj tanácsos kiválása a „Magyar Posta“ szerkesztőségéből. Petainek József műszaki tanácsos, országgyűlési képviselővé való választása és ezzel kapcsolatban nyugdíjba vonulása alkalmából lapunktól is megvált, ahol közel egy évtizedet töltött el. Lapunkat új alakjában való megjelenésétől egészen napjainkig elkísérte és a szerkesztő bizottsággal karöltve munkálkodott azon, hogy azt a mai magas színvonalra emelje. Közismert nagy agilitásával ő is hozzájárult ahhoz, hogy ma már szinte nélkülözhetetlen segédeszközt tudunk adni kartársainknak, ami hivatali pályájukon hűséges kísérő és mindig rendelkezésre álló kitűnő munkatárs.

Petainek József kiválása nem azt jelenti, hogy ő most a jól megérdemelt nyugalomba tér, hiszen erre ő még fiatal, hanem azt, hogy élethivatása elszólította a mi körünkből ki a nagy nyilvánosság előtt lejátszó politikai arénába, ahol oly kevés bábér és oly sok tövis terem!

Kiszámíthatatlan az út, melyre most lé-

pett. Mi szorongó szívvel kísérjük útján és „Jó munkát!“ kívánunk neki! Együttal arra kérjük, hogy új pályáján se feledkezzen meg a mi körünkről és ha verejtékező harcokban, a megpróbáltatások nehéz küzdelmeiben új erőre van szüksége, jöjjön körünkbe, mi a régi barátsággal várjuk őt.

Merítsen erőt ebből az új harcokra, mert mi bízunk benne mindig, mert mi tudjuk, hogy megteszi azt, ami tőle telik!

Postavezérigazgató változás Csehszlovákországban. Dr. Fatka Miksa a csehszlovák köztársaság eddigi posta, táviró és távbeszélő vezérigazgatója 47 évi szolgálat és 16 évi vezérigazgatói működés után a f. é. június hó végén nyugalomba vonult. Utódául dr. Dunovsky Károlyt nevezték ki. (J. T. 1935 : 6)

A kairói nemzetközi táviró, távbeszélő és rádióértekezletek összehívása Az 1932. évi madridi nemzetközi táviró, távbeszélő és rádióértekezletek határozatai értelmében az egyiptomi kormány a legközelebbi nemzetközi táviró, távbeszélő és rádióértekezleteket 1938. évi február hó 1-re Kairóba hívta össze. (J. T. 1935 : 6.)

A Rádió Nemzetközi tanácsadó bizottsága (C. C. I. R.) legközelebbi, vagyis 4-ik összejevetelét 1937. év tavaszán Bukaresztben fogja tartani. (J. T. 1935 : 6.)

A Rádióműsorszóró Nemzetközi Egyesülete (U. I. R.) új elnököt választott. Az U. I. R. f. évi június hó 18—26 közt Var-

sóban megtartott legutolsó értekezletén Rambert Mór-t, a svájci rádióműsorszóró társaság igazgató-megbízottját választotta meg elnökéül a lelépő régi elnököknek, Sir Charles Carpendale-nak, a British Broadcasting Corporation ellenőrének helyébe. Sir Carpendale 1925. óta töltötte be az U. I. R. elnöki székét. A négy alelnök a következő lett: Pellenc—Franciaország, von Boeckmann—Németország, Chamiec—Lengyelország és Reuterswäld—Svédország. (J. T. 1935 : 6.)

Méhészegyesületi beszámoló. A postás-ság 15 éve fennálló méhészegyesületének új elnöksége az elmúlt 1934. évben új elgondolással és nagy igyekezettel látott hozzá az egyesület fellendítéséhez.

Az egyesület folyó évi július hó 5-én megtartott közgyűlése ennek eredményéről számol be.

E beszámolóból kivonatban az alábbiakat közöljük:

1. Az egyesületi tagok érdekében utólag is elismert mézakiórt indította meg.

2. A méhészetten kívül a telep jövedelmezőbbé tételére újabb 120 db. gyümölcsfát ültetett.

3. A telepen eddig kezelésben volt 7 féle kaptártypus helyett a költségek csökkentése érdekében ma, már csak 2 félével méhészkedik, egyikben a tagokét, a másikban az egyesület méheit kezelteti. A meg nem felelő kaptárakat értékesíti és helyettük újakat készített.

A tagok tulajdonát képező méhcsaiádokat az érdekeltek hozzájárulásával 50%-os haszonrészesezés mellett feles alapon kezeli, mindkét fél teljes megelégedésére.

4. Az egyesület a „Méh“ magyar méhészek értékesítő szövetkezetével megállapodást létesített oly irányban, hogy tagjait kedvezményes áron és ami a legfontosabb, kedvező fizetési feltételek mellett lássa el minden szükséges felszerelési tárggyal, műléppel stb.-vel. E megállapodás folytán a „Méh“ szövetkezet egyesületünk tagjainak, ha megrendeléseiket az egyesülethez juttatják, az árjegyzéki árból 6% kedvezményt nyújt.

5. Régi óhaja volt az egyesület mindenkori vezetőségének, hogy méhészkedő tagjait megfelelő és olcsó szaklappal is ellássa.

Ez a tagok részéről is mindgyakrabban hangoztatott vágy végre szintén valóra válhatott azáltal, hogy ugyancsak a „Méh“ értékesítő szövetkezet kiadásában havonként megjelenő, 27 év óta fennálló mint több egyesület hivatalos, tartalmas és nívós szaklapja, évi 4 pengős előfizetési ár helyett 50% kedvezménnyel, évi 2 pengőért áll rendelkezésre.

A beszámolóból vett kivonathoz még

csak azt jegyezhetjük meg, hogy a méhészkedéshez a mód adva van, kívánatos volna, hogy ezzel minél többen és intenzívebben éljenek, mert jelenleg a kiaknázatlanul megsemmisülő nektárban évről-évre felmérhetetlen kincs vész el.

A m. kir. posta személyzete jóléti alapítványának 1934. évi működéséről. Az alapítvány működési köre a hirdető irodával és étkezőkkel tetemesen kibővült. Ezeknek az újabb intézményeknek bekapcsolásával lehetségessé vált, hogy a bizottság fokozottabb mértékben folytathassa a súlyos megélhetési viszonyokkal küzdő személyzet támogatására irányuló tevékenységét. Az alapítványnak jórészt a személyzet önkéntes hozzájárulásából eredő bevételei ugyanis — a járandóságok csökkenése folytán — fokozatosan apadtak, ezzel szemben a személyzet széles rétegének hanyatló megélhetési viszonyai miatt, mind több és több alkalmazott szorul támogatásra. A bizottság az igények elbírálásánál mindig teljes megértéssel méltányolta a nehéz viszonyokat és arra törekedett, hogy a rendelkezésre álló anyagi eszközök keretei között lehetőleg minden méltánylást érdemlő kérelem a szükséghez képest kielégítést nyerjen.

A bizottság karitatív tevékenysége körében a megnövekedett igényekre és a rászoruló nagy számára való tekintettel nagyobb összegeket fordított segélyezésekre s több jelentkezőt részesített gyermekfelruházásban, nyaraltatásban, csecsemőkelengyében, mint az előző évben. Ugyanakkor eleget tett a hatáskörébe tartozó többi feladatának is. Ebben a működésében újabb jóléti intézményeket létesített, továbbá nagy gondot fordított az intézmények fenntartására, azok felszereléseinek és berendezéseinek kiegészítésére és az intézmények lehető továbbfejlesztésére.

A kezelési bizottság a személyzet által felajánlott önkéntes adakozásokból és az egyéb bevételekből az elmúlt évben is folytatta az arra rászoruló tényleges és nyugdíjas alkalmazottak segélyezését. Erre a célra az 1934. év folyamán 314.083 pengő 26 fillért fordított.

Az említett összegből 2.326 esetben 72.420 pengő 26 fillér pénzsegélyt utalt ki, temetési segélyekre 650 esetben 201.868 pengő 22 fillért folyósított; 1.054 gyermeket részesített karácsonyi felruházásban; 325 gyermeket nyaraltatott és 575 csecsemőkelengyét osztott ki.

Az ismertetett karitatív támogatásokon kívül a tényleges és nyugdíjas alkalmazottak és azok hozzátartozói részére az alapítvány üdülotelepein kedvezményes üdülést nyújtott.

A balatonalmádi üdülőtelepre a múlt évben 89 postaalkalmazottat és hozzátartozót utalt be. Tekintettel arra, hogy az új üdülőház a nyári időnyre még nem készült el, a rendelkezésre álló férőhely pedig a nagy számban jelentkezők részére kevésnek bizonyult, a bizottság, hogy az igényeket legalább részben kielégíthesse, a szomszédos villákban szobákat bérelt s ily módon helyezte el az üdülőket. A modern kétemeletes új üdülőház, az azzal fedett átjáróval összekapcsolt étterem és konyha épülete, továbbá a háztartást vezető családok részére épített szobakonyhás lakásokból álló külön földszintes épület az év végére elkészültek. A bizottság a nagyterjedelmű telep kertésztését is elhatározta, továbbá a régi kis üvegház helyett, mely a követelményeknek már nem felelt meg, új virágházat építtetett kertészlakással. Az építési munkák befejezése után megkezdődött a belső berendezés és felszerelés, úgyhogy az épületek a mostani időnyre már használatba is vétettek.

Balatonfüred fürdőn az alapítványnak a Balatoni Szövetség üdülőházában lévő örökszobáit az 1934. év folyamán 51 gyógykúrára szoruló alkalmazott és hozzátartozója vette igénybe.

A Szentendre-szigeti „Demény Károly” üdülőtelepen a múlt évben 108 alkalmazott és hozzátartozója üdült. Ezen kívül a személyzet nagy számban kereste fel kirándulások és hétvégi pihenések céljából. A telep látogatottsága az előző évekhez viszonyítva erősen növekedett.

A zirci postás erdei ház építését a bizottság Zirc mellett, a tenger színe felett 400 m magasságban az ú. n. Pintér hegyen az apátság által átengedett területen 1933. év őszén kezdte meg. Az épület 1934. év tavaszán elkészült és július hó 3-án ünnepélyes keretek között átadatott rendelkezésének. Az épületben eredetileg 32 férőhely készült étkezőteremmel és gondnoki lakással. Az üdülőházat elsősorban a magaslati üdülésre szoruló postaalkalmazottak vehetik igénybe, férőhely esetén intézet kívül állók is elhelyezést nyerhetnek. Az erdei ház egyben turista állomás céljait is szolgálja és a Bakonyinak mint üdülő és kiránduláshelynek népszerűsítését s az oda irányuló forgalom növelését is elősegíti.

Az erdei házon kívül magaslati üdülés céljait szolgálja még Lillafüreden a postaépületben a m. kir. földművelésügyi minisztérium által használatra átengedett két üdülőszoba. Ezeket a szobákat az elmúlt évben 19 postaalkalmazott vette igénybe.

A hirdető iroda. Az alapítvány engedélyt kapott, hogy a távbeszélő szaknévsort a saját költségére és felelősségére kiadja s ez

a betűrendes távbeszélő névsorhoz hozzáfűzessék, továbbá, hogy a távbeszélő névsorokban és a postai nyomtatványoknak erre felhasználható helyein vagy egyéb alkalmas helyeken előzetes hozzájárulás kikérése mellett hirdetések alkalmasz. Ezzel a tevékenységgel járó teendők ellátására a kezelési bizottság 1933. évi október hó 1-től hirdető irodát létesített.

A hirdető iroda az 1934. évben folytatta az 1933-ban megkezdett működését.

Az 1934. évi május hó folyamán megjelentette a vidéki „Utmutató”-t és június hónapban a budapesti távbeszélő szaknévsort. Ezen kívül a kézbesítendő távirati úrlapokon és rádió díjnyugtákon hirdetéseket, a Budapest 62. sz. postahivatal épületén kirakatszekrényeket helyezett el. Az év második felében az 1935. évi budapesti távbeszélő szaknévsor előkészítő munkálataival foglalkozott.

A hirdető irodának az alapítványra eső tiszta jövedelmét a jóléti alapítvány kezelési bizottsága jóléti célokra, így az üdülőtelepek — főként a Balatonalmádiban és Zircen létesített új üdülőházak — fenntartására használja fel.

Személyzeti étkezők. A tényleges szolgáltatásban álló, valamint a nyugdíjas személyzet olcsó és jó ellátását biztosítják az alapítvány által az egyes nagyobb hivataloknál és postai szerveknél fenntartott étkezők. Az étkezők lehetővé teszik, hogy azok a nagy számban lévő alkalmazottak, akik hivatali beosztási helyüktől távol vagy a főváros környékén laknak és a különleges postai szolgálati viszonyok folytán vagy költségkímélés miatt étkezés céljából nem térhetnek haza, ebbeli szükségletüket a hivatalban kielégíthessék s olcsó és tápláló ételekhez (50- és 70 filléres ebéd menük) jussanak. Az étkezők ily módon a súlyos viszonyok között élő személyzet ellátásának megkönnyítését szolgálják.

Az 1934. év folyamán a jóléti alapítvány az étkezők útján egy újabb segélyező intézményt is létesített, amennyiben a Benczur-utcai étkezőben menzát nyitott, ahol az arra rászoruló postatisztképző tanfolyamhallgatók ingyen ebédet kaptak.

A postás nyugdíjjárulék alap a posta szolgálatában álló alkalmazottak illetményeiből 1928. évi január hó óta levont, illetőleg havonként levonásra kerülő nyugdíjjárulékokból létesített azzal a céllal, hogy az alap bevételei a tényleges és nyugállományú postai alkalmazottak megélhetését könnyítő, valamint gyermekeik nevelését előmozdító intézmények létesítésére, fenntartására, fejlesztésére és támogatására fordíttassanak.

Az alap vagyonából eddig létesített intézmények: a fővárosban lévő Postatiszt-

viselők Otthona és a hévizszentandrás gyógyfürdőtelep. A gyógyház a reumatikus betegségben szenvedő alkalmazottak és családtagjaik gyógyítására szolgál. Az épületnek saját gyógyfürdője van.

A bizottság az alap bevételeinek egyik részét az üdülőtelepen szükségessé vált nagyobb szigetelési és általános tatarozási munkák költségeire, továbbá a telep fenntartásával, berendezésének és felszerelésének kiegészítésével járó kiadásokra fordította. A bevételek másik részét a tervbevett nyugdíjas otthon építési költségeire tartalékolta. Erre a célra az 1934/1935. és 1935/1936. évi költségvetésben megfelelő összegek vétettek fel.

A nyugdíjas otthon felépítéséhez a Magyar Posta, táviró és távbeszélő tisztviselők országos kaszinója a VII. ker. Szent Domonkos utca 6. sz. alatti ingatlanát ajándékképpen felajánlotta. Az alap az otthont ezen a telken építteti fel. A Közmunkák Tanácsa a bemutatott terv alapján az elvi építési engedélyt megadta. Az intézőbizottság az építési program összeállítására előkészítő bizottságot küldött ki és intézkedett a tervpályázat kiírása iránt.

A jóléti alapítvány kezelési bizottsága működésében az elmúlt év folyamán is minden igyekezettel azon volt, hogy a rendelkezésre álló keretek között feladatának minél eredményesebben eleget tegyen és az alapító levélben kitűzött céloknak megvalósításával a posta személyzetének támogatását munkálja és boldogulását elősegítse.

Könyvszemle.

Bibliographie.

A m. kir. postát is érintő vagy arra vonatkozó Törvények és Rendelet Gyűjteménye (1867—1934). Összeállította: Dr. Tordy Géza m. kir. postasegédtitkár.

Nemrégiben hagyta el a sajtót ez a 405. oldalas testes könyv, amely a postai közigazgatás hatáskörébe tartozó vagy a postai közigazgatást érintő azokat a törvényeket és rendeleteket foglalja magába, amelyek az „Országos Törvénytár”-ban és a „Magyarországi Rendelet Tára”-ban közöltettek.

A munka két részre oszlik s első részében a törvények, a második részében pedig a rendeletek vannak közölve.

A Függelékben a posta jogi helyzetét megállapító jogszabályok és a postatörvény van közzétéve s fel vannak sorolva azok a törvények és rendeletek, amelyeknek ismeretére a postai igazgatás keretében gyakrabban van szükség.

A rohanó élet újabb és újabb feladatokra rója a posta igazgatási szolgálatára. Szinte naponta szükség van egyes törvények és rendeletek megismerésére. Éppen ezért nagy szolgálatot tett az intézetnek dr. Tordy Géza segédtitkár, amikor évek hosszú során át fáradhatatlansággal, szorgalommal és lankadatlan kitartással összeállította rendkívül értékes munkáját.

A mostani nehéz viszonyok között, amikor a hivatali munkának az elvégzése is rendkívüli feladat elé állítja az előadó személyzetet, példaképpen állítjuk Tordyt olvasóink elé. Önzetlen munkájához melegen gratulálunk s őszintén kívánjuk, hogy munkabíráásával, szorgalmával és kitartásával még sok elismerést szerezzen magának.

Bevezetés a „Táviró és Távbeszélő Gép és Kapcsolástan elemeibe. Irta: Nagy Tibor okl. gépészmérnök, m. kir. posta segédmérnök. A nagy gonddal elkészített könyv különös elővigyázatossággal törekszik arra, hogy a modern villamos elmélet felhasználásával egyszerű magyarázatot adjon mindazon folyamatoknak, amelyek a gyengeáramú elektrotechnikában előfordulnak. A magyarázatok egyszerűsége és közvetlensége könnyen érthetővé teszi a könyvecskét olyan képzettségű olvasók számára is, akik fizikai tudásukat az alsó középiskolai osztályokban szerezték. A szerző nagy sikerrel keresett és talált olyan egyszerű példákat, amelyek segítségével pl. az egyen- és váltóáramot, az önindukciót és a nagyfrekvenciás áramokat meg tudja értetni alacsonyabb képzettségű olvasóközönséggel is.

A könyvecske gép- és kapcsolástan része a legegyszerűbb táviró és távbeszélő berendezésekkel ismerteti meg az olvasót, egyben megmagyarázza azokat a hibahelyeket, hol üzemzavarok fordulhatnak elő s ugyanakkor rámutat azok javítási módosításaira is. Könnyű és gördülékeny fogalmazásával hézagpótló művet jelent a postaintézmény kisebb képzettségű tagjai, különösen a postakiadók számára és ezért figyelmébe ajánljuk az e tanfolyamokat előkészítő ügyosztályoknak.

Kiadó: Dr. LÖRINCZY GABOR, m. kir. postatanácsos.

Fővárosi Nyomda Rt., Lovag u. 18. — Felelős v.: Duchon J.